

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
ĢEOGRĀFIJAS UN ZEMES ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĢEOGRĀFIJAS NODAĻA

KULTŪRVĒSTURISKO PILSĒTBŪVNICĪBAS ANSAMBLU
SAGLABĀŠANA: SLOKAS CENTRA PIEMĒRS
MAĢISTRA DARBS

Autors: **Elza Deinate**

Stud. apl. ed16013

Darba vadītājs: Kristīne Āboliņa,

Dr.geogr., docente

RĪGA 2018

ANOTĀCIJA

Sloka pēdējās desmitgadēs ir piedzīvojusi nopietnas sociālas izmaiņas ar ietekmi uz tās pilsētvidi. Mūsdienu situācija, atrodoties Jūrmalas pilsētas nomalē, ne vienmēr ir labvēlīga, lai tajā arī turpmāk varētu būt nozīmīgi pakalpojumu centri un pastāvīgajiem iedzīvotājiem paredzēts dzīvojamais fonds, dzīvojamā apkaime. Vietizpētei izvēlētais Slokas centrs piesaista ar tajā vēl joprojām esošajām un saskatāmajām pilsētvides vērtībām: cilvēku vajadzībām un ģeogrāfiskajam novietojumam atbilstošu un plānotu vidi, publiski pieejamu Lielupes krastmalu. Darbā sniegta šī brīža situācijas dokumentācija un analīze, veidots salīdzinājums ar līdzīgiem apdzīvotu vietu piemēriem, lai parādītu, ka arī šāda veida dzīvesvietas var pastāvēt, cilvēki ir ieinteresēti tur apmesties vai saglabāt tās publiski pieejamas.

Atslēgas vārdi: autentiska vieta, iekšpilsēta, dzīvotspējīga pilsēta, postindustriāla pilsēta, ģentrifikācija, pilsētvides mantojums, ilgspējīga apkaime, krastmala.

ANNOTATION

In last decades Sloka has experienced regressive social change with impact on urban environment. Nowadays, as a part of the Jūrmala city and being located in cities outskirts, it no longer can maintain a place for important service centers and appropriate environment for living simultaneously. Visible values of the urban environment – geographically suitable and planned environment for people needs, Lielupe river embankment – can attract to the center part of Sloka which is chosen for this study. It is necessary to document and analyze present situation, make the comparisons with similar inhabited areas, towns and city parts to prove the meaning of their existence and need for continuity, as well as people interest in settling down or keeping them for public accessibility in a long-term.

Keywords: authentic place, inner city, livable city, post-industrial city, gentrification, urban heritage, sustainable neighborhood, river bank.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	6
1.APKĀRTNES IZVĒRTĒJUMAM NEPIECIEŠAMĀIS TEORĒTISKAIS PAMATOJUMS 9	
1.1.Apdzīvotas vietas izvērtēšanas nozīmība	9
1.2.Pilsētvides sadalījuma nozīmība.....	11
1.3.Sociālo slāņu mijiedarbība pilsētvidē	14
1.4.Pilsētu apkaimju vērtēšanas kritēriji.....	15
1.5.Svarīgākie kultūras vērtības un pilsētībūvniecības pieminekļus aizsargājošie starptautiskie dokumenti.....	17
1.5.1.Konvencija par kultūras vērtību aizsardzību bruņota konflikta gadījumā.....	17
1.5.2.Rekomendācijas ainavu, vietu skaistuma un raksturīgo īpašību aizsargāšanai	18
1.5.3.Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību	19
1.5.4.Starptautiskā pieminekļu un vēsturisko vietu konservācijas un restaurācijas harta	20
1.5.5.Vēsturisko pilsētu un apdzīvoto vietu konservācijas harta.....	21
1.5.6.Naras dokuments par autentiskumu.....	21
2.SLOKAI LĪDZĪGU APDZĪVOTU VIETU SAGLABĀŠANAS PIEMĒRI.....	23
2.1.Gdaņskas pilsētas centra daļa Polijā.....	24
2.2.Somijas dienvidu reģions Kouvola.....	27
2.3.Rusnes sala Lietuvā	27
2.4.Gamelstādes baznīcas pilsēta Zviedrijā	28
3.MATERIĀLI UN METODEDES	30
3.1.Vieta.....	30
3.2.Izmantotie materiāli un dati	30
3.3.Izmantotās metodes	32
4.SLOKAS IEZĪMES UN FUNKCIONĀLĀ ATTĪSTĪBA	34
4.1.Jūrmalas pilsētas apraksts	34
4.2.Slokas vēsturiskā attīstība.....	35
4.3.Slokas centra funkcionalitāte	40
4.4.Pieejamie pakalpojumi Slokas centrā	43
4.5.Lielupe	46
4.6.Kopsavilkums 4.nodaļai	48

5. JŪRMALAS PILSĒTAS TERITORIJAS IZMANTOŠANAS UN ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI	50
5.1. Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030.....	50
5.2. Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojums turpmākajiem 12 gadiem. Kultūras mantojums	51
5.3. Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grozījumi 2016.– . gadam “Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”.....	52
5.3.1. Slokas centra zemesgabalu funkcionālais zonējums	52
5.3.2. Vispārīgās prasības teritorijas apbūvei Jūrmalas pilsētas Slokas centrā.....	54
5.3.3. Apgrūtinājumi. Grafiskais materiāls	55
5.3.4. Kultūras pieminekļi un to aizsargjoslas. Grafiskais materiāls.....	55
5.4. Jūrmalas pilsētas attīstības programma 2014.–2020. gadam.....	57
5.5. Kopsavilkums 5. nodaļai	57
6. SLOKAS CENTRA PILSĒTVIDES UZLABOŠANAS IESPĒJAS	59
6.1. Eiropas vienotie rādītāji.....	59
6.2. „Mājokļa zonas” kritēriji	62
6.3. Vēsturisko pilsētu un apdzīvoto vietu konservācijas harta.....	65
6.4. Etnogrāfiskā pētījuma rezultāti.....	70
6.5. Kopsavilkums 6. nodaļai	72
7. SLOKAS CENTRA PILSĒTVIDES MANTOJUMA DAŽĀDĪBA	74
7.1. Ielu tīklojums.....	75
7.2. Mazstāvu dzīvojamā apbūve	77
7.3. Lielupes krastmala	79
SECINĀJUMI	82
IEROSINĀJUMI	84
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI.....	86
PIELIKUMI.....	95

IEVADS

Ģeogrāfiskais novietojums ir būtiski ietekmējis Slokas attīstību, izveidojot to pietiekami atšķirīgu no pārējās Jūrmalas pilsētas. Svarīgi ir apzināt galvenās iezīmes, kas saglabājušās un ir saskatāmas arī mūsdienās: vēsturiskā, apdzīvotas vietas attīstības identitāte, apskatāmie pilsētībūvniecības piemēri, tikai Slokai raksturīgie pilsētvides elementi, sociālās dzīves aspekti un problemātika.

Vairākus gadsimtus Sloka ir bijusi atsevišķa administratīva vienība, sākotnēji nesaistīta ar tagadējo Jūrmalas pilsētu. Būtiski ir noskaidrot, vai, rēķinoties, plānojot un apsaimniekojot šo pilsētas teritorijas daļu, vēl joprojām tā tiek uzlūkota kā ar Jūrmalas pilsētas teritoriju nesaistīta apdzīvota apkārtnē? Vai Slokas iekļaušana, cilvēkiem atbilstošas dzīvesvides un infrastruktūras ilglaicīga nodrošināšana, pilsētas daļas attīstība, atceroties par tās unikālajām iezīmēm un vērtībām, ir nepieciešama?

Dokumentējot šī brīža situāciju, meklējot informāciju par Sloku, Slokas apkārtnes attīstību, tās saistību ar Jūrmalas pilsētu, ir redzams, ka vienīgās apskatāmās liecības ir Slokā izveidotā apdzīvotā vieta, tajā esošās būves un ielu tīklojums. Ar Slokā esošo arhitektūras mantojumu ir jāreķinās, veidojot jaunus Jūrmalas pilsētas daļu attīstības plānus, jāņem vērā Slokas novietojuma specifika, tajā esošo ēku proporcionalitāte, izkārtojuma blīvums, kā arī cilvēku klātesamība. Jūrmalas pilsētas Slokas centrā iespējamās konfliktsituācijas, kas ir saistītas ar ēkām, ēku pārvaldīšanu un zemes apsaimniekošanu, rada lielas grūtības pārveides plānu veidošanā, tāpēc apskatāmo pilsētībūvniecības piemēru atlasīšana, izcelšana jau esošajā pilsētvidē, saglabāšana, ir darbietilpīgs izaicinājums teritorijas izmantošanas un attīstības plānošanas ietvaros.

Maģistra darba tēmas nozīmība un aktualitāte ir attiecināma uz teritorijas plānotāju pamatprasmēm – mācēt izplānot noteiktas vietas teritoriālo attīstību, rēķinoties ar apdzīvotās vietas plānojumu, tajā jau esošajām arhitektoniskajām būvformām, infrastruktūru, dabas objektiem, kā arī noteiktā teritorijā esošiem aizsargājamiem dabas vai kultūrvēsturiskiem objektiem, noteiktiem ierobežojumiem. Plānojot racionālu apdzīvotas vietas pielietojumu un ilgtspējīgu teritorijas attīstību ilgtermiņā, spēja atpazīt vēsturisko ēku ansambļu vērtību ir svarīga.

Vēlme maģistra darbā izpētīt problēmu – vēsturisko ēku un kultūrvēsturiskā pilsētībūvniecības ansambļa pielietojumu mūsdienās – lielākoties ir saistīta ar novērojumiem pilsētvidē un mazapdzīvotās lauku teritorijās. Kultūras pieminekļi ir nozīmīgs kultūrvidi un

ainavu veidojošs elements gandrīz visās Latvijas apdzīvotās vietās. Latvijas teritorijā 2004.gadā valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļauti 8423 kultūras pieminekļi (no tiem 2495 arheoloģijas, 3357 arhitektūras, 2414 mākslas, 44 teritoriālie un pilsētbūvniecības, kā arī 113 vēstures kultūras pieminekļi) (Stūre 2004, 11-12). Slokā šobrīd atrodas valsts nozīmes pilsētbūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorija, piecas būves ar valsts aizsardzības statusu. Apzinoties, ka ne visās teritorijās ir iespējams saglabāt kādreizējo arhitektonisko ainavu un ēku nozīmību, rodas jautājums, pēc kādiem kritērijiem tiek izvēlētas noteiktas ēkas, ēku ansambļi turpmākai lietošanai arī nākotnē? Slokas centra galveno funkciju un pilsētvides funkcionālo telpu izpēte ir nepieciešama, lai radītu izpratni par Slokas attīstību, saistību ar Jūrmalas pilsētu, iespējami prognozējamām pārmaiņām.

Maģistra darba mērķis

Maģistra darba mērķis ir izpētīt Jūrmalas pilsētas Slokas centra ēku, kultūrvēsturisko pilsētbūvniecības ansambļu pielietojumu mūsdienās, to plānoto un iespējamo saglabāšanu nākotnei, rēķinoties ar Slokas iedzīvotājiem.

Maģistra darba uzdevumi

1. Izveidot teorētisko pamatojumu, atlasīt atbilstošus Latvijas Republikas normatīvos aktus, kā arī veidot ieskatu starptautiskajos dokumentos, kas aizsargā kultūras mantojumu.

2. Analizēt Jūrmalas pilsētas teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus, noskaidrot svarīgākos plānošanas aspektus, kas var ietekmēt Slokas centra plānošanu.

3. Izveidot Slokas vēsturiskās attīstības aprakstu. Salīdzināt ar pilsētu, pilsētas daļu, apdzīvotu vietu, kam ir līdzīgs ģeogrāfiskais novietojums, vēsturiskā attīstība, kas ietekmējusi tās izveidi.

4. Analizēt Slokas centra iezīmes:

- kultūrvēsturisko pilsētbūvniecības ansambļu vērtējums;
- pilsētvides funkciju iedalījums;
- noteikti ierobežojumi un saglabājamās vērtības;
- sadzīves aspekti.

5. Noskaidrot Slokas centrā sastapto cilvēku viedokli par šo Jūrmalas pilsētas daļu.

6. Izveidot ieteikumus Slokas centra pilsētvides uzlabošanai un pilsētībūvniecības piemēru saglabāšanai.

Maģistra darbā ir izmantotas kvalitatīvās pētījuma metodes: publicēto informācijas avotu, dokumentu un kartogrāfisko materiālu analīze, etnogrāfiskais pētījums (intervijas), kura informācija tika apkopota, “antropoloģisko vietu” identificējošo vērtību noskaidrošana (Augé 2008), vietizpēte un pastaiga (Jacobs 1958) pa izvēlēto Slokas centra apkaimi, kas arī tika pielietota pilsētvides “nolasāmības pētījuma” analīzes metodē (Lynch 1960), šī brīža situācijas dokumentēšana, kā arī salīdzinājums ar līdzīgām ārvalstu pilsētām, pilsētu daļām, apdzīvotām vietām, lai varētu izdarīt secinājumus par Slokas centru. Iegūtā informācija tika pielīdzināta Eiropas vienotajiem rādītājiem sabiedrībai pieejamo atklāto teritoriju un sniegto pakalpojumu vietējā līmeņa noteikšanai (European Common Indicators 2003) un Lielbritānijas „Mājokļa zonas” piemēra kritērijiem (Gateshead Council 2005).

Maģistra darbs ir uzrakstīts uz 113 lappusēm, tajā ir 38 attēli, 6 tabulas un 10 pielikumi.

1. APKĀRTNES IZVĒRTĒJUMAM NEPIECIEŠAMĀIS TEORĒTISKAIS PAMATOJUMS

Pilsētas daļas, apkaimes atbilstība noteiktiem sadzīves standartiem ir nozīmīga zinātniskās izpētes tēma (Schumacher 1993; Elkin et al. 1991). Pilsētu un apdzīvotu vietu attīstībai svarīgi ir tur jau esošie arhitektūras pieminekļi (Slava red. 2004), kurus, kā daudzviet Latvijā, veidojot funkcionālo zonējumu un teritoriālās attīstības vīziju, ne visur ir iespējams saglabāt (Stūre 2004; Mintauris 2016).

Pilsētplānošanas un pilsētībūvniecības attīstību ir pētījuši daudzi zinātnieki, bet maģistra darbam nepieciešamais apkārtnes izvērtējums tika balstīts uz Anrī Lefebra (Henri Lefebvre) pilsētvides, tās telpiskā dalījuma teorētisko aprakstu (Lefebvre 1970 (2003)). Latvijā pilsētplānošanas problemātika, ilgtspējīgas attīstības iespējamība dažāda veida Latvijas teritorijās lielākoties ir pētīta 20. gs. beigās, 21. gs sākumā (Grizāns, Vanags 2010). Maģistra darbā, lai izskaidrotu apdzīvoto vietu sociālo problemātiku, ir izmantoti zinātniskie avoti, kuros tiek aprakstīts ģentrifikācijas (angļu val. – gentrification) process (Smith 1996; Ley 1996) un iedzīvotāju izpratne par viņu ierasto dzīves vidi (Augé 1995 (2008)). Kevina Linča (Kevin Lynch) veidotā pilsētas “nolasāmības pētījuma” metode (Lynch 1960) tika pielietota, lai iegūtu nepieciešamo mūsdienu situācijas raksturojumu.

1.1. Apdzīvotas vietas izvērtēšanas nozīmība

Kevina Linča publikācijā „Pilsētas tēls” („Image of the city” 1960) aprakstītais “nolasāmības pētījums” (angļu val. – legibility) ir saistīts ar iedzīvotāju veidotu dzīvesvides raksturojumu un tēlu. „Skaista un apburoša pilsētvide ir dīvainība, varētu teikt – neiespējamība. Ir pierasts, ka pilsētas, kas ir lielākas par ciemu, tikai fragmentāri ir vizuāli patīkamas. Pasaules un pilsētvides nepatīkamība un neglītums var būt pašsaprotams. Bieži vien cilvēki nevar iedomāties harmoniskas dzīvesvides pastāvēšanu, iespējams, viņi tāda veida dzīvesvidi ir redzējuši vienīgi kā tūristi vai apmaldījušies atpūtnieki (Lynch 1960, 2)”. „Cilvēki ātri pierod dzīvot pamestās, grūstošās, nolaistās vietās, nemaz nepamanot apkārtējo situāciju, spējot iemīlēt šāda veida dzīvesvidi (piemēram, apkārt izvietotās gruvešu vai atkritumu kaudzes, caurumus durvju sliekšņos u.tml.) (Barr 1969, 24)”. Pamestas industriālas

teritorijas, to apkārtnes daudzviet ir saistāmas ar dažāda veida piesārņojumu (zemes, ūdens, gaisa), netīrību un sodrējiem (Barr 1969, 36).

Arī politiskie, sociālie un ideoloģiskie nosacījumi nozīmīgi ietekmē cilvēkiem, dzīvesvietām paredzēto vidi, noteiktu pilsētas infrastruktūras attīstības līmeni, sadzīves apstākļus (Madden, Marcuse 2016). Pilsētā iekļauto daļu attīstība, pielietojums, funkciju nomaiņa, jaunu teritoriju pievienošana ir saistīti ar jau uzskaitītajiem nosacījumiem. Noteiktu vēsturisku laika posmu iezīmes apdzīvotu vietu un pilsētvides plānojumā var saskatīt arī mūsdienās. Pilsētu teritorijas ir pietiekami dažādas, tajās ir svarīga reģionāla un lokāla attīstības plānošana, līdzīgi kā reģioniem valstī un atšķirīgiem kvartāliem pilsētā ir nepieciešama dažāda veida plānošana, atceroties par iedzīvotāju dažādajiem dzīves līmeņiem (Schumacher 1993).

Izpratnei par noteiktu pilsētas daļu attīstību un pārveidi palīdz Džeinas Džeikobsas (Jane Jacobs) raksts „Pilsētu apkaimes ir cilvēkiem” („Downtown is for people” 1958) (Autora tulkojums 2018). Tajā tiek atzīmēts, ka ir grūti izdomāt, kā uzlabot vai mainīt pilsētu, apskatot vispārzināmus pilsētībūvniecības piemērus – Parīzes bulvārus vai „Dārzu pilsētu”¹ aptuvenos modeļus –, lai radītu izdomātas sapņu pilsētas, kā to rosināja kustība „City Beautiful” (Skaistā pilsēta)² Amerikas Savienotajās Valstīs 19.gs beigās un 20.gs. sākumā (City Beautiful movement 2018). Lai risinātu situāciju pilsētvidē, pēc autores ieteikumiem, ir jāpielieto metode: pastaiga pa pilsētas ielām. Vērojot pilsētas ielas, tajā esošās ēkas, var saskatīt dažāda veida sakritības un nesakritības. Labākais veids, lai plānotu pilsētas daļu vai apkaimi, ir redzot, kādiem mērķiem cilvēki pilsētvides noteikto vietu izmanto, atrast stiprās puses – vērtības –, izmantot un pilnveidot tās. Pilsētas rada cilvēki, tāpēc pilsētu plāni ir jāizstrādā cilvēkiem, nevis ēkām (objektiem). Ar novērojumu palīdzību var redzēt, kas tieši pilsētvides noteiktajās vietās ir piesaistošs (Jacobs 1958).

¹ „Garden City” (Dārzu pilsēta) ir angļu pilsētu plānotāja Ebenzera Hovarda (Ebenezer Howard) pilsētu apdzīvojamo apkaimju plānošanas ideja 19.gadsimta beigās. „Dārzu pilsētas” galvenais uzdevums bija patstāvīgās dzīves vietas kvalitātes uzlabošana. Pēc industriālās revolūcijas cilvēku līdzsvars laukos un pilsētās bija izmainījies – ļoti daudzi izvēlējās pamest apdzīvotās lauku teritorijas, lai darba meklējumos dotos uz lielākām pilsētām. Tāpēc ideja bija veidot mazas pilsētas, kurās būtu viss pilsētvidei nepieciešamais, tiktu saglabāta saikne ar dabas teritorijām – tajās būtu pietiekami daudz publiskās ārtelpas. Pilsētas tika plānotas uz sākotnēji lauksaimniecībā izmantojamās zemes, ierobežotam cilvēku skaitam, noteiktām īpašumu tiesībām. Pilsētas centrā bija jābūt apļveida dārzam, ap kuru tika izvietotas galvenās sabiedriski nozīmīgās ēkas, pakalpojumu centri. Ap centru, virzienā uz pilsētas robežu, tika izkārtotas sešas galvenās ielas vai avēnijas. Pirmā „Dārzu pilsēta” Lielbritānijā ir Lečvorta (Letchworth) (Garden City 2018).

² Termiņš „City Beautiful” (Skaistā pilsēta) pilsētplānošanas un pilsētībūvniecības vēsturē tiek lietots, lai apzīmētu Čikāgas 1893.gada starptautiskajā izstādē „World's Columbian Exposition” demonstrēto monumentālo ēku grupu un pilsētu plānošanas principu, vēlāk dažādās pilsētās ieviesto plānošanas un ēku izvietojumu veidu. „City Beautiful” mērķis bija radīt „City Monumental” (Monumentālā pilsēta). Shēmas tika aizgūtas no baroka bulvāru veidošanas manieres, bet lielākoties to izveidei nebija noteikta mērķa, tie varēja beigties nekuriem, tāpēc, ietekmējoties no izstādē redzētā, pilsētās tika plānots un izbūvēts „Centre Monumental” (Monumentālais centrs). Ēkas, centra plānojums, attiecīgais izkārtojums varēja būt grandiozs, reprezentatīvs, bet ļoti nodalīts no pārējās pilsētvides, apkārtnes. Galvenais kustības „City Beautiful” aizsācējs un plānotājs bija Daniels Burnhams (Daniel Burnham) (Jacobs 1972, 34-35).

Rakstā ir uzsvērts, ka pilsētu ielu tīkls ir vienots, svarīgs veselums. Bieži vien pilsētas daļā netiek uzlabota vispārējā situācija, bet gan plānots kvartāls, kvartāla daļa, aizmirstot par apkārt esošo ielu tīklojumu. Atjaunojot pilsētas daļu, attiecīgie kvartāli salīdzinoši tiek sadalīti “labi situētos” un “trūcīgos”, kvartālu neviendabību radot jau pašā izveides sākumā (Jacobs 1958).

Uz pilsētu centriem var tikt attiecināts termins “blīvas apbūves pilsēta”. “Blīvas apbūves pilsēta” lielākoties nozīmē liela blīvuma, jaukta pielietojuma pilsētu, kas tiek veidota ar efektīvas sabiedriskā transporta sistēmas pieejamību un piemērotu pilsētvidi staigāšanai un braukšanai ar velosipēdu. Tā var tikt uztverta kā kājāmgājējiem draudzīga pilsēta, alternatīva ar automašīnu viegli sasniedzamajiem, tendenciozi veidotajiem pilsētu paplašinājumiem (angļu val. – urban sprawl). Šāda veida pilsētas tiek saistītas ar sociālo vienlīdzību, lielākoties ar izveidoto sadzīves un pilsētvides apstākļu vienlīdzību, neizslēdzot maznodrošinātu grupu diskrimināciju. Ar to tiek domāts: ir apšaubāmi, ka blīvas apbūves pilsētās kopienas ir vairāk sajaukušās un iedzīvotāji ar zemākiem ienākumiem necieš no sociālās segregācijas (Burton 2000).

Izpratne par apdzīvotu vietu tiek veidota ar dažādu sastāvdaļu (notiekošo procesu) palīdzību. Tās ir tik nemanāmas ikdienā, ka var tikt uzskatītas par pašsaprotamām. Tajā pašā laikā to iztrūkums noteiktā pilsētā, pilsētas daļā atņem apdzīvotajai vietai raksturīgo individualitāti. Tāpēc, pārveidojot noteiktas pilsētas daļas, apkaimes, ir jādomā par galvenajiem to lietotājiem (Jacobs 1958).

1.2.Pilsētvides sadalījuma nozīmība

Atrodoties pilsētvidē, vērtības ir cilvēka labsajūta, vides pieejamība, publiski pieejamas socializēšanās telpas, iespēja brīvi pārvietoties pa pilsētas teritoriju, drošība. Ļoti svarīgi ir atcerēties par cilvēka un dabas attiecībām, sabiedrības dzīvesveidu, veselības līmeni, cilvēka laimi un harmoniju, kā arī par dzīvesvietas pievilcību (Schumacher 1993, 89). Pilsētu funkcionālā nozīmība ir ļoti saistīta ar ģeogrāfisko novietojumu, tuvākajām pilsētām, ostām, kā arī cilvēku iespējām darboties noteiktās profesijās, dzīvot salīdzinoši netālu, sasniedzamā attālumā no darba vietas. Pilsētu vēsturiskie plānojumi, noteiktā laika posmā pastāvoša izpratne par cilvēkiem nepieciešamo dzīves vidi, attiecīgiem mērogiem, ir ļoti labi saskatāma, var atšķirties, būt kontrastaina, pat sākotnēji neizprotama. Atšķirīgiem nolūkiem ir

nepieciešamība pēc dažādām būvēm: lielām un mazām, ekskluzīvām, kā arī saprotamām (Schumacher 1993, 49).

Anrī Lefebrs (Henri Lefebvre) teritorijas iedala trīs līmeņos vai laukos. Salīdzinošā līmenī tās attiecināmas arī uz pilsētvidē saskatāmo:

1. Lauku teritorijas,
2. Industriālās teritorijas,
3. Pilsētvide.

Uz šiem iedalījumiem ir balstītas teorijas, socioloģiskie pētījumi, vīzijas un koncepcijas, tajās saskatāma līdzīga “valoda” un racionalitāte (Lefebvre 2003, 28).

Autors apraksta teritorijas, robežšķirtnes, barjeras, kas savieno šos līmeņus vai laukus. Tie tiek saukti arī par “aklajiem laukiem” (angļu val. – blind field). Brīžiem šādas teritorijas var būt paradoksālas. Arī pagātnē ir bijuši lauki, ārtelpas, kas savieno, sapludina lauku teritorijas un industriālās zonas, tieši tāpat kā mūsdienās tiek atšķirtas industriālās teritorijas no pilsētvides (Lefebvre 2003, 29). „Šādas teritorijas, starposmi atsevišķos gadījumos ir vienkārši pamanāmi: nesalabotas mājas, sētas, kas atstātas sapūšanai, sabojātas apmales, nežēlīgi apzāģēti koki, nesakopti dārzi un lielas zemes platības, kas aizaugušas ar garu zāli, nezālēm un piebārstītas ar atkritumiem (Barr 1969, 35)”.

Ļoti svarīga pilsētvides vērtība ir krastmala vai ūdensmala (dabīgi vai mākslīgi veidota fiziska robežšķirtne). Publiski pieejama ūdenstilpne labdabīgi iedarbojas uz cilvēku (redze, dzirde, tauste, psiholoģiskā uztvere). Ūdenstilpnes un ūdensmalas ir gan estētiski, gan funkcionāli svarīgas, tās ietekmē apdzīvotās vietas klimatiskos apstākļus, skaņas pārvietošanās ātrumu, gaisa cirkulāciju, nodrošināt atpūtas iespējas (Timur 2013).

Pilsētu daļu funkcionālā sadalījuma skatījumā svarīgi ir atcerēties arī par industriālajām daļām, kas ir veidojušās netālu no pilsētas teritorijas. Industriālas pilsētas (angļu val. – industrial city) sākotnēji, arī mūsdienās, var tikt asociētas ar vietām, kas nav pilsētas (angļu val. – non-city), jo tajās trūkst pilsētvides realitātes, tās ir savā ziņā nošķirtas. Ir zināms, ka industrijas lielākoties attīstījās blakus enerģijas ieguves avotiem (ogles, ūdens), izejvielu ieguves vietām (metāls, tekstils) un cilvēku resursiem – darbaspēkam. Industriālās zonas ir novietojamas jebkur, bet lielākoties tām tiek atrasta vieta jau eksistējošās pilsētās, vai arī tiek radītas jaunas pilsētas ap jau esošu industriālu teritoriju (industriālām teritorijām ekonomisko apstākļu dēļ var atrast vietu un darbaspēku arī citviet) (Lefebvre 2003, 13).

Lai veidotu izpratni par dažāda veida pilsētvidi un tajā dzīvojošo sabiedrību, Anrī Lefebrs ir izveidojis noteiktu līmeņu sadalījumu. Autors veidojis līmeņus, kas ir attiecināmi uz

sabiedrību: vispārīgais vai globālais līmenis, jauktais līmenis, privātais līmenis (privātais līmenis ir saistīts ar mājokli, dzīvojamo vidi).

- Vispārīgais līmenis – valsts vara, valsts veidotās politiskās stratēģijas, dažāda veida pārvaldības formas un teritoriālā plānošana.

- Jaukts līmenis – saistīts ar pilsētvidē iespējamu starpnieka funkciju izpildi, noteiktu dualitāti, saistību ar formu, funkcijām, struktūru, to nozīmi sabiedrībā. Ielas, skvēri, avēnijas, sabiedriskas ēkas, piemēram, pilsētas dome, baznīcas ar draudzi, skolas.

- Privātais līmenis – dzīvesveidu dažādība, pilsētvides veidi, paraugi, pieņemtas sadzīves normas un noteikti kultūras modeļi, noteikta kārtība un ikdienas rutīnā ieviestas izmaiņas – ar ikdienas dzīvi saistītas vērtības. Šajā līmenī galvenokārt tiek domāts par dažāda veida dzīves apstākļiem, mājokļiem: lielmēroga daudzdzīvokļu ēkām, mazām un lielām privātmājām, kempinga veida apmetnēm, vienkāršu konstrukciju novietnēm (Lefebvre 2003, 78-81).

Lai aprakstītu vietu no to apdzīvojošo cilvēku skatpunkta, tās nozīmību, tiek lietots arī termins “antropoloģiskā vieta”. Tas ir arī veids, lai palīdzētu izprast noteiktu apdzīvotu vietu tiem, kas nav tai piesaistīti, bet tikai pastarpināti vēro (Augé 2008, 42).

“Antropoloģiskām vietām” ir vismaz trīs kopīgas īpašības. Cilvēki vēlas, lai šīs vietas būtu ar noteiktu identitāti, piesaisti vietai un vēsturi. Ēkas plāna izklājums, noteikumi dzīvesvietā, ciema funkcionālais zonējums, altāru izvietojums, publiskās ārtelpas apveida noteikšana, zemesgabalu sadale, indivīdu iespēju atbilstība noteiktai sistēmai, kārtībai. Pielietojot šādu apdzīvotu vietu izpratnes pieeju, strikti tiek nodalīta telpiskā un sociālā dimensija (Augé 2008, 43). Antropoloģiskās vietas iedzīvotāji neveido vēsturi, viņi šajā “telpā” dzīvo (Augé 2008, 45).

„Francijas pilsētu, mazpilsētu, ciematu centri tiek veidoti tajos izvietojot pieminekļus un monumentālas ēkas, kas reprezentē reliģiskās varas klātesamību (baznīca vai katedrāle) un laicīgo varu – pilsētas dome (institūcija ir atkarīga no administratīvā iedalījuma). Baznīca (senās apdzīvotās vietās – katoļu baznīca) dominē pār laukumu vai publiski pieejamu ārtelpu pilsētvidē, kur krustojas daudzas vai lielākā daļa pilsētā vai ciematā esošās ielas, ceļi. Galvenā administratīvā ēka atrodas netālu. Pieminekļi mirušo piemiņai pilsētas centrā ir izvietoti netālu no pašvaldības administratīvajām ēkām un reliģiskajām celtnēm. Piemineklim vai piemiņas vietai nav reliģiskas nozīmes, svarīga ir saikne ar vēsturiskiem notikumiem (Piemēram, Otrajā pasaules karā bojā gājušo piemiņas vieta). Daudzviet Francijas ciematos var atrast viduslaiku apdzīvoto vietu un pilsētu plānošanas iezīmes, kad baznīca, kurai apkārt

tika izvietota kapsēta, bija svarīgākā sociālās dzīves sastāvdaļa. Salīdzinot ar mūsdienām, tolaik attieksme pret dzīvo un mirušo pasauli bija citādāka (Augé 2008, 53)”.

1.3.Sociālo slāņu mijiedarbība pilsētvidē

„Pilsētvidē, tās forma un realitāte nav nekas harmonisks, tā ietver konfliktus, tajā skaitā nesaskaņas starp sabiedrības slāņiem (konflikti, konfrontācijas un pretrunu kopums). Tas ir saistīts ar segregāciju, kas ļoti labi parāda sociālās un materiālās dzīves atšķirības, to radīto iedalījumu (Lefebvre 2003, 175)”.

Vienas pilsētas ietvaros var būt izveidojušās “robežas”, “mīti par robežām”, kas ir saprotamas tās iedzīvotājiem un sadala pilsētas daļas, apkaimes, kvartālus. Pilsētvidē esošās, pieņemtās robežas ir veidojušās laika gaitā saistībā ar sociālām pārmaiņām, grūtībām, ģeogrāfiskiem nosacījumiem. Pilsētvides robežas saistāmas arī ar pilsētas un dabas līdzāspastāvēšanu, vēl neapgūtu teritoriju pielāgošanu jau apgūtām teritorijām. “Robežas” var ieņemt dažādas formas atšķirīgās vietās, adaptēties un veidot apkārtni (Smith 1996, 16). Veicot izmaiņas kādā pamestākā pilsētas daļā, tiek dzēsta vēsture, kas apkārtni vieno ar cilvēku grupām, kopienām, kas tur agrāk dzīvojušas (Smith 1996, 16). Šāda veida nākotni ietekmējošas pārmaiņas tiek sauktas arī par ģentrifikāciju (angļu val. – gentrification) (Smith 1996).

Socioloģe Ruta Glāsa (Ruth Glass) 1964.gada darbā, aprakstot izmaiņas un uzlabojumus Londonas strādnieku šķiras kvartālos, kas atstāj ietekmi arī uz kvartāla sociālo struktūru, raksta: „Daudzus Londonas strādnieku šķiras kvartālus vienu pēc otra pārņem vidusšķira... Līdz ko “ģentrifikācijas” process ir sācies kādā rajonā, pārmaiņas ātri attīstās līdz brīdim, kad gandrīz visi vai lielākā daļa strādnieku šķiras iedzīvotāji tiek pārvietoti no savām pierastajām dzīvesvietām. Tad pirms tam tik pierastais pilsētas rajona vai daļas raksturs ir pilnībā izmainīts (Glass 1964, p.xviii citēts Hamnet 2003).” Ģentrifikācijas procesa ietekmē apkārtni apdzīvojošās kopienas, cilvēku grupas var izstumt nabadzīgākas mājsaimniecības no to ierastās dzīvesvides, kā arī atstāt atsevišķas apdzīvotas vietas (ēkas, ēku grupas, kvartālu u.tml.) dārgu mājokļu ieskaudas. Novērojams ģentrifikācijas process (iespējama nākotne) nenotiek tāpat vien. Teritoriju attīstītāji graustus vai nolaistas pilsētas daļas neizvēlas vienkāršā veidā, bet gan noteiktā kārtībā atlasa. Mazturīgie, strādnieki, vienkāršie iedzīvotāji šāda procesa laikā var tikt uzskatīti arī par “necivilizētiem”. Ar ģentrifikāciju un pilsētu

“robežām” ir mēģināts atrisināt pilsētvidē esošās sociālās konfliktsituācijas, bet tajā pašā laikā šie procesi apstiprina noteiktas kārtu un rasu sociālās normas (Smith 1996).

Ģentifikācijas process var tikt skaidrots arī ar izmaiņām pilsētvidē, ko rada industriālas vides nomaiņa uz post-industriālu vidi (teritorijā atļautā pielietojuma nomaiņa uz cita veida funkcijām un pielietojumu). Šāda veida izmaiņas ietekmē ne tikai noteiktu pilsētvides telpu (piemēram, kvartālu), bet arī profesionālo vidi, iespējamās nodarbošanās veidus un atalgojumu, darbavietu un dzīvesvietu izvietojumu konkrētajā apdzīvotajā vietā (Hamnet 2003). Post-industriālai pilsētai, tās daļām, apkaimēm ir raksturīga ģentifikācijas procesa novērošanas iespējamība (izteikta sociālā nevienlīdzība, ikdienas dzīvi nomācoša apkārtnē) (Ley 1996, 15).

Ģentifikācija kādā no pilsētas daļām, apkārtnēm ir ilglaicīgs process. Novērtēt izmaiņas, izdarīt secinājumus, iegūt salīdzināšanai nepieciešamos datus un informāciju var tikai pēc noteikta laika posma, secīgām desmitgadēm pēc izmaiņu veikšanas (1.pielikums).

Mūsdienās, lai uzlabotu cilvēku savstarpējās komunikācijas iespējas starp dažādiem sociālajiem slāņiem un padarītu noteiktu apdzīvotu vietu dinamiskāku, apdzīvotu vietu plānošanā, pilsētplānošanā tiek izmantotas jaukta pielietojuma funkcionālās zonas. Pēc definīcijas jaukta pielietojuma funkcionālā zona (angļu val. – mixed use) ir svarīga pilsētu funkcionālā zona, jo tā nodrošinā dzīvīgumu un uzlabo apkārtnes drošības līmeni. Veidojot un plānojot pilsētvidi, ir svarīgi veicināt sociālo mijiedarbību, arī samazināt noziedzības līmeni. Daudzviet pilsētās novērojamās problēmas ir saistītas ar funkcionālo zonējumu zemesgabaliem, kad, ieviešot izmaiņas, apkārtnē zūd sabiedriski nozīmīgas un pieejamas ārtelpas, iedzīvotāju savstarpējās komunikācijas iespējas (Elkin et al. 1991, 22). Jaukta pielietojuma funkcionālā zona nozīmē mazumtirdzniecības iestāžu izvietojumu dzīvojamās apkārtēs, dzīvojamo ēku izvietojumu mazumtirdzniecībai paredzētās apkārtēs un vietējo rūpniecības vai ražošanas iestāžu izvietojumu dzīvojamās apkārtēs (Elkin et al. 1991, 21).

1.4.Pilsētu apkaimju vērtēšanas kritēriji

„Daudzu cilvēku rīcība var būt saistīta ar spēju uztvert, viņa izpratni par personīgajām vēlmēm – kādi cilvēki vēlamies būt, kāda veida savstarpējās attiecības meklējam, kādā veidā jānotiek cilvēka un dabas mijiedarbībai, kādu dzīvesveidu vēlamies, kādā veidā tiek uztverta apkārtesošā pasaule (Harvey 2012, 4)”. Tiesības uz pilsētvidi var nozīmēt – indivīdam vai

grupai ir pieejami pilsētvidē esošie resursi, iedzīvotāji ir tiesīgi mainīt un pārveidot pilsētu (Harvey 2012, 4). „Urbanizācijas procesi ietekmē jebkuras valsts iedzīvotāju dzīves (darba un atpūtas apstākļus, iespējas), kā arī vispārējo ekoloģisko situāciju konkrētajā teritorijā un ārpus tās robežām, jo tie maina cilvēku un vides savstarpējās attiecības un ietekmes formas (Grīzāns, Vanags 2010, 3)”.

„Ilgspējīgas kopienas (apkaimes) ir apdzīvotas vietas, kur cilvēki grib dzīvot un strādāt mūsdienās un arī nākotnē (The Office of the Deputy Prime Minister 2005)”. Eiropas Savienības Bristoles vienošanās par ilgtspējīgu kopienu stratēģiju ir dokuments, kur šādi tiek definētas pilsētu apkaimes. Vienošanās tika pieņemta 2005.gada decembrī Bristolē, Lielbritānijas prezidentūras laikā. Dokuments tika pieņemts, lai kopienu stratēģijas principi tiktu īstenoti visās Eiropas Savienības dalībvalstīs (ierakstīti programmās) laika posmā no 2007. – 2013.gadam. Iezīmju un piemēru uzskaitījums bija nepieciešams, lai raksturotu veiksmīgi izveidojušās pilsētvides kopienas (apkaimes) un lauku teritorijas (The Office of the Deputy Prime Minister 2005).

Ilgspējīgas kopienas (apkaimes) var būt dažādas, parādot arī noteiktās vietas raksturīgās iezīmes. Kopienām nav viena noteikta standarta parauga, kas tām varētu tikt pielīdzināts, bet vienojošajām rakstura iezīmēm jābūt:

1. Aktīva, daudzveidīga un droša – taisnīga, toleranta un vienota apkaime ar vietējās kultūras vai kultūrvides iezīmēm un citām kopīgām kopienas aktivitātēm.
2. Labi pārvaldīta – ar efektīvu un iekļaujošu sabiedrības līdzdalību, pārstāvniecību un vadību.
3. Pieejami pilsētvides savienojumi – sabiedriskā transporta pakalpojumu un sakaru tīklu pieejamība, kas uzlabo darbavietu, skolu, veselības un citu pakalpojumu pieejamību.
4. Nodrošināti nepieciešamie pakalpojumi – sabiedriskie un privātie pakalpojumi, kopienu pakalpojumi, brīvprātīgā darba pakalpojumi, kas ir pieejami un atbilstoši iedzīvotāju prasībām.
5. Videi draudzīga – cilvēkiem ir nodrošinātas dzīvesvietas, kas ir saudzīgas pret dabu.
6. Ar attīstības iespējām – dažādas un inovatīvas ekonomiskās aktivitātes, kas veicina izaugsmi.
7. Labi izplānota un izbūvēta – kvalitatīva izveidotā apdzīvotā vieta un dabiskā vide.
8. Taisnīga un vienlīdzīga attieksme – tiek attiecināts uz cilvēkiem no citām apkaimēm mūsdienās un nākotnē (The Office of the Deputy Prime Minister 2005).

Apdzīvotās vietās, pilsētā svarīga ir ne tikai sociālā un ekonomiskā vide, bet arī noteiktajai vietai, konkrētām funkcijām radīta vide un atbilstoša apkārtnē. Pilsētu daļu, apkaimju publiskās ārtelpas pielietojuma noskaidrošanai pilsētvides un ainavu plānošanā tiek pielietota arī “sociotopa metode” (pētniecība, kartēšana). Veidotajās pilsētvides kartēs tiek uzsvērts tas, ka visiem cilvēkiem var būt līdzīgi uzskati par publiskajai ārtelpai piemītošajām vērtībām, bet dažādām publiskajām ārtelpām raksturīgās vērtības var būt atšķirīgas. Šādas kartes var palīdzēt parādīt pilsētvides iespējamo daudzpusību, veidot dialogu ar apkaimes iedzīvotājiem (Stähle 2006).

Lai radītu atpazīstamu apdzīvotās vietas identitāti, var tikt izmantota vietas piederības dimensija, ņemot vērā apdzīvoto vietu attīstības un saglabāšanās spējas nozīmību, kā arī jau esošās raksturīgās iezīmes (Relph 1976, citēts Ujang 2012). (..) Vietas identitāti veido, ietekmē tās funkcionalitāte (fiziskā sfēra), iespējamā emocionālā izpratne par apkārtējo vidi. Tā tiek saistīta ar vietas simbolisko nozīmi. Konkrēta vieta var būt emocijas, attiecības glabājoša, radot dzīves jēgas un piederības sajūtu (Proshansky et al. 1995; Shamai 1991, citēts Ujang 2012).

1.5.Svarīgākie kultūras vērtības un pilsēt būvniecības pieminekļus aizsargājošie starptautiskie dokumenti

1.5.1.Konvencija par kultūras vērtību aizsardzību bruņota konflikta gadījumā

Konvencija par kultūras vērtību aizsardzību bruņota konflikta gadījumā (Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict) tika pieņemta 1954.gada 14.maijā, Hāgā. Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO³) Hāgas Konvencija ir viens no pirmajiem galvenajiem dokumentiem, kas veidots, lai aizsargātu un saglabātu kultūras vērtības. Tajā tiek uzskaitīti noteikti aizsardzības punkti, kas jāveic miera laikā, lai karadarbības, bruņota uzbrukuma laikā neciestu kultūras vērtības, kā arī, lai aizsargātu konfliktā iesaistīto pušu intereses. Hāgas Konvencija sastāv no septiņām daļām, tai ir pievienoti „Konvencijas par kultūras vērtību aizsardzību bruņota konflikta gadījumā izpildes noteikumi”, divi papildinošie protokoli.

Konvencija bija nepieciešama, jo tika atzīts, ka neseno bruņoto konfliktu laikā ir izpostītas daudzas kultūras vērtības un sakarā ar kara tehnikas attīstību aizvien pieaug šo

³ Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (UNESCO) ir specializēta Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) aģentūra. UNESCO dibināta 1945. gada 16. novembrī ar mērķi veicināt visā pasaulē miera kultūru, rosināt sadarbību un dialogu starp cilvēkiem un dažādām kultūrām, dot ieguldījumu nabadzības mazināšanā un veicināt ilgtspējīgu attīstību ar izglītības, zinātnes, kultūras un komunikāciju palīdzību. Galvenā mītne atrodas Parīzē, Francijā (UNESCO 2018).

vērtību iznīcināšanas briesmas. Bija pārliecība, ka jebkuras tautas kultūras vērtību izpostīšana nozīmē visas cilvēces kultūras vērtību izpostīšanu. Dokumentā tiek uzsvērts, ka ir svarīgi saglabāt kultūras mantojumu visām pasaules tautām. Ir svarīgi, lai šis mantojums atrastos starptautiskā aizsardzībā.

Hāgas Konvencijas I daļā ir uzskaitīti vispārīgie noteikumi attiecībā uz kultūras vērtību aizsardzību.

Hāgas Konvencijas I daļas 1.pantā tiek noteiktas aizsargājamo un saglabājamo „Kultūras vērtību” definīcijas, neraugoties uz to izcelsmi un piederību: „(a) kustams vai nekustams īpašums (tiek uzskaitītas arī ēku grupas), (b) ēkas, kuru galvenais un faktiskais mērķis ir aizsargāt vai eksponēt (..), (c) centrus, kuros atrodas liels a) un b) punktā noteikto kultūras vērtību daudzums un kurus sauc par „Pieminekļu centriem”.”

2.pantā tiek raksturota Hāgas Konvencijas kultūras vērtību aizsardzība – aizsargāšana un cieņa pret tām. 3.pantā kultūras vērtību aizsargāšanai augstās līgumslēdzējas puses apņemas miera laikā savlaicīgi sagatavoties savā teritorijā esošu kultūras vērtību aizsargāšanai pret sekām, kas paredzētas bruņota konflikta gadījumā.

4.pantā tiek uzskaitīts, kas ir „Cieņa pret kultūras vērtībām”. Attiecīgi 5.pants „Okupācija”, 6.pants „Kultūras vērtību marķēšana”, 7.pants „Militāri pasākumi”.

Hāgas Konvencijas II daļas pantos ir aprakstīta kultūras vērtību īpašā aizsardzība.

Hāgas Konvencijas III daļas pantos tiek aprakstīta kultūras vērtību pārvaldīšana. (Par Konvenciju par kultūras vērtību aizsardzību .. 2003).

1.5.2.Rekomendācijas ainavu, vietu skaistuma un raksturīgo īpašību aizsargāšanai

Rekomendācijas ainavu, vietu skaistuma un raksturīgo īpašību aizsargāšanai (Recommendation concerning the Safeguarding of Beauty and Character of Landscapes and Sites) tika pieņemtas 1962.gada 11.decembrī, Parīzē, Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) Ģenerālās konferences divpadsmitajā sesijā. Dokumenta izveide bija nepieciešama, lai pēc iespējas ātrāk pieņemtu vajadzīgās veicamās darbības (saistība ar teritoriju plānošanu, atbildīgajām iestādēm), kas veicinātu ainavu, vietu skaistuma un raksturīgo īpašību aizsargāšanu visur, kur tas vēl ir iespējams. Ainavu un vietu aizsardzība ir svarīga cilvēku dzīves nepieciešamība, kas spēj atstāt spēcīgu fizisko, morālo un garīgo ietekmi, tajā pašā laikā sekmējot cilvēku māksliniecisko un kulturālo dzīvi. Dokumentam ir piecas daļas.

Dokumenta I daļā ietvertajā definīcijā ir rakstīts: „Rekomendācijas galvenais mērķis ir saglabāšana, dabiskas vides, lauku vides vai pilsētvides un dabiski izveidojušos vai cilvēka veidotu (kultūrvērtība, estētiskā vērtība vai raksturīga dabiskā vide) vietu atjaunošana vietās, kur tas ir iespējams.” Rekomendācijas mērķis ir arī dabas aizsardzības papildus pasākumi.

II daļas galveno principu apraksta 5.punktā ir rakstīts: „Ar aizsardzību nevajadzētu ierobežot tikai dabiski veidotās ainavas un vietas, bet būtu nepieciešams iekļaut cilvēku veidotas ainavas un vietas. Saistībā ar noteiktu pilsētvides ainavu un vietu saglabāšanu jāievieš īpaši noteikumi, jo to pastāvēšanu apdraud būvdarbi un spekulācijas ar zemi. Īpaša aizsardzība ir jāpiemēro pieminekļu pieejamībai.” II daļas 7.punktā tiek uzskaitīti preventīvie pasākumi (arī sagatavošanās darbam, darba uzraudzībai), kurus ir jāveic, lai pasargātu ainavas un vietas no draudu iespējām. (Recommendation concerning .. 1962).

1.5.3.Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību

Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību (Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) tika pieņemta 1972.gada 16.novembrī, Parīzē, Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) Ģenerālās konferences septiņpadsmitajā sesijā. Konvencija ir svarīga, jo tajā tiek uzskaitītas darbības, lai veicinātu kultūras un dabas mantojuma nacionālo un starptautisko aizsardzību. Dokumentā tiek uzskaitītas nepieciešamās darbības un procesi, lai kultūras un dabas mantojuma objekti varētu tikt iekļauti sarakstos, tiktu veicināta to atklāšana, saglabāšana un aizsardzība. Konvencijai ir astoņas daļas.

Konvencija bija nepieciešama, jo tika konstatēts, ka kultūras un dabas mantojumam arvien vairāk draud izzušana, ko izsauc ne tikai tradicionāli bojājumi, bet arī sociālās un ekonomiskās dzīves attīstība. Tika ņemts vērā, ka jebkuras kultūras vērtības, dabas objekta bojāšanās vai izzušana ir zaudējums visām pasaules tautām. Valsts līmenī kultūras mantojuma aizsardzība var būt nepietiekama saistībā ar nepietiekamo līdzekļu apjomu (ekonomiskie, zinātniskie un tehniskie resursi). Pastāvošās starptautiskās konvencijas, rekomendācijas un rezolūcijas liecina par to, kāda nozīme visām pasaules tautām ir pasaules unikālo un neaizvietojamu vērtību saglabāšanai, neatkarīgi no tā, kādai tautai tās pieder, jo saglabājamās kultūras un dabas vērtības var izraisīt interesi par cilvēces mantojumu.

Konvencijas I daļā tiek noteikta kultūras un dabas mantojuma definīcija. Konvencijas 1.pantā ar terminu “kultūras mantojums” tiek saprasts: „pieminekļi (..), ansambļi (atsevišķu vai apvienotu ēku grupas, kam to arhitektūras dēļ, vienotības vai to vietas ainavā ir īpašas

nozīmes universāla vērtība no vēstures, mākslas vai zinātnes viedokļa), ievērojamas vietas (..)” (Par Konvenciju par pasaules kultūras .. 1997).

1.5.4. Starptautiskā pieminekļu un vēsturisko vietu konservācijas un restaurācijas harta

Starptautiskās pieminekļu un ievērojamu vietu padomes (ICOMOS⁴) Starptautiskā pieminekļu un vēsturisko vietu konservācijas un restaurācijas harta (Venēcijas harta (International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (Venice Charter)) tika pieņemta 1964.gadā, Venēcijā, kur no 25. līdz 31. maijam norisinājās Otrais Starptautiskais arhitektu un tehnisko speciālistu kongress vēstures pieminekļu jautājumos. Dokuments bija nepieciešams pieminekļu saglabāšanas principu saskaņošanai starptautiskā mērogā, tajā pašā laikā dodot iespēju katrai valstij tos īstenot saskaņā ar savu kultūras vērtību izpratni un tradīcijām. Uz šajā dokumentā ietverto informāciju ir atsauces dokumentos, kas ir izveidoti pēc 1964.gada.

Hartā ar jēdzienu “vēstures piemineklis” saprot ne tikai vienu atsevišķu arhitektūras objektu, bet arī pilsētu vai lauku pieminekļu kompleksus, kas saistīti ar noteiktu kultūras attīstības posmu vai ievērojamu vēsturisku notikumu. Tas attiecas ne tikai uz izciliem mākslas darbiem, bet arī uz pagātnes pieminekļiem, kas laika gaitā ieguvuši noteiktu kultūras vērtību. Pieminekļu konservācijai un restaurācijai nepieciešama visu to zinātnes un tehnikas nozaru palīdzība, kuras var veicināt mantojuma pētniecību un saglabāšanu.

Dokumentā tiek aprakstīta pieminekļu konservācija (saglabāšana), restaurācija, kā arī iespējamās darbības vēsturiskajās vietās.

Piemēram, Hartas 5.punktā ir aprakstīta pieminekļu konservācija (saglabāšana) sabiedriski derīgiem mērķiem: „Pieminekļu konservācija, pirmkārt, veicama tajos gadījumos, kad tie izmantojami sabiedriski derīgiem mērķiem. Izmantošana šādiem mērķiem ir sevišķi vēlama, bet tā nedrīkst izmainīt celtnes vispārējo plānojumu un dekoratīvo apdari. Tikai šādu prasību robežās var paredzēt un atļaut pārveidojumus, kas nepieciešami celtnes jaunajai funkcijai.” Hartas 6.punkts: „Pieminekļu konservācija ietver arī tā apkārtējās vides aizsardzību. Ja apkārtējā vide ir tradicionāli saistīta ar pieminekli, tā ir saglabājama. Nav pieļaujama arī jaunu objektu celtniecība, veco nojaukšana vai pārbūve, kas izmainītu pieminekļa kopējo risinājumu, proporcijas un kolorītu.” (Venēcijas harta 1964).

⁴ Starptautiskā pieminekļu un ievērojamu vietu padome (ICOMOS) ir pasaulē ietekmīgākā profesionālā sabiedriskā organizācija, kas apvieno kultūras mantojuma nozares veicināšanā ieinteresētas personas. ICOMOS ir 1965.gadā dibināta starptautiska nevalstiskā organizācija pēc UNESCO ierosinājuma. Galvenā mītne atrodas Parīzē, Francijā (ICOMOS 2018).

1.5.5. Vēsturisko pilsētu un apdzīvoto vietu konservācijas harta

Starptautiskās pieminekļu un ievērojamu vietu padomes (ICOMOS) Vēsturisko pilsētu un apdzīvoto vietu konservācijas harta (Vašingtonas harta) (Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas (Washington Charter)) tika pieņemta 1987.gada 15.oktobrī. Dokuments bija nepieciešams, lai raksturotu, kādiem ir jābūt vēsturisko pilsētu un apdzīvoto vietu saglabāšanas pamatprogrammu plāniem, saglabājamajiem elementiem, noteiktu plānu pielāgošanai nepieciešamajiem starptautiski akceptētajiem un pieņemtajiem parametriem (vietu, ciemu, pilsētu, demogrāfisko, ekonomisko, kultūras, juridisko aspektu un problēmsituāciju dažādība pasaulē). Vašingtonas harta ir papildinošs dokuments Venēcijas hartai.

Vašingtonas hartā aprakstītie un definētie “pilsētībūvniecības veidojumi”, neatkarīgi no to izveidošanās apstākļiem un rašanās laika, ir sabiedrības vēsturiskās attīstības daudzveidības apliecinātāji. Harta vienlīdz attiecināma uz lielām un mazām apdzīvotām vietām (ieskaitot veselās pilsētas, to vēsturiskos centrus, atsevišķus kvartālus kopā ar dabīgo vai cilvēku mākslīgi veidoto vidi). Šīs teritorijas atspoguļo tradicionālos pilsētveidošanās principus. Straujās pilsētu attīstības rezultātā daudzas šādas teritorijas šodien ir apdraudētas, bojātas vai pat iznīcinātas.

Vašingtonas hartas sadaļas „Mērķi un principi” 3.punktā tiek rakstīts, ka: „Iedzīvotāju iesaistīšana un aktīva līdzdalība ir būtiska konservācijas programmas sekmīgas realizācijas sastāvdaļa, kas ir veicināma. Vēsturisku pilsētu un apdzīvotu vietu saglabāšana pirmām kārtām attiecināma uz to iedzīvotājiem.” Hartas sadaļas „Metodes un līdzekļi” 8.punktā ir aprakstīta apdzīvoto vietu saglabāšanas saistība ar jaunajām funkcijām: „Jaunām funkcijām jābūt saistītām ar vēsturiskās pilsētas vai apdzīvotās vietas raksturu. Vēsturiskās apbūves pielāgošana mūsdienu vajadzībām jāveic ļoti rūpīgi un uzmanīgi.” (Vašingtonas harta 1987).

1.5.6. Naras dokuments par autentiskumu

Naras dokuments par autentiskumu (Nara Document on Authenticity) tika pieņemts 1994.gada novembrī Narā, Japānā. Naras dokuments par autentiskumu ir secīgs Venēcijas hartas turpinājums un papildinājums. Dokumentu izstrādājuši 45 dalībnieki Naras konferencē „Par autentiskumu saistībā ar UNESCO Pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzības konvenciju”.

Dokumenta pieņemšana bija nepieciešama, lai veidotu izpratni, ka pasaules kultūru un kultūras mantojuma dažādība ir visas cilvēces neaizstājama garīgā un intelektuālā bagātība.

Dokumenta 5.punkts: „Pasaules kultūru un kultūras mantojuma dažādības aizsardzība un pastiprināšana jāveicina kā būtisks cilvēces attīstības faktors.” Pret pasaules kultūras mantojumu, tā dažādību ir jāizturas ar cieņu. „Cieņa,” dokumenta 11.punktā rakstīts, „pret visām kultūrām (noteiktu vērtību atzīšana) prasa, lai kultūras mantojums būtu vērtēts un apspriests savas kultūras ietvaros.” Dokumenta 10.punkts: „Autentiskuma izpratnei ir ļoti būtiska loma jebkurā kultūras mantojuma zinātniskajā izpētē, saglabāšanas un restaurācijas plānošanā, objektu ierakstīšanas procedūrā atbilstoši „Konvencijai par Pasaules Kultūras un dabas mantojuma aizsardzību”, kā arī citās kultūras mantojuma inventarizācijās.”

Dokumenta 9.punkts: „Spēju saprast noteiktas kultūras vērtības, pirmkārt, rada vērtību ticamības un patiesīguma pakāpe – izpratni par kultūras mantojumu, tā autentiskumu rada informācijas avoti.” Dokumenta 13.punkts: „Atkarībā no kultūras mantojuma īpatnībām, kultūras konteksta un tā attīstības laika gaitā, spriedumi par autentiskumu var būt saistīti ar lielu informācijas avotu dažādību.”

Dokumentā ietvertā informācija par pasaules kultūras mantojuma saglabāšanu ir saistīta arī ar vēsturisko un kolektīvo atmiņu. (Nara dokuments par autentiskumu 1994).

Apdzīvotu vietu izvērtēšanā svarīga ir spēja izprast telpiskās vides izveides nosacījumus, kas ir saskatāmi atrodoties tajā. Noteiktai apdzīvotai vietai ir jāpiemeklē atbilstoši un piemēroti teorētiskie pamatojumi, kas ļauj mūsdienu pilsētvides situāciju apskatīt un salīdzināt ar līdzīgām apdzīvotām vietām, ciemiem, pilsētām Latvijā un ārvalstīs. “Redzamā ainava (pilsētas, lauku teritorijas) ļauj labāk saprast apdzīvoto vietu, reģionu, valsti (Elkins et al. 2008, 167)”.

Starptautiski akceptēto, arī Latvijas Republikā ratificēto dokumentu piemēri rāda, ka kultūras un dabas mantojuma aizsardzībai, saglabāšanai ir nozīmīga loma cilvēku garīgās pasaules un piederības sajūtas veidošanā. Apdzīvotu vietu identitāte, vēsturiskā attīstība, cilvēku klātesamība, autentiskums, atzītas vai neatzītas kultūras un dabas vērtības, noteiktu pielietojumu un funkciju dažādība spēj radīt interesi par atšķirīgām apdzīvotām vietām, pilsētām, arī dabas vērtībām.

2.SLOKAI LĪDZĪGU APDZĪVOTU VIETU SAGLABĀŠANAS PIEMĒRI

„Kultūras mantojuma aizsardzības pasākumi atspoguļo sabiedrībā dominējošo vērtību sistēmu un vēstures apziņu, sabiedrības attieksmi pret savu pagātņi (Mintaurs 2016, 14).”

Latvijā kultūras mantojuma aizsardzību nodrošina likums „Par kultūras pieminekļu aizsardzību” (Par kultūras pieminekļu aizsardzību .. 1992). Likuma ietvaros ir noteikta kārtība, kādā veicama kultūras mantojuma apsaimniekošana, novērtēšana un juridiskā nostiprināšana, ir noteiktas piecas kultūras pieminekļu tipoloģiskās grupas (pilsētībūvniecība, arhitektūra, vēsture, māksla un arheoloģija) (Dimbira et al. 1996, 61). Kultūras pieminekļu aizsardzībai ir svarīgi Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumi Nr.474. „Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu” (Noteikumi par kultūras pieminekļu .. 2003)⁵.

Viens no zināmākajiem terminiem, ko lieto saistībā ar pasaules kultūras un dabas mantojuma saglabāšanu starptautiskā līmenī, ir “pasaules mantojuma vieta” (angļu val. – World Heritage Site) (Pendlebury et al. 2009; Par Konvenciju par pasaules kultūras .. 1997). Lielākoties kultūras un arhitektūras objekti no UNESCO Pasaules mantojuma saraksta ir izvietoti pilsētu centros vai ap tiem. Izvietojums ļauj padarīt šo pilsētas daļu, kvartālu par “pasaules mantojuma vietu”. Šāda veida atpazīstamība var atstāt iespaidu ne tikai uz pasaules mantojuma objektu tā robežās, bet arī tā apkārtni. “Pasaules mantojuma vietas” var radīt sarežģījumus to apsaimniekošanā un pārvaldīšanā, jo ekonomiskos ieguvumus ir jāmāk apvienot ar uzdevumu – saglabāt un aizsargāt pasaules mantojuma vietu (Pendlebury et al. 2009, 357).

Apdzīvoto vietu piemēri tika meklēti pēc šādām līdžībām: ģeogrāfiskais novietojums (Baltijas jūras un Baltijas jūras līču tuvums, salas, upju deltas, apdzīvotu vietu izvietojum gar upēm), apdzīvotas vietas vai pilsētas daļas sākotnējās, esošās pielietojuma funkcijas, ēku

⁵ Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis var būt šādi objekti ar izcilu zinātnisku, kultūrvēsturisku vai izglītojošu nozīmi: nozīmīgas vietas – kombinēti cilvēka un dabas veidojumi (piemēram, pilsētu vēsturiskie centri, ciemi, dārzi, parki) un kultūrvēsturiskas cilvēka veidotas ainavas (līdz 19.gadsimtam ieskaitot), teritorijas, kurām ir starptautiska vai nacionāla arhitektoniska, vēsturiska, estētiska un etnogrāfiska vērtība; pilsētu un lauku ēku grupas (piemēram, muižas, tautas celtniecības objekti), kas ir starptautiski vai nacionāli nozīmīgas (vecākas par 50 gadiem); būves, ēkas un to konstrukcijas, ieskaitot to detaļas un rotājumus, kas ir starptautiski vai nacionāli nozīmīgi stilu paraugi, ievērojami arhitektu darbi vai reti sastopamu tipu celtnes (vecākas par 50 gadiem) (Noteikumi par kultūras pieminekļu .. 2003).

Vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis var būt šādi objekti ar izcilu zinātnisku, kultūrvēsturisku vai izglītojošu nozīmi: nozīmīgas vietas – kombinēti cilvēka un dabas veidojumi (piemēram, pilsētu vēsturiskie centri, ciemi, dārzi, parki) un kultūrvēsturiskas cilvēka veidotas ainavas, kam ir reģionāla nozīme; viendabīgas pilsētu un lauku ēku grupas (piemēram, muižas, tautas celtniecības objekti), kas ir raksturīgas attiecīgajam kultūrvēsturiskajam novadam; būves, ēkas un to konstrukcijas (arī detaļas un rotājumus), kas ir raksturīgas noteiktam Latvijas reģionam (Noteikumi par kultūras pieminekļu .. 2003).

izkārtojuma blīvums apdzīvotā vietā, ēku būvniecībā izmantotie materiāli, mūsdienās izmantotās iespējas šo apdzīvoto vietu saglabāšanai, apdzīvošanai.

Tie ir apdzīvoti etnogrāfiski ciemi, valsts nozīmes arhitektūras pieminekļi, pilsētu daļas, UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā iekļautas apdzīvotas vietas. Piemēru uzskaitījums ir svarīgs, lai saprastu noteiktu apdzīvoto vietu (viensētas, apdzīvotu māju grupas, ciemi, mazpilsētas, pilsētu daļas) funkcionālo nozīmību saistībā ar apkārtnes specifiku, attīstības iespējām, attīstību ierobežojošajiem nosacījumiem, noteiktu secīgumu, kā arī cilvēka klātesamības nozīmīgumu (Jokilehto 2007). Ir jāatceras arī par vietu, arhitektūras autentiskumu un veidu, kā šāda kultūras vai dabas mantojuma īpašība var tikt saglabāta, aizsargāta un saudzēta (Pendlebury et al. 2009, 350; Nara dokuments par autentiskumu 1994). Daudzviet viena kopīga vietas veidola saglabāšana nav iespējama (piemēram, atlases kārtībā izceltas ēkas), jo ir dažādi arhitektoniski un ainaviski elementi, kas tikai kopā veido vietai piesaistošo kultūrvidi (Pendlebury et al. 2009, 352).

2.1.Gdaņskas pilsētas centra daļa Polijā

Gdaņskas (poļu val. – Gdańsk) pilsēta atrodas Polijas ziemeļu daļā pie Vislas (poļu val. – Wisła) ietekas Baltijas jūrā. Tā ir galvenā Pomerānijas reģiona pilsēta, kā arī lielākā pilsēta Trīspilsētas (poļu val. – Trójmiasto) aglomerācijā (Sagan, Grabkowska 2012). Trīspilsētā ietilpst Gdaņska, Sopot (poļu val. – Sopot) un Gdiņa (poļu val. – Gdynia) (Polanska 2008). Gdaņska ir ostas un tirdzniecības pilsēta, kādreizējā Hanzas pilsēta, kura tiek datēta ar 997.gadu (Tölle 2008).

Gdaņska ir zināma ar pilsētas sarežģīto vēsturisko izklāstu, kas ir viena no galvenajām pilsētas iezīmēm (Tölle 2008). Tās plānojumā, kvartālu dalījumā, attīstībā, arhitektūrā ir svarīga saistība ar tā brīža vēsturisko situāciju, dažādu tautību un kultūru ietekmi. Pilsētas teritoriju ir apdzīvojuši imigranti no Prūsijas, Polijas, Vācijas un Nīderlandes (Dymnicka, Szczepanski 2016). Gdaņskas pilsēta vienmēr ir bijusi daudznacionāla, tāpēc ļoti grūti ir izšķirt, vai pilsētā ir poļu vai vāciešu, jo iezīmes, simboli, tradīcijas var tikt atrastas no abām galvenajām ietekmes kultūrām (Dymnicka, Szczepanski 2016).

Jau 19.gadsimtā, kad Gdaņskas pilsētas centrs bija ieguvis tā galvenās aprises, tajā bija seši galvenie kvartāli: Galvenā pilsēta (Główne Miasto), Vecpilsēta (Stare Miasto), Vecā piepilsēta (Stare Przedmieście), Sala noliktavām (Wyspa Spichrzów), Bīskapa pakalns ar apmetni un jaunajiem dārziem (Biskupia Górka z Grodziskiem i Nowymi Ogrodami) un Lejas

pilsēta (Dolne Miasto) (Szczepański, 2008). Gdaņskas pilsētas centra (poļu val. – Śródmieście) daļa vai kvartāls Lejas pilsēta (poļu val. – Dolne Miasto, vācu val. – Niederstadt), kurš ir viens no sešiem kvartāliem, atrodas Gdaņskas vēsturiskā centra dienvidaustrumos. Dienvidos un austrumos Lejas pilsētas teritorija ir norobežota ar aizsarggrāvi un aizsardzības sienām. Šīs pilsētas daļas galvenās iezīmes ir: bastioni, aizsardzības sienas, kanāli (Szczepański 2008).

Lejas pilsētas ģeogrāfiskais novietojums ir ietekmējis šīs pilsētas daļas vēsturisko attīstību. Gdaņskas pilsēta atrodas uz robežas ar Kašubu ezeru apgabalu: ar augstiem pakalniem un Vislas upes līdzenumiem. 13.gadsimtā mūsdienu Lejas pilsēta teritorija bija ezera appludināta, tas bija izpleties vairākus kilometrus uz austrumiem (Szczepański 2008).

Gdaņskas robežas, pilsētas plānojumu ir noteikušas aizsargvaļņu un aizsargsienu sistēmas, kuru izbūve bija nepieciešama konfliktsituāciju gadījumos Baltijas jūrā. Viena no svarīgākajām pilsētas attīstībā ir 1635.gadā pabeigtā nocietinājumu sistēma. Ar šīs aizsardzības sistēmas izveidi Lejas pilsētas kvartāls tika pievienots Gdaņskai. Jaunajam pilsētas kvartālam tika izstrādāts plāns tā attīstībai, kur tika izcelts ielu tīklojums, drenāžas kanāli tika novietoti ielām pa vidu. Uz bastiona pilsētas priekšplānā izvietoja dzirnavas, kur pēc flāmu metodes tika sūknēts ūdens no jaunizveidotā dzirnavu kanāla. Vienmērīgu ūdenslīmeni kanālā un pretplūdu aizsardzības sistēmu nodrošināja 1619.gadā izbūvētās „Akmens slūžas” (poļu val. – Kamienna Śluza) (Szczepański 2008).

19.gadsimta sākumā Lejas pilsētā tika izvietotas pilsētas iedzīvotāju vasaras rezidences, arī lētas koka ēkas. Šī Gdaņskas pilsētas daļa nekad nav bijusi reprezentatīva. 19.gadsimta četrdesmitajos gados Lejas pilsēta kļuva par pirmo industriālo pilsētas daļu Gdaņskā, kur tika izvietotas rūpnīcas (cukura pārstrādes rūpnīca, ieroču ražotnes militārām vajadzībām, 20.gadsimtā Karaliskā šauteņu rūpnīca (poļu val. – Królewska Fabryka Karabinów, vācu val. – Koenigliche Gewehr-Fabrik)). Gdaņskas pilsēta saglabājās kā nozīmīga nocietinājuma pilsēta, kurā atradās garnizoni – jaunās barakas tika izvietotas Lejas pilsētā. 19.gadsimta beigās Lejas pilsētas vieglās konstrukcijas ēkas tika nomainītas pret īres namiem, kuru dzīvokļi bija atbilstoši visdažādākajiem standartiem. Iedzīvotājiem šajā pilsētas daļā bija pieejams publiskais baseins, vannas un slimnīcas (Szczepański 2008).

Nozīmīgas izmaiņas pilsētas attīstības vēsturē bija 1852.gadā atklātā dzelzceļa līnija uz Gdaņsku, jaunā Gdaņskas ūdensapgādes sistēma. Ūdens apgādes sistēmas pārbūve notika no 1869.gada līdz 1871.gadam. Lejas pilsēta pārbūves rezultātā zaudēja flāmu radīto kanālu tīklojuma struktūru, bet ieguva jaunas attīstības iespējas. Tika atbrīvota vieta sabiedriskā

transporta sistēmas piesaistei pilsētas daļai, savienojumam ar centru. 1895.gadā Gdaņskā tika nojaukti bojātie un sagruvušie nocietinājuma mūri. Lejas pilsētas nocietinājuma vaļņi tika atstāti, ierobežojot pilsētas daļas turpmāko attīstību (Szczepański 2008).

Pirmajā pasaules karā Gdaņskas pilsētu neskāra karadarbība. Posmā starp Pirmo pasaules karu un Otro pasaules karu Gdaņskas pilsētas teritorijā tika izveidota Brīvpilsēta (poļu val. – Wolne Miasto Gdańsk, vācu val. – Freie Stadt Danzig; 1919 – 1939) (Gdańsk 2018). Lejas pilsētas daļa šajā laika posmā bija Brīvpilsētas dienvidaustrumu robeža (Szczepański 2008). Otrā pasaules kara beigās, 1945.gadā, Gdaņska tika nopostīta (Gdańsk 2018). Lejas pilsētas īres nami netika sagrauti, karadarbība bija skārusi Lejas pilsētas ziemeļrietumu daļu (Szczepański 2008).

Mūsdienās šī pilsētas daļa ir izolēta, nav savienota ar apkārtējo pilsētu, tajā esošās ēkas tiek pamestas, publiskā ārtelpa un vide ap tām netiek pienācīgi uzturēta. Viens no iemesliem, kāpēc ir radusies šāda situācija, ir tranzītceļa izveidošana no pilsētas austrumiem uz rietumiem, kas veicina pilsētu daļu atdalīšanos un norobežošanos. Arī valdošie vēji, lielākoties rietumu vēji, veicina pilsētas, jaunu kvartālu attīstību ziemeļrietumos, bet austrumos no pilsētas centra tiek izvietotas industriālās zonas (Szczepański 2008). Lai uzlabotu un labiekārtotu Lejas pilsētas apkārtni, ēkas, publisko ārtelpu padarītu patīkamāku tās iedzīvotājiem un Gdaņskas pilsētas viesiem, no 2008.gada maija līdz 2015.gada septembrim tika īstenots „Lejas pilsētas revitalizācijas projekts”. Galvenie darbības lauki ietvēra šādus pilsētvides atjaunošanas punktus: infrastruktūra, publiskā ārtelpa, ēkas un telpa sabiedriskajai dzīvei. Projekta mērķis bija vietējo iedzīvotāju integrācija, dzīves kvalitātes uzlabošana, novārtā atstātās Gdaņskas pilsētas daļas atjaunošana (sociālekonomiskā vide, pilsētvide). Galvenās investīcijas projekta ietvaros bija: ielu atjaunošana (Lakowa, Wrobla), laikmetīgās mākslas centrs „Łażnia”, bērnu dārzs un studentu dienas centrs „Dobra”, pašvaldības ēku apsaimniekošanas projekti, ēku apsaimniekošanas uzņēmumu projekti (Pielak 2017). Dažāda veida sociālās un kultūras aktivitātes (projekta ietveros, kā arī ārpus tā) ir nepieciešamas, lai šajā Gdaņskas pilsētas daļā tiktu mazināta segregācija un sociālā atstumtība, tiktu veidota pilsētas daļas identitāte (Pielak 2017). Ar Gdaņskas pilsētas “iekšpilsētas” kvartālu un kvartālu daļu atjaunošanas programmām tiek risināti sociālie, ekonomiskie un vides problēmjasautājumi, kas vēl joprojām skar Poliju (Sagan, Grabkowska 2012).

2.2.Somijas dienvidu reģions Kouvola

Somijas dienvidu reģiona Kouvola upes Kumijoki ielejā 19.gadsimta industriālās revolūcijas laikā gar abiem upes krastiem tika izvietotas rūpniecības iestādes: kokzāģētavas, kokapstrādes uzņēmumi, papīra un celulozes rūpnīcas. Kokapstrādes industrijas, rūpniecības uzņēmumu izvietojumam šajā reģionā bija liela nozīme – strādniekiem tika nodrošināta sociālā aprūpe, nepieciešamie pakalpojumi un dzīvesvietas. Šāda veida apdzīvotas vietas bija sava veida arhitektūra un apdzīvotas vietas plānojums. Koksne, kokmateriāli ir bijis galvenais ēku būvniecības materiāls lauku apvidos, ciemos un pilsētās Somijā līdz 20.gadsimtam. Lai Kouvola saglabātu esošās, reģiona identitāti veidojošās koka dzīvojamās ēkas, pilsētplānošanas un apdzīvotu vietu plānošanas politika ir veidota arhitektoniski vērtīgu ēku piemēru, atbilstošās apkārtnes saglabāšanai. Reģiona galvenā pilsēta ir Kouvola – industriāla pilsēta, kas tika izbūvēta 20.gadsimta sākumā (Wasastjerna, Mäkelä-Marttinen eds. 2013).

Kouvolas reģionā ir apdzīvotas vietas, kur ir apskatāmi koka arhitektūras apbūves projekti dažādiem sociālajiem slāņiem: dzelzceļa darbinieku, lokomotīvu mašīnistu dzīvojamo ēku apkārtnes; koksnes, papīrrūpniecības un kartona rūpniecības apkārtnes mājokļi; kokapstrādes rūpnīcu darbinieku mājokļi; vienkāršas konstrukcijas strādnieku mājokļi; 20.gadsimta divdesmito gadu neoklasicisma koka arhitektūras māju projekti; koka villas (Wasastjerna, Mäkelä-Marttinen eds. 2013).

2.3.Rusnes sala Lietuvā

Rusnes sala ir lielākā sala Lietuvā. Tā atrodas valsts rietumos, Nemunas upes deltā, kur Nemunas upe (sazarojoties trīs ietekas upēs: Skirvyte, Pakalne, Atmata) ietek Kuršu jomā. Rusnes sala ir izveidojusies pirms 14000 – 12000 gadiem. Salas platība ir apmēram 5584 ha, puse no salas teritorijā esošās zemes tiek izmantota lauksaimniecībā (zemkopība, lopkopība). Nemunas upes deltu un Rusnes salu apdzīvo apmēram 1984 cilvēki. Salas augstākais punkts virs jūras līmeņa ir 1,4 m, zemākais ir 0,2 m zem jūras līmeņa. Vismitrākās teritorijas atrodas Nemunas upes zemienē, upes labajā krastā. Upes kreisajā krastā atrodas Krievijas Federācijas (krievu val. – Российская Федерация) Kaļiņingradas apgabals (krievu val. – Калининградская область). Ar sauszemi Rusnes salu savieno viens tilts pāri Nemunas upei (Lithuanian Fund for Nature 2009).

Upes deltas dabiskās vides saglabāšanai (sastopamo augu, dzīvnieku, putnu sugām nepieciešamā ekosistēma) tiek piesaistīts projektu un fondu finansējums. Realizēto projektu galvenie mērķi (laika posmā no 1994. līdz 2001.gadam) bija: Rusnes salas pļavu dabiskās vides uzturēšana, pamesto pļavu pārvaldība, lai tās būtu piemērotas tur ligzdojošajiem, kā arī migrējošajiem putniem, nepieciešamās vides uzturēšana ligzdojošajiem grīšļu ķauķiem (*Acrocephalus paludicola*), videi draudzīgas lauksaimniecības veicināšana, upes deltu apdzīvojošo cilvēku izpratnes veidošana par ekoloģiskas vides nepieciešamību, ekoloģiskā tūrisma izveide un attīstīšana. Desmitgades laikā tika sastādīts Rusnes salas pārvaldīšanas plāns: katru gadu tiek apsaimniekotas pļavu teritorijas (pļauta neizpļautā zāle, apgriezti krūmi u.tml.), etnogrāfiskajā saimniecībā tika ierīkots muzejs un informācijas centrs, teritorijā izveidots putnu vērošanas tornis, izlikta zīmes, ir uzturēta grīšļu ķauķiem vajadzīgā dabiskā vide (Lithuanian Fund for Nature 2018).

Piemērs apdzīvotas vietas saglabāšanas nepieciešamībai dabas teritorijās ir Skirvitele etnogrāfiskais ciems, kas sastāv no 20 lauku mājām un ir valsts nozīmes arhitektūras piemineklis. Tas ir vienīgais Nemunas upes deltas ciems (Šilutės turizmo informācijas centrs 2015).

Skirvitele etnogrāfiskais ciemats ir viens no 10 prioritārajiem etnogrāfiskajiem ciematiem Lietuvā. Etnogrāfisko ciematu uzskaitīšana un aizsargāšana (etnogrāfiskie ciemati ir apdzīvoti) ir saistīta ar nekustamā kultūras mantojuma saglabāšanu, rēķinoties ar etnogrāfisko ciematu kopienu tradīcijām, zinot, ka šīs apdzīvotās teritorijas ir atkarīgas no sociālekonomiskās vides pārmaiņām. Etnogrāfisks ciems ir apdzīvota vieta lauku apvidū ar saglabātām citādākām (tradicionāli, vēsturiski), apdzīvotajai vietai raksturīgām etniskās kultūras iezīmēm. Etnogrāfiskie ciemi atšķiras no pārējiem ciematiem ar: arhitektūras vērtībām (tradicionālas ēkas un sadzīves priekšmeti; telpiskās struktūras; tradicionāla apdzīvotas vietas veidošana; sasaiste ar ģeogrāfisko novietojumu), arheoloģijas pieminekļiem, mitoloģiju, dabas apstākļiem, tradīciju saglabāšanas iespējām. Piemēram, daudzos no ciematiem ir saglabāties to lineārais plānojums, ēku izvietojums (Karvelytė-Balbierienė, Mlinkauskienė 2014).

2.4. Gamelstādes baznīcas pilsēta Zviedrijā

Gamelstādes baznīcas pilsēta (zviedru val. – Gammelstads kyrkstad) pie Botnijas līča (zviedru val. – Bottniska viken, somu val. – Pohjanlahti), Norbotenas lēnē (zviedru val. –

Norrbotens län), netālu no pilsētas Luleo (zviedru val. – Luleå) Zviedrijā tika iekļauta UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā 1996.gada decembrī. Gamelstādes baznīcas pilsēta ir ievērojams Skandināvijas ziemeļu tradicionālo baznīcas pilsētu piemērs. Baznīcas pilsēta uzskatāmi parāda tradicionāli veidoto apdzīvotu vietu spēju pielāgoties noteiktiem ģeogrāfiskiem un klimatiskiem apstākļiem (The World Heritage Site .. 2018).

Pasaules mantojuma sarakstā esošajā apkārtnē ietilpst baznīca un pilsēta ap baznīcu. Vieta sastāv no vēsturiski vērtīgām ēkām, 520 aizsargājamām ēkām, ceļiem, arheoloģiski vērtīgas zemes un gadsimtiem ilgi praktizētas tradīcijas – nedēļas nogalēs palikt pa nakti baznīcas ēkās. Lai iekļūtu UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā šādas tradīcijas turpināšana bija nepieciešama (The World Heritage Site .. 2018).

No 71 Zviedrijas īstajām baznīcas pilsētām mūsdienās apskatāmas ir tikai 16. Gamelstādes baznīcas pilsēta ir Zviedrijas lielākā un vislabāk saglabājusies baznīcas pilsēta ar 408 ēkām, kurās kopā ir 553 istabas. Baznīcas pilsētas ēkas ir mazas, zemas, lielākoties tajās ir viena vai divas istabas. Informatīvajos materiālos ir rakstīts, ka Gamelstādes baznīcas pilsētu nekad nav skāris postošs ugunsgrēks (The World Heritage Site .. 2018).

Aprakstīto piemēru kopīgās iezīmes ir ģeogrāfiskais novietojums, no kura ir atkarīga apdzīvotās vietas pastāvēšana un attīstība, sasaiste ar apkārtējo vidi un pieejamie resursi, kas var noteikt apdzīvotās vietas vai pilsētas specifiku. Mūsdienās teritorijas, mazapdzīvotas vietas, pilsētu apkaimes vai daļas, kuras ir piemērota vieta dzīvošanai ar labvēlīgiem klimatiskajiem un ģeogrāfiskajiem apstākļiem, tiek aizmirstas un pamestas, ja to izvietojums atrodas tālāk no nozīmīgām aglomerācijām, pilsētām, pilsētu centriem, ekonomiski svarīgiem centriem. Apdzīvotas vai kādreiz apdzīvotas vietas bieži vien ir īpaši jāuztur, jāpieaicina cilvēki, lai tās saglabātos kā vēsturisks, plānots apdzīvotu vietu piemērs attiecīgajā vidē, kā arī būtu mūsdienīgi izmantojama dzīvesvieta. Šāda veida rīcība ir svarīga, lai pilnībā neizzustu, netiktu iznīcinātas kultūrvēsturiski svarīgas liecības.

Vēloties saglabāt kultūrvēsturiski vērtīgas apdzīvotas vietas, ne vienmēr svarīgi ir, lai tām tiktu pievērsta valsts, starptautisku institūciju uzmanība, kas nodrošina publicitāti un atpazīstamību. Pirmām kārtām interesantas, autentiskas apdzīvotās vietas ir jāspēj saglabāt pilsētas, reģiona ietvaros, atzīstot tās par nepieciešamām. Apdzīvotu vietu piemēru, ēku ansambļu, arī ēku saglabāšana ilgākā laika posmā var būt neiespējama, tāpēc saglabājamo kultūrvēsturisko vērtību, pieminekļu uzskaitījums vispirms ir jāveido lokālā līmenī.

3.MATERIĀLI UN METODEDES

3.1.Vieta

3.1.1.attēls. Iezīmētā Jūrmalas pilsētas Slokas centra daļa – izpētes apkārtnē
(Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra 2013)

Maģistra darbam nepieciešamajam funkcionālā pielietojuma un pilsētvides funkcionālo telpu izvērtējumam ir izvēlēts Jūrmalas pilsētas Slokas centrs, kas izvietots teritorijā starp dzelzceļu, dzelzceļa staciju „Sloka” un Lielupi. Ielas, kas ietver izvēlēto pilsētas daļu: Raiņa iela, Krasta iela, Varoņu iela un Vēsma iela (3.1.1.attēls, 2.pielikums).

Maģistra darbā netiek aprakstīta Slokas teritorija, kas atrodas no dzelzceļa stacijas „Sloka” līdz Tirzas ielai, privātmāju teritorija, kas izvietota aiz Raiņa ielas līdz Vecslocenes upei, kā arī rūpnieciskās apbūves teritorija, kur kādreiz bija izvietota Slokas papīra un celulozes fabrika. Vietizpētē nepētītās Slokas daļas maģistra darbā tiek aprakstītas salīdzinošā veidā.

3.2.Izmantotie materiāli un dati

Galvenie maģistra darbā izmantoto informācijas materiālu un datu ieguves avoti:

1. Zinātniskā literatūra. Latvijas un ārvalstu pētnieku zinātniskie darbi un publikācijas par pilsētām, pilsētvides izpratnes nepieciešamību, pilsētu apkaimēm, galvenajām sociālajām

pārmaiņām, kas var ietekmēt pilsētvidi, kā arī pilsēt būvniecības pieminekļiem un arhitektūras mantojuma iekļaušanu pārveidotā pilsētvidē.

2. Novadpētniecības publikācijas un literatūra. Aprakstā par Slokas vēsturisko attīstību lielākoties tika izmantota Pētera Beltes grāmata „Rīgas Jūrmalas, Slokas un Ķemeru pilsētas ar apkārtni. Vēsturisks apskats”. Slokas un Jūrmalas pilsētas saistība ir aprakstīta Laimas Slavassaviesas sastādītajā grāmatā „Jūrmala. Daba un kultūras mantojums”.

3. Aprakstošā literatūra. Publicētie materiāli par apdzīvotām vietām, pilsētām, pilsētu daļām Polijā, Lietuvā, Somijā un Zviedrijā, kas salīdzinoši veido izpratni par Sloku, Slokas vēsturisko attīstību, šodienas situāciju.

4. Latvijas Republikas normatīvie akti – kultūrvēsturiskā un pilsēt būvniecības mantojuma aizsardzība, teritoriju plānošana Latvijā.

5. Jūrmalas pilsētas domes teritorijas izmantošanas un attīstības plānošanas dokumenti – nepieciešamā informācija par Sloku, Slokas centra daļu:

- Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030;
- Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojums turpmākajiem 12 gadiem, 2012;
- Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grozījumi 2016.– .gadam “Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”;
- Jūrmalas pilsētas attīstības programma 2014.–2020.gadam.

6. Jūrmalas pilsētas domes Pilsētplānošanas nodaļas arhīva materiālu informācija, lai vispārīgi izprastu jautājumus, kas var tikt attiecināti uz pilsētvides funkcijām.

7. Starptautiskie dokumenti – kultūrvēsturiskā un pilsēt būvniecības mantojuma, piemēru aizsardzība citviet.

8. Kritēriji pilsētu apkārtnu vērtēšanai un uzlabošanai: Eiropas vienotie rādītāji sabiedrībai pieejamo atklāto teritoriju un sniegto pakalpojumu vietējā līmeņa noteikšanai (European Common Indicators 2003), kā arī Lielbritānijas pilsētu „Dzīvojamās zonas” vai „Mājokļa zonas” (angļu val. – home zone) kritēriji (Gateshead Council 2005).

9. Jūrmalas pilsētas Slokas ortofotokarte, 2013 (3.1.1.attēls).

10. Kartogrāfiskie materiāli – vēsturiskās situācijas salīdzināšana ar mūsdienām (4.2.1.attēls, 4.2.2.attēls, 4.2.4.attēls).

11. Kartes pamatne Slokas centra vizualizācijai (Jūrmalas apbūves .. 2016; Microsoft 2018; Valsts zemes dienests 2018).

12. Datorprogrammas („Adobe Photoshop CS6”, „Inkscape”, „LibreOffice”, „Microsoft Word 365”, „Paint”).

13. Vietizpētē iegūtā informācija: fotogrāfijas, apdzīvotās vietas funkcionālais iedalījums, sadzīves un sociālā rakstura problemātika, pilsētībūvniecības ansambļu vizuālais vērtējums, redzamās pilsētvides iezīmes.

3.3. Izmantotās metodes

1. Maģistra darba teorētiskās daļas izstrādei publicētajos avotos (zinātniskā literatūra, periodika, interneta resursi) tika izpētītas darbam nepieciešamās teorētiskās nostādnes un labākie aprakstītie piemēri par apdzīvotu vietu plānošanu.

2. Lai veiktu maģistra darbam nepieciešamo izpēti, tika analizēti teritorijas plānošanas dokumenti un Latvijas Republikas normatīvie akti, starptautiskie dokumenti, kas attiecas uz attīstības plānošanu un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu (plānošanas iezīmes, secinājumi par šī brīža situāciju).

3. No publicētajiem aprakstiem tika atlasīta informācija par apdzīvotām vietām, pilsētām, pilsētu daļām, veidoti apraksti, kas ļauj labāk saprast Slokas centra mūsdienu problemātiku.

4. Etnogrāfiskais pētījums – intervijas ar Slokas, Slokas centra iedzīvotājiem (iegūtie viedokļi, ieteikumi un pilsētvides analīze var palīdzēt pilsētvides pārveides procesā).

- informācija par pilsētvidi, viedoklis par vietu, kur viņi dzīvo, atrodas ikdienā;
- Slokas centra telpiskās vides izpratne (kritēriji: emocijas, vizuālā uztvere, asociācijas, vajadzības, pilsētvides problemātiskie punkti u.c.) (Lynch 1960);
- “antropoloģisko vietu” identificējošās vērtības (kritēriji: piesaiste vietai, apdzīvotās vietas vēsturiskā attīstība, identitāte) (Augé 2008).

5. Vietizpēte, pastaiga pa Slokas centru, pilsētvides “nolasāmības pētījums” (pilsētvides elementu identificēšanas analīze) (Jacobs 1958; Lynch 1960). Vizuāli telpiskā izpratne par Slokas centra pilsētvidi, publisko ārtelpu, dabas teritorijām.

6. Slokas centra atbilstības vērtējums pret izvēlētajiem standartiem, kritērijiem. Raksturīgo pilsētvides īpašību pielīdzināšana zināmiem piemēriem, radot ieteikumus Jūrmalas pilsētas daļas uzlabošanai, attīstībai un pārveidei.

1) Eiropas vienotie rādītāji sabiedrībai pieejamo atklāto teritoriju un sniegto pakalpojumu līmeņa noteikšanai (dzīvesvieta līdz 300 metriem no sabiedrībai pieejamas atklātas teritorijas vai kāda galvenā pakalpojuma sniegšanas vietas);

2) „Dzīvojamās zonas” vai “Mājokļu zonas” ir veidotas noteiktās pilsētas apkaimēs vai daļas patstāvīgajiem iedzīvotājiem, kur prioritāri ir kājāmgājēji, kopīgās publiskās ārtelpas un dzīves kvalitātes uzlabošana. Ļoti svarīga ir ātruma ierobežošana, automašīnu stāvvietu izvietojums, gājēju ielas, publiskās ārtelpas pieejamība, kā arī noteiktās apdzīvotās vietas sasaiste ar apkārtesošo pilsētu.

7. Slokas centra vietizpētes un apsekojuma laikā izvēlēti ēku, ēku grupu, publiskās ārtelpas piemēri, kas nav iekļauti valsts nozīmes pilsētbūvniecības pieminekļa teritorijā „Slokas vēsturiskais centrs”.

4.SLOKAS IEZĪMES UN FUNKCIONĀLĀ ATTĪSTĪBA

4.1.Jūrmalas pilsētas apraksts

Jūrmalas pilsēta pēc platības ir otra lielākā Latvijas pilsēta, tās platība ir 9 802,3 ha. Pilsēta robežojas ar Engures, Tukuma, Babītes novadiem un Rīgas pilsētu, tās novietojums ir Latvijas centrālajā daļā. Lielākā daļa pilsētas atrodas uz zemes strēles starp Lielupi un Rīgas jūras līci. Jūrmalas pilsētu veido 26 pilsētas daļas, pilsētas centrs – Majori (Vides pārskata projekts 2013).

Jūrmalas pilsētā dzīvo 48 606 iedzīvotāji, iedzīvotāju blīvums – 481 cilvēki/ km² (LR Centrālā statistikas pārvalde 2017).

Jūrmalas pilsētu šķērso dzelzceļa līnija Rīga – Tukums II. Sasniedzamā attālumā no pilsētas robežas atrodas starptautiskā lidosta „Rīga” un lidosta „Jūrmala” (Vides pārskata projekts 2013).

Jūrmalas pilsēta atrodas Piejūras zemienes Rīgavas līdzenumā (agrāk to sauca par Rīgas smiltāju līdzenumu), kas ir viszemākā teritorija Latvijā (Laiviņa 2004, 11). Sauszeme tagadējās Lielupes ietekas rajonā veidojusies nesenākā pagātnē, pašreizējā Lielupes ietekas vieta izveidojusies tikai 18.gadsimtā (Vides pārskata projekts 2013).

Jūrmalas pilsētas lielākā daļa ietilpst Lielupes upes baseina apgabalā, neliela teritorijas daļa dienvidaustrumos atrodas Daugavas baseina apgabalā. Hidrogrāfisko tīklu veido Lielupe, tās kreisā krasta pieteka Vecslocene, Vēršupīte, Slokas ezers, Aklais ezers, Akacis, Melnezers, Varkaļu kanāls, Jāņupītes polderu sistēma un meliorācijas grāvju tīkls, kas kopā ar lietus ūdeņu kanalizācijas sistēmu nodrošina virszemes ūdeņu noteci no pilsētas teritorijas. Pēdējā desmitgadē meliorācijas grāvju tīkls ir ticis nepietiekami labi uzturēts, daudzviet pilsētā ir pārāk augsts gruntsūdens līmenis (Vides pārskata projekts 2013).

Jūrmalas pilsēta galvenokārt ir koka arhitektūras pilsēta, tādēļ, lai sekmētu koka arhitektūras tradīciju attīstību arī mūsdienās, no 1999.gada decembra ir spēkā Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības norādījumi, kas paredz: ja pilsēt būvniecības pieminekļu teritorijās vēsturiskās koka ēkas saglabāšana pēc speciālistu atzinuma nav mērķtiecīga, tās vietā būvējama laikmetīga celtnē koka konstrukcijās un apdarē. Prasības ir izvirzītas, lai sekmētu koka arhitektūras tradīciju saglabāšanu un tālāku attīstību, jaunās arhitektūras kvalitātēm iekļaujoties vēsturiskās apbūves vidē (Naudiša 2004, 292). „Koka ēku būvniecība tiek saistīta ar tautas būvmākslu, vēsturisko stilu īpatnības var būt savdabīgākas, jo koka konstrukcijas,

pats būvmateriāls rada ierobežojumus. (..) Tādēļ pilsētvidē koka arhitektūru var uztvert kā pārejošu parādību un mazāk nozīmīgu kā arhitektūras būvmākslas objektu (Pētersons 2004, 221)”.

4.2.Slokas vēsturiskā attīstība

Jūrmalas pilsētas teritorijā Sloka tika iekļauta 1959.gadā. Pirms tam Sloka un Ķemeri bija patstāvīgas pilsētas.

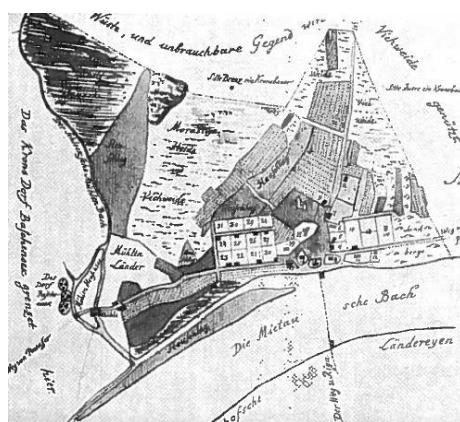
Pašreizējais Slokas centra plānojums radies pēc 1785.gadā apstiprinātā Vidzemes guberņas Slokas apbūves plāna, kad senākā, stihiski un haotiski izveidojusies apdzīvotā vieta pārplānota kā regulāra. Plānojuma pamatā bija centrālais laukums un divas savstarpēji perpendikulārās ielas (pašreizējais Tirdzniecības laukums, Leona Paegles iela un Raiņa iela). Pilsētas struktūra ir saglabājusies tās vēsturiskajā daļā starp dzelzceļu un Lielupi. Slokai raksturīga ir vienstāvu un divstāvu ēku veidota mazpilsētas apbūve (Dimbira et al. 1996, 13).

Slokas upīte (Slocene), vietvārds apdzīvotai teritorijai, pirmo reizi ir atrodams līgumā starp Livonijas ordeni un Rīgas pilsētu 1255.gadā (Belte 1935, 241). Slokas un tagadējā Jūrmalas pilsētas teritorija sākotnēji piederēja bīskapam, vēlāk tika nodota Livonijas ordeņa pārvaldībā (Belte 1935, 30). 16.gadsimtā, Livonijas ordeņa zemes dalot, šo apvidu sauca „Sloevke”, „Slock”, „Schlocken”. 1520.gadā ordenis Slokas teritorijā uzcēla dzirnavas un veidoja ordeņa koloniju (Belte 1935, 241). 1562.gadā, Livonijas ordenim sabrūkot, tās pēdējais mestrs, pirmais Kurzemes un Zemgales hercogistes hercogs, Gothards Ketlers (Godthartt Kettler, 1517 – 1587) Slokas teritorijas apvidu, kā arī visu pussalu starp Lielupi un Rīgas jūras līci, pievienoja Kurzemes un Zemgales hercogistei. Kurzemes un Zemgales hercogiste, kā autonoma Polijas – Lietuvas vasaļvalsts, pastāvēja no 1562. līdz 1795.gadam (Belte 1935, 32).

Viens no pirmajiem uzdevumiem, ko hercogs Gothards Ketlers lika izpildīt hercogistes teritorijā, bija uzbūvēt 70 baznīcas. Starp tām bija arī pirmā Slokas luterāņu baznīca, kas datējama ar 1567.gadu. Pie Slokas baznīcas tika skaitīti arī visi toreizējās jūrmalas apkārtnes iedzīvotāji (Belte 1935, 32). Toreiz mirušos baznīcas darbiniekus un ievērojamākos apvidus ļaudis glabāja baznīcās ap altāri, pārējos par noteiktu samaksu glabāja citviet baznīcā. Par brīvu nelaiķi tika aprakti kapos, kuri atradās apkārt baznīcai. Tikai 1773.gadā Krievijas impērijā aizliedza mirušos apglabāt baznīcās un tām blakusesošajās teritorijās (Belte 1935,

32-33). Līdz 1851.gadam jūrmalas pagasti bija saistīti ar Slokas draudzi un baznīcu (Belte 1935, 102).

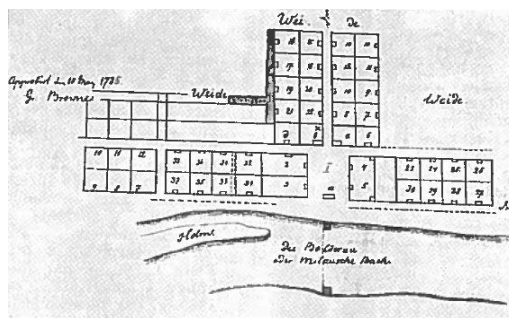
Kurzemes un Zemgales hercoga Jēkaba (Jakob Kettler, 1610 – 1682) laikā, no 1650.gada, Slokā tika izveidoti vara, stikla, kaļķa cepļi un metālu veltuve. 1667. un 1668.gadā hercogs Jēkabs lika Slocenes–Kaņiera ūdens ceļu padziļināt, jo kuģošanai un preču piegādei pa ūdeni traucēja kaļķakmeņa slānis. Pa šo ceļu ar kuģiem tika pievestas preces līdz krastam, kas atradās starp Kaņiera ezeru un Rīgas jūras līcī. Toreiz Tukuma apvidū bija iespējams caur Kaņiera ezeru, Duņiera ezeru un Slocenes upi pa ūdens ceļu nokļūt Lielupē: ūdens līmenis bija augstāks, nebija tiešas notekas no Kaņiera ezera Rīgas jūras līcī (Belte 1935, 242). 20.gs. sākumā Ķemeru apkārtnē tika nosusināta (Belte 1935, 250).

4.2.1.attēls. Slokas plāns 1783.gads (K.Broces zīmējums. Belte 1935, 244)

Pēc 1783.gadā notikušās Kurzemes un Zemgales hercogistes – Krievijas impērijas Vidzemes guberņas robežu regulēšanas tika noteikta jaunā Kurzemes – Vidzemes sauszemes robeža. No tā laika zemes josla starp Lielupi un Rīgas jūras līci tika nodalīta no Kurzemes un Zemgales hercogistes un pievienota Krievijas impērijas Vidzemes guberņai (Belte 1935, 37).

1785.gadā Slokas apmetnei Vidzemes guberņā tika piešķirtas tirdzniecības miesta (krievu val. – посад; vācu val. – Marktflecken) tiesības (4.2.1.attēls, 4.2.2.attēls). Jaunais tirdzniecības miests bija vienīgais Baltijā, tam bija Krievijas impērijas *posadiem* paredzētās priekšrocības, tiesības un brīvība tirdzniecībā un amatniecībā (Belte 1935, 245). Pie Slokas miesta tika atļauts ierīkot plostu pāri Lielupei. Pirms tam vienīgā pārceltuve pāri Lielupei, ceļā no Rīgas uz Kurzemi, atradās Buļļos. Tas bija noteikts ar 1692., 1703., 1738. gada pavēlēm. Atļauja ierīkot pārceltuvi arī Slokā tika izveidota ar sevišķu izlīgumu starp Buļļu muižas īpašnieku (Belte 1935, 204).

4.2.2.attēls. 1785.gadā apstiprinātais Slokas apbūves plāns (Belte 1935, 245)

Sākotnēji Slokas tirdzniecības miests attīstījās kā Kandavas–Talsu–Tukuma apkārtnes un Rīgas satiksmes ceļa pieturas punkts uz Rīgu, Lielupes tvaikoņu satiksmes pieturas punkts (Belte 1935, 247-248). Izveidojot tirdzniecības miestu, Slokai tika piešķirtas tiesības pieņemt par saviem pilsoņiem aizsargājamus ebrejus (vācu val. – Schutzjuden). Sloka bija vienīgā ebreju pierakstīšanās vieta Vidzemes guberņā (Belte 1935, 247).

1795.gadā, 12 gadus pēc Slokas apvidus pievienošanas Krievijas impērijas Vidzemes guberņai, Kurzemes un Zemgales hercogistes pēdējais hercogs Pēteris Bīrons (Peter von Biron, 1724 – 1800) nodeva visu Kurzemes un Zemgales hercogisti Katrīnai II Lielajai (Екатерина II Великая, 1729 – 1796) (Belte 1935, 47).

1812.gadā Napoleona Bonaparta (Napoléon Bonaparte, 1769 – 1821) karagājiens uz Maskavu šķērsoja mūsdienu Latvijas teritoriju (Dimbira et al. 1996, 45). Slokas miests bija viena no apkārtnēm, kur notika cīņas un karadarbība. Slokas miestā pēc tam, kad 1812.gada jūlija sākumā ģenerāļa Graverta (Julius August Reinhold von Grawert, 1746 – 1821) prūšu korpusa karavīri ieņēma Lielupes kreiso krastu pie Slokas, izvietojās prūšu strēlnieku bataljons, bet krievu armijas daļas atradās Valteros, no kurienes ar lielgabaliem bombardēja Sloku. Septembra beigās prūšu karaspēks no Slokas apkārtnes tika izdzīts (Dimbira et al. 1996, 45).

4.2.3.attēls. Sloka 1807.gadā (K.Brocos zīmējums. Belte 1935, 246)

Slokas apvidus apstākļus 1813.gadā ir aprakstījis toreizējais Slokas mācītājs Rozenbergs: „Tirgus miestiņš Slokā sastāv no 20 mājām, kurās ieskaitītas 3 zemnieku mājas. Visi pilsoņi, izņemot divus, tur nabagi. Nevien šiem iedzīvotājiem, bet visam miestiņam un apvidum daudz būtu līdzēts, ja te, starp divām galvenām pilsētām, Rīgu un Jelgavu, nodibinātu fabrikas un austuves. Nepieciešami būtu nobeigt jau iesākto dambi uz Liepmežu un tam pretī izcirst ceļu no Kurzemes [vēlāko Slokas–Tukuma lielceļu]” (4.2.3.attēls) (Belte 1935, 53).

18.gadsimtā apkārtnē turpināja veidoties un attīstīties apdzīvotās teritorijas. Viens no pirmajiem centriem ir Dubulti (sākotnēja zvejnieku saimniecību apbūve). Apdzīvotā vieta veidojusies 18.gadsimtā ap seno Dubultu krogu, kas piederēja Bulduru muižai. Dubulti uzskatāmi par senāko peldvietu Jūrmalas pilsētas teritorijā, kur pirmie atpūtnieki sāka apmesties 1814.gada vasarā. 1866.gadā Dubultos izveidojās zemes kopīpašuma forma „Komūna” – 91 zemes nomnieks kopīgi izpirka zemi no valsts (Pētersone 2004, 113).

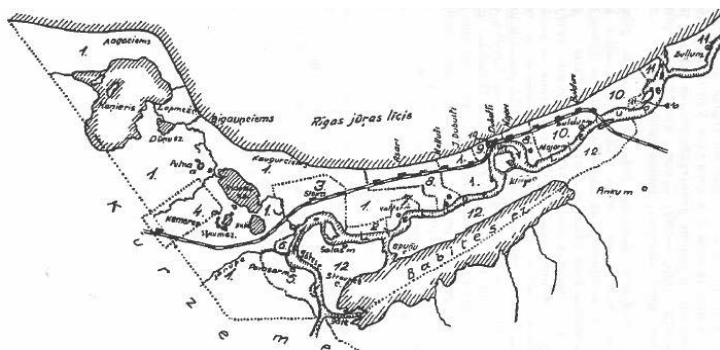
Rīgas jūras līča piekrastes teritoriju attīstībai un sasniedzamībai svarīga ir 1877.gadā atklātā Rīgas–Tukuma dzelzceļa līnija, kas veicināja interesi par apvidu, kā arī piesaistīja atpūtniekus no citām Krievijas impērijas gubernām (Belte 1935, 110). Pirmās dzelzceļa stacijas bija: Bulduri, Edinburga, Majori, Dubulti, Karlsbade, Asari, Sloka, Ķemeres, Tukums (Belte 1935, 111). Diemžēl ar Tukuma dzelzceļa līnijas atklāšanu Lielupes tvaikoņa satiksme pasažieru pārvadāšanai vairs nebija nepieciešama, tvaikoņi turpmāk pārvadāja tikai preces un mantas (Belte 1935, 114).

1878.gadā Slokai piešķīra Krievijas impērijas pilsētas tiesības. Pirmie pilsētas pārvaldes sastāva vēlētaji bija 158 cilvēki no Slokas 1076 iedzīvotājiem (12 pareizticīgie, 955 luterāņi, 2 katoļi un 107 ebreji). Iedzīvotāju skaits pilsētā, salīdzinājumā ar pagājušajiem gadiem, bija pieaudzis. Iedzīvotāju skaits: 1829.gadā – 319, 1864.gadā – nepilni 500, 1872.gadā – 750 (Belte 1935, 249).

Ap 1880.gadu Slokas pilsēta sāka izdot pūrvieta⁶ lielus gruntsgabalus kopganībās un Viņķu purvā. Slokas pilsētai veidojoties, tās teritorijā tika izvietotas sabiedrisko pakalpojumu iestādes, izveidotas darbavietas un nodibinātas biedrības (piemēram, brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, Slokas labdarības biedrība, Slokas zvejnieku savstarpējās palīdzības biedrība, Slokas sadraudzīgā biedrība). Slokā strādāja kaļķu ceplis, pilsētas ganībās „Garajā kalnā” lauza būvēm vajadzīgos akmeņus (Belte 1935, 250-251). Slokas celulozes fabrika tika nodibināta 1896.gadā Kraukļu kalnu pakājē, teritorijā, kur agrāk atradās smilšu lauks. Branķu ciemā tika

⁶ Sena laukuma mērvienība – apmēram 0,4 hektāri (Guļevska, 1987. 657.lpp.).

novietota Rīgas Šmita cementa fabrika, kas izmantoja Bāžu ciema akmens slāņus. 1889.gadā, Baltijas tiesu reformas ietvaros, Slokā tika izveidota miertiesa (Belte 1935, 249-250). Zemāk apskatāms pagastu sadalījums Rīgas jūras līča piekrastē 19.gadsimta beigās (4.2.4.attēls).

4.2.4.attēls. Baltijas jūras Rīgas jūras līča piekrastes pagastu sadalījums 1891.gadā (Belte 1935, 101)⁷

Jūrmalas pilsētas (Rīgas jūrmala), Slokas un Kauguru teritorijās ir risinājušies gan Pirmā pasaules kara, gan Otrā pasaules kara traģiskie notikumi (Dimbira et al. 1996, 47-52).

Pirmās Latvijas Republikas laikā, 1920.gadā, Sloka kļuva par patstāvīgu pilsētu Rīgas apriņķī. 1925.gadā Slokai pievienoja Kaugurciemu un Slokas mācītājmuižas zemes (Jūrmalas pilsētas attīstības programma .. 2015). Pēc 1959.gada Sloka kļuva par Jūrmalas pilsētas nomali – papīra un celulozes fabrikas strādnieku dzīvesvietu. Slokas pagrimums iestājās 20.gadsimta 80.gadu beigās, kad papīra un celulozes fabrika beidza aktīvo darbību (Pētersone 2004, 78-82).

⁷ 1 – Slokas pagasts, 2 – Slokas māc.muiža (pie 1), 3 – Slokas pilsēta, 4 – Ķemeres (pie 1), 5 – Pavasaru pagasts (apv. ar 1), 6 – Branču ciema pagasts (apv. ar 1), 7 – Valtera muiža (pie 1), 8 – Majoru pagasts (apv. ar 1), 9 – V.Dubulti (pie 1), 10 Bulduru pagasts (apv. ar 1), 11 – Buļļu pagasts, 12 – Salas pagasts. Stud. T. Dumpja zīmējums (Belte, 1935).

4.3.Slokas centra funkcionalitāte

4.3.1.attēls. Slokas centra funkcionalitāte

(izstrādājis autors, izmantojot Microsoft 2018 kartes pamatni)

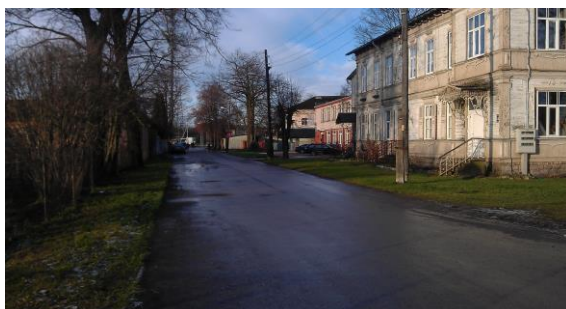
Lielākoties Slokas centrā, kas atrodas starp dzelzceļu un Lielupi (2.pielikums), dominē mazstāvu dzīvojamā apbūve (daudzdzīvokļu ēkas, privātmājas un vasarnīcas) (4.3.2.attēls, 4.3.3.attēls, 4.3.4.attēls), kā arī daudzstāvu dzīvojamās ēkas.

Galvenie Slokas pilsētvides telpas fiziskie sadalītāji, kas apdzīvoto apkārtni nošķir no pārējās Slokas, ir: bijušā Slokas celulozes un papīra fabrikas teritorija, apkārtnē un ēkas pirms papīra fabrikas teritorijas (4.3.5.attēls, 4.3.6.attēls, 4.3.7.attēls), Lielupe (4.4.2.attēls), Tirdzniecības laukums (4.4.3.attēls), Raiņa iela, aiz kuras jauktas centra apbūves teritorija pakāpeniski pārveidojās par savrupmāju apbūves teritoriju, dzelzceļš, Ventspils šoseja (iela), pirms dzelzceļa izvietotais lielveikals, autoosta un autobusu pietura. No dažādiem skatupunktiem ir redzams ūdenstornis, kas izvietots teritorijā starp dzelzceļu un kapu teritoriju (3.pielikums).

4.3.2.attēls (pa kreisi). Skats uz Dzirnāvu ielu no Varoņu ielas puses (2017)

4.3.3.attēls (pa labi). Skats uz Leona Paegles ielu (2017)

4.3.4.attēls (pa kreisi). Skats no Hercoga Jēkaba ielas uz dzelzceļa pusi (2017)

4.3.5.attēls (pa labi). Ēka Krasta ielā. Skats no Lielupes puses (2017)

Lielākoties Slokas centrā ir šauras, izbraucamas ielas (mūsdienās pieejamas kājāmgājējiem, riteņbraucējiem, automašīnām). Dažās no ielām nav nošķirta brauktuve no kājāmgājēju ietves. Atbilstoši laikam Slokā izveidotā miesta (1785.gada Slokas plānojums) publiskajā ārtelpā ir iedalītas socializēšanās vietas, kas vēl joprojām ir saglabājušās aptuvenā izskatā. Piemēram, Tirgus laukums pie baznīcas. Ielu šaurība mūsdienās var būt traucēklis, jo galvenā funkcija “pārvietoties pa ielu”, lai dotos, piemēram, uz mājām, darba vietu, veikalu, ir saglabājusies (2.pielikums).

4.3.6.attēls (pa kreisi). Lielupes krastmalā pie Fabrikas ielas (2018)

4.3.7.attēls (pa labi). Ēka Dzērvju ielā. Skats no Lielupes krastmalas (2018)

Vietizpētes laikā (Jacobs 1958) tika secināts, ka Slokas centrā izvietotie mājokļi ir ciemiem un mazpilsētām raksturīgas vienkārtu, divstāvu ēkas, kas ir ģeogrāfiskajam novietojumam, cilvēku proporcijām un nepieciešamībām atbilstošas. Viegli ir pamanāmas kādreizējās mazpilsētas centra aprīses. Valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorija, viens no sešiem pilsētībūvniecības pieminekļiem Jūrmalas pilsētā (Jūrmalas pilsētas attīstības programma .. 2015), atrodas izpētei izvēlētajā Slokas daļā. Virzoties no dzelzceļa stacijas „Sloka” uz Lielupes pusi (Raiņa iela un Hercoga Jēkaba iela), kā arī apstaigājot visu teritoriju starp dzelzceļu un Lielupi, ir viegli saprast blīvāk apbūvētās Slokas centra daļas pārveidi par privātmāju, mazdārziņu teritoriju. Ļoti grūti ir novērot, kā vēsturiskais centrs, tajā esošās ēkas, ēku ansambļi tiktu izcelti, lai tiktu parādīta apdzīvotās vietas kultūrvēsturiskā un pilsētībūvniecības nozīmība.

Ļoti labi saskatāms ir ēku dažāda tehniskais stāvoklis, īpašnieku patvaļīgi veiktie uzlabojumi, nepiemērotu un lētāku apdares un siltināšanas materiālu izmantojums, nepārdomāti energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi līdzīgu ēku grupām. Mazstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas un privātmājas mijas ar pussagruvušām ēkām, graustiem, sabrukušām ēkām, aizmirstām teritorijām un no apbūves brīviem zemes gabaliem (3.pielikums). Veicot apgaitu Slokas centrā, var secināt, ka problēmvietas ir sākotnēji nepamanāmas, ja pie tām ir pierasts.

Dokumentējot šī brīža situāciju un aprakstot Slokas centra vietizpēti, var secināt, ka ģentrifikācijas process šajā apdzīvotajā pilsētas daļā vēl nav novērojams, jo vēl nav veiktas izmaiņas pilsētvidē, kas ietekmētu dzīvojamo fondu, publisko ārtelpu, iedzīvotāju sastāvu. Šī brīža situāciju Slokas centrā var ietekmēt izmaiņas apkārt esošajā pilsētvidē (kādreizējā Slokas papīra un celulozes fabrikas teritorija, dzelzceļš, Kauguri, ūdenstilpņu pielietojums).

Pēc apsekojuma ir redzams, ka pieejamā Slokas publiskā ārtelpa ir neatbilstoša vēlamajām pilsētvides prasībām (kopta, patīkama vide). Atsevišķu ēku pārvēršanās par graustiem, neapsaimniekotas privātmājas, zemesgabali ir visredzamākās apkāmes negatīvās iezīmes. Vizuāli atšķirīgās problēmvietas, kas arī šobrīd raksturo Slokas centru, veido tā nepieejamību (aizauguši pagalmi, dažāda veida segumi, būvgruži, dzelzsbetona konstrukcijas). Iedzīvotāji šāda veida pilsētvides skatus redz ikdienā, tām ir pielāgojušies un iemācījušies sadzīvot.

4.4. Pieejamie pakalpojumi Slokas centrā

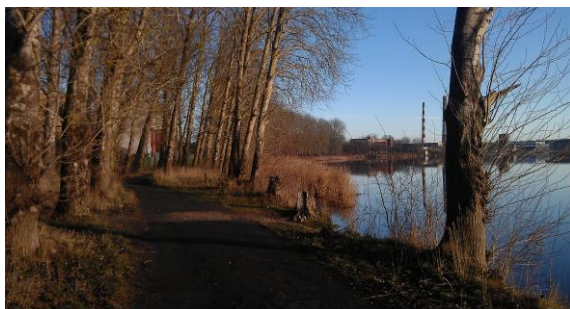

4.4.1.attēls. Pieejamie pakalpojumi Slokas centrā
(izstrādājis autors, izmantojot Microsoft 2018 kartes pamatni)

Jūrmalas pilsētas Sloka šodien nav piesaistošs, daudzveidīgi pielietots pakalpojumu centrs, šeit ir izvietoti pakalpojumu centri, kas var būt raksturīgi pilsētu nomalēm. Slokas labvēlīgais ģeogrāfiskais novietojums ir nepietiekami novērtēts (veselības aprūpes iestādes, izglītības iestādes) (4.4.1.attēls, 7.pielikums). Lai palēnām piesaistītu cilvēku uzmanību šai

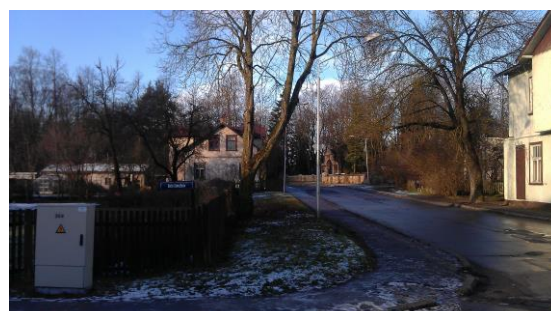
Jūrmalas pilsētas daļai, ir jāpārdomā iespēja uzlabot Slokas centru tā, lai tajā jau esošās ēkas, jaunceltnes vai publiskā ārtelpa tiktu atbilstoši izmantotas, tajās būtu izvietoti pakalpojumu centri (neizmainot pilsētvides raksturu). 4.4.1.attēla ciparu atšifrējums apskatāms 7.pielikumā.

Slokas centrā atrodas Slokas evaņģēliski luteriskā baznīca un „Evaņģēlisko kristiešu baznīcas „Jaunā paaudze” Jūrmalas draudze”. Galvenais Slokas centrā izvietotais laukums – Tirgus laukums (4.4.3.attēls). Laukumā atrodas kultūras iestāde „Jūrmalas Centrālās bibliotēkas Alberta Kronenberga Slokas bibliotēka”, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (Rīgas reģiona pārvalde 4.daļa. Slokas postenis), apbedīšanas birojs, netālu izvietota (atrodas ārpus vietizpētes apkārtnes) Jūrmalas pilsētas internātpamatskola. Slokas centrā pie Lielupes atrodas veselības aizsardzības un sociālās aprūpes iestāde „Veselības un sociālās aprūpes centrs – „Sloka”” (4.4.4.attēls), profesionālās tālākizglītības un pilnveides izglītības iestāde „Praktikums”(4.4.4.attēls).

4.4.2.attēls (pa kreisi). Skats uz pastaigu taku gar Lielupi (2017)

4.4.3.attēls (pa labi). Skats uz Tirgus laukumu no Dzirnau ielas (2017)

4.4.4.attēls (pa kreisi). „Veselības un sociālās aprūpes centrs – „Sloka”” (2017)

4.4.5.attēls (pa labi). Varoņu ielas un Dzirnau ielas krustojums (2017)

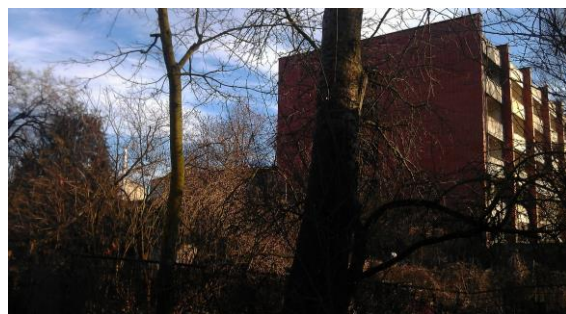
Slokas pasta nodaļa atrodas pie Ventspils šosejas. Slokas pamatskola, Jūrmalas pilsētas stadions „Sloka” atrodas ārpus izpētes teritorijas – otrpus dzelzceļam.

Starp daudzdzīvokļu dzīvojam ēkām, privātmājām ir izvietotas tirdzniecībai un pakalpojumiem paredzētas ēkas (pārtikas veikali, autoservisi).

Dabas un apstādījumu teritorijā, kas atrodas tuvāk rūpnieciskās apbūves teritorijai, ir izvietoti Slokas pilsētas vēsturiskie kapi un Slokas draudzes vēsturiskie kapi (4.4.5.attēls). Blakus atrodas Slokas Svētās Ģimenes Romas katoļu baznīca. Netālu izvietots „Specializētais tehniskās ortopēdijas centrs „Sloka””.

Šķērsielā starp Leona Paegles un Dzirnau ielu izvietotas divas Padomju Savienības laikā celtas piecstāvu dzīvojamās ēkas. Slimnīcas ielā atrodas viena pamesta, neapdzīvota piecstāvu dzīvojamā ēka (4.4.6.attēls, 4.4.7.attēls).

Apkaimē, kas izvietota tuvāk rūpnieciskās apbūves teritorijai, ir izvietota „Slokas dzīvnieku patversme”, noliktavas, garāžas, inženiertehniskie tīkli (4.4.8.attēls, 4.4.9.attēls).

4.4.6.attēls (pa kreisi). Piecstāvu dzīvojamās ēkas Dzirnau ielā (2017)

4.4.7.attēls (pa labi). Piecstāvu ēka Slimnīcas ielā (2017)

4.4.8.attēls (pa kreisi). Dzirnau ielu virzienā uz Vēsma ielu (2018)

4.4.9.attēls (pa labi). Dzirnau iela pirms rūpnieciskās apbūves teritorijas (2018)

Sloka centrā galvenokārt izvietotas dzīvojamās ēkas. Apkaimē izvietotie pakalpojumu centri, sabiedriski nozīmīgās ēkas salīdzinoši var ietekmēt vietai nepiederīgo cilvēku izpratni par apdzīvoto vietu, tur dzīvojošajiem cilvēkiem. Ilgākā laika posmā var izveidoties

aizspriedumi, nepareizi priekšstati par apdzīvotām vietām, pilsētu daļām. Tas var tikt attiecināts arī uz plānotajām darbībām, izmaiņām pilsētvidē – attīstot, pārveidojot apdzīvoto vietu noteikta veida pielietojumam, sabiedriskajiem pakalpojumiem (piemēram, veidojot apkārtējo vidi pieejamu bērniem, skolēniem, pensionāriem, cilvēkiem ar fiziskiem vai garīgiem traucējumiem) (4.3.1.attēls, 4.4.1.attēls).

Slokas centrā ir redzams, ka iespēja izvietot pakalpojumu centrus var būt ierobežota, ir maz ēku, kuras ir daudzfunkcionālas (daudzfunkcionāli objekti)⁸. Mazstāvu dzīvojamās apbūves ēkās, daudzstāvu dzīvojamās apbūves ēkās, arī privātmājās var būt reģistrēti uzņēmumi. Ēkas, kurās atrodas pieejami pakalpojumi, ir maz (4.4.1.attēls).

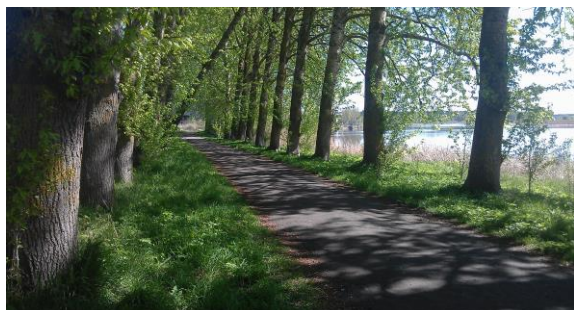
Slokas centrs atrodas tuvu bijušās Slokas papīra un celulozes fabrikas teritorijai, kur šobrīd atrodas rūpnieciskai apbūvei atvēlētā funkcionālā zona. Kādreiz, kad fabrikā notika rūpnieciskā darbība, Slokas centrs tika izmantots kā pilsētvides telpa, caur kuru vai no kuras doties uz darbavietu fabrikā (tāpat savienojums ar Slokas daļu aiz dzelzceļa, Kauguriem). Tā kā rūpnieciskā darbība šodien vairs nenotiek, tad pilsētvides savienojumi arī vairs nepastāv. Caur šo Slokas daļu nepārvietojas, lai ietu uz darbu, aktīva cilvēku kustība (liela cilvēku plūsma) šeit nav novērojama. Mācību iestādes, valsts veselības aprūpes iestādes, valsts iestādes, dažāda veida pakalpojumi, darbavietas atrodas ārpus šīs Slokas daļas. Ierobežoto sabiedrisko pakalpojumu, komercdarbības centru izvietojumu ietekmē arī tas, ka uz šo Slokas daļu ar to nesaistīti cilvēki dodas neregulāri. Šobrīd tā piesaista Slokas un tuvāko Jūrmalas pilsētas daļu iedzīvotājus. Mūsdienās tiek izmantots izveidotais pakalpojumu centrs pie dzelzceļa stacijas „Sloka”, kur vienkopus ir izvietoti vairāki veikali, komercdarbības iestādes. Tas neveicina Slokas centrā esošo ēku dažāda veida pielietojumu, pakalpojumu centru izvietojumu izklaidus.

4.5.Lielupe

Viena no Slokas centra nemainīgajām vērtībām ir Lielupe. Šobrīd visam Slokas centram piegulošā Lielupes krastmala ir publiski pieejama. Posmā no Tirgus laukuma ielas līdz apkārtnē pirms rūpnieciskās apbūves teritorijas (kādreizējā Slokas papīra un celulozes fabrika) ir izveidota pastaigu taka. Publiskā ārtelpa visiem nav pieejama fiziskas barjeras dēļ (traucēkļi: piekļuve takai, tās sasaiste ar Slokas centru, takas segums, kvalitāte, publiskie

⁸ Daudzfunkcionāla ēka – publiska ēka, kurā ir gan pakalpojumu objekti, gan dzīvokļi. Šādā ēkā dzīvokļi ir izvietoti augšējos stāvos un to kopplatība ir mazāka par 50 % no ēkas kopējās platības (TIAN 2016).

apstādījumi, blakus esošie privātīpašumi (ēkas, zemesgabali)) (4.5.1.attēls). Krastmalā, kas ir virzienā uz Slokas privātmāju teritoriju aiz Tirgus laukuma ielas, publiskā ārtelpa ir iedzīvotāju ierīkota (4.5.2.attēls, 4.5.3.attēls).

4.5.1.attēls (pa kreisi). Pastaigu taka Lielupes krastmalā (2018)

4.5.2.attēls (pa labi). Lielupes krastmalā pie internātpamatskolas (2018)

Nav pilnīgas informācijas par upes un upes krastmalas pielietojumu (peldvietas (Vides pārskata projekts 2013), atpūtas vietas, laivu piestātnes, zvejas vietas). Vietizpētes laikā tika novērots, ka Lielupes krastmala tiek izmantota pastaigām, pastaigām ar suņiem, makšķerēšanai, vienkārši, lai pasēdētu, piknikiem. Virzoties pa krastmalu ir novērojami dažādā tehniskā stāvoklī (lielākoties sliktā) esoši krastmalas nostiprinājumi (koka, dažādu materiālu) (4.5.4.attēls, 4.5.5.attēls), kāpnis uz ūdensmalu, dzelzsbetona konstrukcijas (4.5.6.attēls).

4.5.3.attēls (pa kreisi). Lielupes krastmala Dzirnava ielā (2018)

4.5.4.attēls (pa labi). Lielupes krastmala Fabrikas ielā (2018)

Tā kā Sloka ir novietota Lielupes lejtecē, ir nepieciešama regulāra informācijas atjaunošana par ūdens piesārņojumu.

Jūrmalas pilsētas Sloku, Slokas centru var ietekmēt pavasara plūdi, vējuzplūdi (5.3.3.1.attēls) (Plūdu riska teritorijas 2016). Slokas centrā lielākoties tiek skarti zemesgabali, kas izvietoti līdz Dzirnavu ielai, Krasta ielai, Fabrikas ielai, līdz kādreizējās Slokas papīra un celulozes fabrikas vārtiem. Teritorijas, kuras atrodas tuvāk Vecslocenes upei, var tikt skartas līdz Ķeguma ielai un Raiņa ielai (5.3.3.1.attēls) (Plūdu riska teritorijas 2016).

4.5.5.attēls (pa kreisi). Krasta stiprinājumi Fabrikas ielā (2018)

4.5.6.attēls (pa labi). Dzelzsbetona konstrukcijas Fabrikas ielā (2018)

4.6.Kopsavilkums 4.nodaļai

Slokas, Slokas centra funkcijas ir mainījušās līdz ar apkārtnes ģeogrāfiskajām, funkcionālajām, industriālajām izmaiņām (rūpniecībai atvēlētās teritorijas pielietojums). Mūsdienu situācijas problemātika (Sloka ir atzīta par Jūrmalas pilsētas degradēto nomali (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010) ir dažāda iedzīvotāju sastāvs (finansiālie apstākļi, nacionalitāte), ēku sākotnējais un šī brīža atšķirīgais pielietojums, dažādas intereses (zemes īpašnieki, ēku īpašnieki u.t.t.), grūtības vienoties par noteiktu pilsētas daļas pielietojuma, attīstības plānu, kas iespējams veicinātu apkārtnes situācijas uzlabošanu. Ir viegli saskatāms regulārais ielu tīklojums, vēsturiski veidotais vienmērīgais, apdzīvotajai vietai raksturīgais apbūves blīvums, noteiktais stāvu skaits, raksturīgās koka un ķieģeļu ēkas, zaļās teritorijas privātajā un publiskajā ārtelpā, apstādījumi, bet nav pamanāms, ka attiecīgajai Jūrmalas teritorijas daļai, vēsturiskajiem ēku ansambļiem un grupām būtu noteikti kopīgi noteikumi un ierobežojumi, kas veicinātu ēku apsaimniekošanu, pilsētībūvniecības pieminekļu, fona ēku saglabāšanu⁹.

⁹ Fona apbūve jeb bezstila celtnes. Fona apbūvi veido māju kopums, kas raksturo Jūrmalas pilsētas kultūrvidi tās pamatkvalitātēs: mazstāvu koka vasarnīcas un dzīvojamās ēkas, iedziļinātas gruntsģabalos, darinātas augstā amatnieciskā kvalitātē ar tipizētu pieeju apjoma un detaļu veidojumam. Divas vienādas ēkas sastopamas, ja tāda bijusi pasūtītāja vēlēšanās. (..) Bez fona apbūves arī arhitektoniski spilgtākie, stilistiski izteismīgākie objekti zaudē savu īpašo pievilcību (Pētersons 2004, 225).

Slokas centra piesaistošā apkārtnē, sasniedzamība, ģeogrāfiskais novietojums, Lielupes mierīgais tecējums un apdzīvotās vietas vēsturiskās attīstības nozīmība ir iemesls, lai cilvēki interesētos par iespēju šeit dzīvot. Savukārt Slokas centrā esošā dzīvojamā fonda tehniskā stāvokļa dažādība, iedzīvotāju izvietojuma blīvums, ir iemesls, lai varētu būt interese par šīs vietas uzlabošanu (jaunas apbūves izveide), kā arī pilnīgu pilsētvides pārveidošanu (4.pielikums) (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010). Nopietnas šāda veida izmaiņas var tikt saistītas arī ar ģentrifikācijas procesu nākotnē (pilnīga Slokas centra daļas pamatiedzīvotāju nomaiņa, nekustamā īpašuma, zemesgabalu cenas sadārdzināšanās). Apzinoties šādu iespējamību, būtu nepieciešams izvērtēt cilvēku pirktspēju, jo Slokas centrs nav jāpārveido pilnībā (tas var nebūt racionāli), tajā var tikt izvietotas dzīvojamās ēkas, pakalpojumu centri, kas iekļaujas jau esošajā apbūvē. Ir skaidri jāuzskaita tās pilsētas daļas, elementi, kurus ir vēlams saglabāt, gadījumā, ja Slokas pilsētvide tiek izmainīta neatgriezeniski.

Pēc vietizpētē redzētā var secināt, ka bijušajam miestam, mazpilsētas centram raksturīgās iezīmes – apdzīvotas vietas dzīvīgums, cilvēku plūsmas apmaiņa, komercdarbību veicinoši apstākļi – ir zudušas (tuvākais sasniedzamais pakalpojumu centrs atrodas Jūrmalas pilsētas Kauguros). Ir novērojama situācija, ka Slokas centrs kā Jūrmala pilsētas daļa ir aizmirsts, publiskās ārtelpas kvalitāte daudzviet var būt neapmierinoša, nolietota, jo komercdarbības, rūpniecības aktivitātes ir pārtrauktas.

5. JŪRMALAS PILSĒTAS TERITORIJAS IZMANTOŠANAS UN ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

5.1. Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030

Uz Jūrmalas pilsētas Slokas centru var tikt attiecināti tie stratēģijas pasākumi, kas ir vērsti uz pilsētvides uzlabošanu (J13. Pilsētvides uzlabošana Kauguros un Slokā), kvalitatīva dzīvojamā fonda pieejamību, inženiertehniskās infrastruktūras izveidi un uzlabošanu, publiskās ārtelpas sakārtošanu (arī pilsētībūvniecības pieminekļu un kultūrvēsturiskās apbūves saglabāšana), ielu tīklojuma uzturēšanu (ielu tīklu attīstība, jaunu ielu izbūve, ielu seguma rekonstrukcija un atjaunošana), drošību pilsētā. Slokas centrā kultūrvēsturiskā vide, Lielupes krastmala var būt interesanta, lai realizētu stratēģijas prioritātes, kas ir saistītas ar Lielupes krastmalas rekreatīvo pielietojumu, kā arī interesentu un tūristu piesaisti Slokas centram (4.pielikums) (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010).

Stratēģijas mērķu realizācija ir paredzēta līdz 2030.gadam. Stratēģijas sadaļa „Telpiskās attīstības perspektīva” paredz, ka Slokas centra teritorija līdz šim laikam var izveidoties par Jūrmalas pilsētas teritoriju „Vietējiem pakalpojumu centriem” un „Teritoriju dzīvošanai” (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010). Tāpat Sloku, Slokas centru var saistīt ar Rīgas reģiona transporta shēmā plānoto Slokas savienojumu (A10 Rīga-Ventspils savienojuma izbūve Slokā), tā saistību ar Kauguru apeju (sasaiste starp Rīgu un Rīgas jūras līča Kurzemes piekrasti). Plānotie izbūvējamie ceļi var ietekmēt Vecslucenes upes tecējumu, dabīgo ūdens noteces sistēmu, meliorācijas sistēmu, padarīt Slokas privātmāju teritoriju par neapdzīvojamu vietu (Transports 2012) (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010).

Šobrīd Slokas centrā ir novērojama pilsētvides pasliktināšanās: līdzekļu trūkuma dēļ pieaug neapsaimniekoto īpašumu īpatsvars (t.sk. jaunie projekti, kultūrvēsturiskā apbūve), apbūves kvalitātes pasliktināšanās un unikālās pilsētvides zaudēšana, pilsētas inženiertehniskās infrastruktūras fiziskā nolietojšanās, būvju un inženiertehnisko iekārtu sabrukšana, sociālo problēmu palielināšanās, piesārņojuma līmeņa paaugstināšanās (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010). No radušās situācijas var secināt, ka Slokas centrā esošā dzīvojamā fonda saglabāšana ilglaicīgai lietošanai var būt neiespējama. Šī brīža pilsētvides situācija Slokas centrā var tikt raksturota kā negatīva. Slokas aizmirstā, vietām nesakoptā pilsētvide „Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģijā 2010-2030” ir atzīta par degradētu

teritoriju (negatīvs vizuālais tēls, atsevišķi nepabeigti jaunie projekti, pamestas, neizmantotās ēkas (grausti) un teritorijas) (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010). Tajā pašā laikā Slokas centrā vēl joprojām esošās koka un ķieģeļu dzīvojamās ēkas, miesta vai mazpilsētas regulārais ielu plānojums ir kādreizējās Slokas vērtības, kuras ir nepieciešams uzturēt un saglabāt (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010).

Pēc dokumentu analīzes un Slokas centra apskates var secināt, ka ir darbības un plānotie pasākumi, kas ir ļoti vēlamī Slokas centrā (dzīvesvietas apstākļu uzlabošana tur jau dzīvojošajiem cilvēkiem, pilsētvides savienojamība ar pārējo Jūrmalas pilsētu). Ir darbības, kas, ja tās tiks realizētas (Slokas savienojums, Kauguru apeja), to radītās problēmas, var tikai pastiprināt apdzīvotās vietas izzušanu posmā no dzelzceļa stacijas „Sloka” līdz Lielupei.

5.2.Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojums turpmākajiem 12 gadiem. Kultūras mantojums

Slokas centrā ļoti labi ir pamanāmi tie pilsētvides elementi, kas ir izjaukuši vēsturiski veidojušos Slokas, Slokas centra kultūrvēsturiski svarīgo mazpilsētu. Aptuvenās pilsētvides rekonstrukcija (Slokas veidols, kas ir bijis pirms padomju laika izmaiņām) mūsdienās var būt neiespējams (5.pielikums). Vietām saskatāmie pilsētvides pretstatī var būt apgrūtinoši, lai dokumentētu tās ēkas, ēku grupas, arī ansambļus, kas vēl joprojām veido apskatāmās Slokas centra pilsētvides vietas, parāda Slokas miesta vai mazpilsētas raksturu. Problēmvieta, kas ir izveidotas Slokas centra daļā, apgrūtina viena vienota ansambļa izveidi. Dažāda vizuālā izskata, tehniskā stāvokļa, datējuma ēkas atrodas blakus. Piemēram, netālu no Slokas evaņģēliski luteriskās baznīcas izvietotas divstāvu ķieģeļu daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas. Redzams, ka nav domāts par kopēju ēku ansambli jau sākotnēji, veidojot jaunākos projektus.

Tā var būt arī problēma nākotnē, pārvērtējot valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritoriju. Var tikt veidotas daudzas mazas grupas ar līdzīgām ēkām, lielāks ansamblis (ēkas, ielu tīklojums) var būt neizveidojams. Autentiskas reprezentatīvās ēkas (nepieciešamā pilsētvide ap tām) Slokas centrā vispār var nebūt atrodamas. Slokas centrā ir Slokas evaņģēliski luteriskā baznīca, tai blakus izvietotais Tirgus laukums. Lielākoties apskatāmās ir vienkāršas Slokas miestam vai mazpilsētai raksturīgas ēkas, ēku grupas.

5.3.Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grozījumi 2016.– .gadam “Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”

Saistībā ar Jūrmalas pilsētas Slokas centru ir jāatceras par apkaimē jau esošajiem ierobežojumiem, kas var būt attīstību ietekmējoši problēmjautājumi:

- dabīgās ūdens noteces, meliorācijas sistēma;
- reljefa un augsnes virskārtas aizsardzība (reljefa forma – līdzena);
- tauvas josla (līdz 10 m) (Zvejniecības likums 1995). Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grafiskās daļas kartēs ir noteiktas aizsargjoslas, kuru platums ir vismaz 10 m. Aizsargjoslas un tauvas joslas, kuru platums ir mazāks par 10 m, nosaka detālplānojumā, zemes ierīcības projektā vai nekustamā īpašuma apgrūtinājumu plānā;
- vides pieejamības nodrošināšana (detālplānojumos un būvprojektos izstrādā tādas risinājums, kas nodrošina iespēju jebkuram cilvēkam neatkarīgi no vecuma un fiziskām spējām brīvi un patstāvīgi piekļūt un pārvietoties vidē atbilstošās ārtelpas, būves vai telpas funkcijai);
- transportlīdzekļu novietnes un transportlīdzekļu plūsma;
- Lielupes krastmalas pieejamība, arī ūdens transports;
- pietiekama inženiertehniskā apgāde;
- dabas stihiju postījumi (plūdi, vējuzplūdi, vētras u.tml.);
- vides risku samazināšana (grunts piesārņojums, teritorija ar augstu gruntsūdens līmeni, nepieciešams nodrošināt piekļuvi un inženiertehnisko apgādi, Lielupes krasta applūšana, iespējamie smilšu sanesumi Lielupē, Lielupes krasta erozija) (TIAN 2016).

5.3.1.Slokas centra zemesgabalu funkcionālais zonējums

Šobrīd zemesgabali Jūrmalas pilsētas Slokas centrā, saskaņā ar Jūrmalas pilsētas domes 2016.gada 24.marta saistošajiem noteikumiem Nr.8 „Par Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojuma grozījumu grafiskās daļas, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu pastiprināšanu”, atrodas Savrupmāju apbūves teritorijā (DzS), Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā (DzD), Publiskās apbūves teritorijā (P), Jauktas centra apbūves teritorijā (JC), Rūpnieciskās apbūves teritorijā (R), Transporta infrastruktūras teritorijā (TR), Tehniskās apbūves teritorijā (TA), Dabas un apstādījumu teritorijā (DA), teritorijās ar īpašiem noteikumiem: Kapsēta (TIN16) un Ūdensmalas teritorija (TIN113) (5.3.1.1.attēls) (Funkcionālais zonējums 2016).

no apbūves brīvi zemesgabali. Funkcionālās zonējums var palīdzēt jaunu pakalpojumu centru izbūvei, to sasaistei ar apkārtējo apbūvi un vidi.

Izmaiņas Slokas centrā ir jāizdara ļoti pārdomāti, jo posmā no dzelzceļa stacijas „Sloka” līdz Lielupei Slokai ir „Dzīvojamās zonas” raksturs. Ierakstītā, vēlamā attīstība var neatbilst mūsdienu situācijas iespējām.

5.3.2. Vispārīgās prasības teritorijas apbūvei Jūrmalas pilsētas Slokas centrā

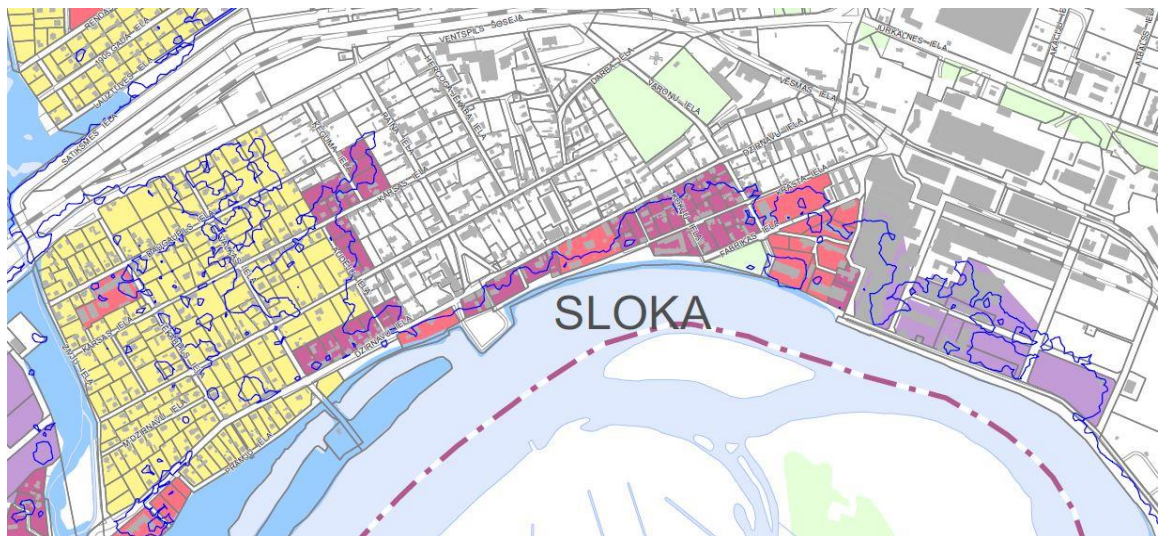
Lielākā daļa zemesgabalu šajā Jūrmalas pilsētas daļā atrodas jauktas (izmantošanas) centra apbūves teritorijā (JC). Maksimālais apbūves blīvums attiecīgajā funkcionālajā zonā ir līdz 25 %, apbūves augstums 12 – 15 m, minimālā jaunizveidojamā zemes gabala platība – 800 m²/ha, 1000 m²/ha, 1200 m²/ha (TIAN 2016).

Trīs daudzdzīvokļu namu ēkas, kas izvietotas apkaimes centrālajā daļā, atrodas daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā (DzD). Tā ir funkcionālā zona ar apbūvi no četriem un vairāk stāviem, ko nosaka, lai nodrošinātu mājokļa funkciju, paredzot atbilstošu infrastruktūru. Teritorijas galvenie izmantošanas veidi: rindu māju apbūve un daudzdzīvokļu māju apbūve. Maksimālais apbūves blīvums attiecīgajā funkcionālajā zonā ir līdz 30 %, apbūves augstums līdz 20 m, minimālā jaunizveidojamā zemes gabala platība – 2200 m²/ha (TIAN 2016).

Publiskajā apbūves teritorijā (P) izvietotās ēkas atrodas zemesgabalu funkcionālajā zonā, ko nosaka, lai nodrošinātu gan komerciālu, gan nekomerciālu publiska rakstura iestāžu un objektu izvietojumu, paredzot atbilstošu infrastruktūru. Maksimālais apbūves blīvums attiecīgajā funkcionālajā zonā ir līdz 30 – 50 %, apbūves augstums 12 m, 15 m, 20 m, minimālā jaunizveidojamā zemes gabala platība – ar noteiktu atrunu, 2200 m²/ha, 3000 m²/ha, 3600 m²/ha (TIAN 2016).

Var secināt, ka Jauktā centra apbūves teritorijas (JC) zemesgabalos, kur mūsdienās ir izvietotas mazstāvu ēkas, nākotnē plānotās būves, kas atrodas tuvāk daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijai (DzD) (ar pieļaujamo apbūves augstumu līdz 20 m), iespēju robežās var tikt pielīdzināti pilsētvidē jau esošo ēku augstumiem, nomācot šī brīža Slokas centrā pierasto vienstāvu un divstāvu apbūvi. Šāda veida iespējamās pārmaiņas kardināli izmainītu Slokas centra vizuālo un telpisko izskatu, pielietojuma veidu. Līdzīga situācija nākotnē var notikt tādās Slokas centra vietās, kur ar funkcionālo zonējumu tiek pieļauts maksimālais apbūves augstumu līdz 12 m, 15 m, 20 m. Laika gaitā tā var tikt izmainīts kvartālu, apkārtnes raksturīgais apbūves augstums.

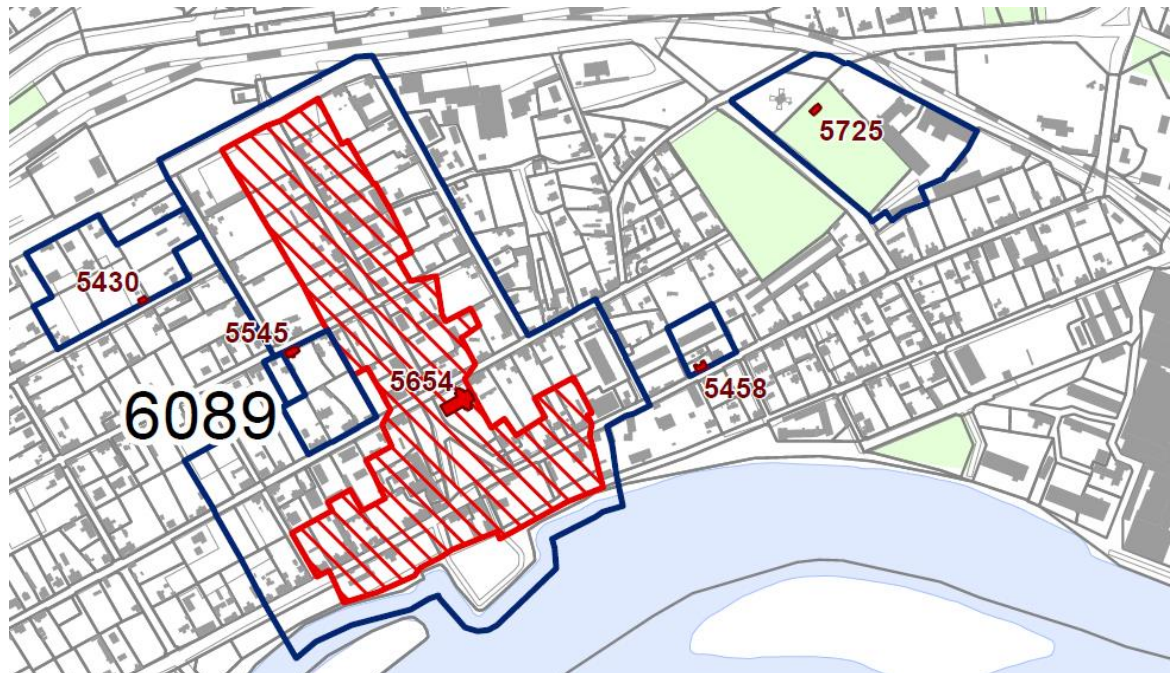
5.3.3. Apgrūtinājumi. Grafiskais materiāls

5.3.3.1.attēls. Aplūstošie zemesgabali Slokas centrā – zilās līnijas robežā
(Plūdu riska teritorijas 2016)

Sloka centrs atrodas plūdu riska teritorijā (Apgrūtinājumi 2016; Plūdu riska teritorijas 2016). Pēc piesardzības principa jaunas būves nevajadzētu izvietot Lielupes krastmalā (4.5.apakšnodaļa, 7.3.apakšnodaļa).

5.3.4. Kultūras pieminekļi un to aizsargjoslas. Grafiskais materiāls

5.3.4.1.attēls. Kultūras pieminekļi un to aizsargjoslas (Kultūras pieminekļi .. 2016)

Slokas centrā atrodas valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa teritorija „Slokas vēsturiskais centrs”, aizsardzības Nr.6089 (5.3.4.1.attēls, 6.3.1.attēls), kā arī pilsētībūvniecības pieminekļa teritorijas aizsargjosla. Attiecīgajās teritorijas daļās ir nepieciešams ievērot Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 7.1.2. nodaļas „Pilsētībūvniecības pieminekļi un to aizsargjoslas”, 7.1.3. nodaļas „Arhitektūras, arheoloģijas, mākslas un vēstures pieminekļi” un 7.1.4. nodaļas „Būves ar Jūrmalas pilsētas pašvaldības noteiktu kultūrvēsturiskās vērtības līmeni” prasības (TIAN 2016; Kultūras pieminekļi .. 2016; VKPAI 2018).

Slokas centrā atrodas vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis „Kapliča” (Aizsardzības Nr.5725, Jūrmala, Varoņu iela, Slokas kapi. Ēka tiek datēta ar 1939.gadu.), vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis „Slokas luterāņu baznīca” (Aizsardzības Nr.5654, Jūrmala, Raiņa iela 4. Sakrālā ēka tiek datēta ar 1854., 1869., 1903.gadu.), vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis „Dzīvojamā ēka” (Aizsardzības Nr.5545, Jūrmala, Kārsas iela 9. Ēka tiek datēta ar 1908.gadu.), vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis „Dzīvojamā ēka” (Aizsardzības Nr.5458, Jūrmala, Dzirnavu iela 37. Ēka tiek datēta ap 1890.gadu.), vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis „Dzīvojamā ēka” (Aizsardzības Nr.5430, Jūrmala, Daugavpils iela 6. Ēka tiek datēta ar 19.gs. 80.g.) (5.3.4.1.attēls, 6.3.1.attēls) (TIAN 2016; Kultūras pieminekļi .. 2016; VKPAI 2018).

Noteikumos „Kultūrvēsturiska vide” ir definēta: „Vēsturiskais plānojums un telpiskā struktūra ar tās objektiem, oriģināli materiāli, detaļas un apdare, oriģinālo un saglabāšanas būvdarbu izpildījuma kvalitāte, noskaņa, lokālās īpatnības u.c., ietverot vēlākus uzslāņojumus, kam nav destruktīvas vai degradējošas ietekmes uz kultūrvēsturisko vidi (TIAN 2016).”

Mūsdienu situācijā valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa teritorija „Slokas vēsturiskais centrs” nav reprezentatīva. Centrālā iela, ap kuru ir izvietotas valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorijas ēkas, ir Raiņa iela posmā no Tirdzniecības laukuma līdz dzelzceļa stacijai „Sloka”. Slokas centrā izvietotās ēkas ir vizuāli dažādas, bet valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorija sastāv arī no ēkām, kas ne vienmēr ir atbilstošas piešķirtajam statusam. Apzinoties, ka Slokas centrā ir ēkas, kas uzskatāmi parāda kādreizējās mazpilsētas mērogus un raksturīgās iezīmes (ēku grupas, ielu krustojumi, ēku lineārais izvietojums gar ielu malām), valsts

nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorijas nozīmība var tikt izvērtēta.

Lielākā daļa zemesgabalu, uz kuriem ir izvietots valsts nozīmes pilsētībūvniecības piemineklis „Slokas vēsturiskais centrs”, atrodas Jauktā centra apbūves teritorijas (JC) funkcionālajā zonā. Šāds funkcionālais zonējums nākotnē var radīt labvēlīgus apstākļus valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorijas robežas maiņai, jo šobrīd šīs pilsētvides ēku pielietojums (lielākoties daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas), pieminekļa veidotais pilsētvides raksturs, nav attīstību veicinošs, ko rosina Jauktā centra apbūves teritorijas (JC) vai Publiskās apbūves teritorijas (P) funkcionālā zonējuma noteiktās apbūves prasības, Slokas centra vēlamā attīstība (5.1.apakšnodaļa, 4.pielikums) (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010).

5.4.Jūrmalas pilsētas attīstības programma 2014.–2020.gadam

Uz Slokas centru var attiecināt daudzus attīstības mērķus, kuri kā projekti, plānotas rīcības var tikt realizēti (6.pielikums). Ir redzams, ka attīstības programma ir paredzēta laika posmā līdz 2020.gadam. Šobrīd izmaiņas Slokas centrā nav novērojamas. Informācija par bijušās Slokas papīra un celulozes fabrikas tematiskā plāna izveidi nav pieejama.

5.5.Kopsavilkums 5.nodaļai

Jūrmalas pilsētas plānošanas dokumentu izvērtējums parāda, ka lielākoties par Jūrmalas pilsētas teritoriju, arī pilsētas plānošanas dokumentos, vēl joprojām tiek domāts kā par kūrortpilsētu. Jūrmalas pilsētas Sloka, pirms iekļaušanas Jūrmalas pilsētas sastāvā, ir bijusi apdzīvota vieta, mazpilsēta ar dzīvojamajām ēkām, privātmājām, centrs ar sabiedriskajiem pakalpojumiem. Slokā ir atradusies rūpnieciskās ražošanas teritorija, bet ne kūrortvieta. Kā viena no galvenajām funkcijām visos laikos ir bijusi cilvēku apmešanās vieta, nepieciešamo sabiedrisko pakalpojumu izvietošana (tirdzniecība, mājokļi, fabrikas strādnieku dzīvesvietas u.tml.). Šodien Sloka ir atšķirīga, cilvēku apdzīvota Jūrmalas nomale, kur izvietoti noteikti pakalpojumu centri.

Darbības, kas var notikt ar zemesgabaliem Slokas centrā, pēc dokumentos ietvertās informācijas, var mainīt Slokas centrā izvietotā dzīvojamā fonda un izvietoto pakalpojumu

centru proporcionālo attiecību. Šāda veida plānošana var būt nelabvēlīga kultūrvēsturisku ēku, ēku grupu un ansambļu saglabāšanai, jo šobrīd nav skaidri redzams, kā tiks sasniegts „Telpiskās attīstības perspektīvas” mērķis, kur Slokas centrs ir teritorija „Vietējiem pakalpojumu centriem” un „Teritorija dzīvošanai” (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010). Nākotnē plānotās izmaiņas var ietekmēt dzīvojamā fonda (daudzdzīvokļu mājas, privātmājas, vasarnīcas) pastāvēšanas iespēju visā teritorijā, kas izvietota pie Lielupes.

Autentiskās apdzīvotās vietas izjaukšana var notikt dēļ plānos paredzētā transporta mezgla „Slokas savienojums” un funkcionālā zonējuma pieļautajiem apbūves parametriem.

Slokas centrā nav izvietoti nozīmīgi komercdarbības centri. Salīdzinot Slokas centru ar netālu izvietoto savrupmāju apbūves teritoriju (DzS), var secināt, ka lielākoties visa Slokas daļa, kas atrodas posmā no dzelzceļa stacijas „Sloka” līdz Lielupei, ir mierīga dzīvojama, rekreatīva pilsētas daļa ar pieejamu publisko ārtelpu, dabas teritoriju un Lielupi (4.3.1.attēls). Izvēlētajā Slokas centra daļā, kas Jūrmalas pilsētas teritoriālās plānošanas dokumentos tiek apzīmēta ar Jauktas centra apbūves teritorijas funkcionālo zonu (JC), galvenokārt atrodas mazstāvu dzīvojamā apbūve, privātmājas, kas teritorijas plānošanas dokumentos var tikt atzīmētas ar citu funkcionālo zonu (piemēram, Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorija (DzM)).

6.SLOKAS CENTRA PILSĒTVIDES UZLABOŠANAS IESPĒJAS

Ar vispārpieņemto kritēriju palīdzību – Eiropas vienotiem kritērijiem (European Common Indicators 2003) (6.1.1.tabula) un „Mājokļu zonas” kritērijiem (Gateshead Council 2005) (6.2.1.tabula) –, pēc kuriem tiek vērtētas apdzīvotu vietu un pilsētu apkaimju dzīvesvides kvalitāte, tika noskaidrota Slokas centra atbilstība noteiktiem standartiem un iespējamā nepieciešamība pēc iedzīvotājiem draudzīgākiem pilsētvides uzlabojumiem.

Saistībā ar Slokas centrā esošo valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritoriju un apkārtnē esošajiem vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļiem, ir izvēlēta Vēsturisko pilsētu un apdzīvoto vietu konservācijas harta (Vašingtonas harta 1987) (6.3.1.tabula), kas ļauj noskaidrot mūsdienu Slokas centra atbilstību vēsturisko apdzīvotu vietu saglabāšanas standartiem, starptautiski noteiktiem ierobežojumiem, kas apgrūtina apdzīvotu vietu, pilsētvides pārveidi.

6.1.Eiropas vienotie rādītāji

Vērtējot šo apkārtni pēc pieejamo pakalpojumu kritērijiem, var secināt, ka šī Jūrmalas pilsētas daļa nav centrs. Atrašanās labi sasniedzamā pilsētas nomalē, iespējams, var radīt vieglākus apstākļus, lai noteiktus pakalpojumu centrus (piemēram, autoservisi, dzīvnieku patversme, apbedīšanas birojs) izvietotu šajā pilsētas daļā. Slokas centra pilsētvides mierīgais raksturs var būt arī iemesls, lai tur tiktu izvietots veselības un sociālās aprūpes centrs, bibliotēka bērniem, arī internātpamatskola. Noteiktu pakalpojumu centru izvietošana salīdzinoši netālu (pilsētvides mērogs, cilvēku daudzums) var būt nepieņemama, radīt aizspriedumus par pieejamo pakalpojumu klasifikāciju Slokā, Slokas Tirgus laukuma apkārtnes mūsdienu pielietojumu (bibliotēka bērniem, VUGD Slokas postenis, apbedīšanas birojs, internātpamatskola) (6.1.1.tabula, 4.3.1.attēls, 4.4.1.attēls, 7.pielikums).

Tā kā šajā apkārtnē ir gan privātmājas, gan daudzdzīvokļu mājas, tad ne vienmēr ir nojaušams iedzīvotājiem nepieciešamās zaļās teritorijas un publiskās ārtelpas apjoms (šajā gadījumā netiek skatītas funkcionālajā zonā „Dabas un apstādījumu teritorija” esošās kapsētas). Sabiedrībai patīkama, sakopta, pieejama publiskā ārtelpa, arī iespējamo aktivitāšu vietas (spēļu laukumi, pieejami sporta laukumi, atbilstoši sakārtotas pieejamās vietas pie ūdenstilpnes) ir nepietiekamā daudzumā.

Pēc izvēlētajiem Eiropas vienoto rādītāju kritērijiem Slokas centrs ir laba dzīvojamā apkaime, jo tajā tiek nodrošināti un ir pieejami nepieciešamie pakalpojumi (6.1.1.tabula, 4.4.1.attēls, 7.pielikums), kas ļauj pilsētas iedzīvotājiem justies ērti, dzīvot sasniedzamā attālumā no citām Jūrmalas pilsētas daļām, nozīmīgiem pakalpoju centriem un pilsētām (no dzelzceļa stacijas „Sloka” līdz Lielupei, virzoties pa Raiņa ielu, ir apmēram 600-800 m).

6.1.1.tabula

Slokas centra atbilstība Eiropas vienotajiem rādītājiem
(izstrādājis autors, izmantojot European Common Indicators 2003)

Eiropas vienotie rādītāji	Slokas centrā ir:	Raksturojums
Sabiedrībai pieejamās atklātās teritorijas	Sabiedrībai pieejamās atklātās teritorijas	
-sabiedriskie parki, dārzi vai atklātās teritorijas, ko lieto kājāmgājēji un velobraucēji, izņemot „zaļās satiksmes salīņas” un satiksmes sadalītājteritorijas, kapsētas (ja vien vietējā pašvaldība tām nav noteikusi atpūtas vai dabas, kultūras vēsturisko nozīmību);	-ūdenstilpne;	-piesaistoša, interesi veicinoša rekreācijas iespēja; -nav speciāli veidotas rekreatīva veida vietas gar krastmalu (vienīgi pastaigu taka); -var būt arī sarežģītāka veida piekļuve; -ūdenstilpnei blakus esošie īpašumi dažādi apsaimniekoti (vizuāli var ietekmēt kopskatu uz Lielupes krastmalu); -nav informācijas par peldēšanās iespējām, laivu piestātnēm.
	-Tirgus laukums;	-labi iezīmēts, pamanāms laukums Slokas centrā; -par funkcionālo izmantojumu nav informācijas.
	-kapsētas (TIAN 2016);	-funkcionālā zona „Dabas un apstādījumu teritorija”.
	-publiskie apstādījumi gar ielu malām;	-dažādi raksturojami, saistīts ar zemesgabalu apsaimniekošanu, īpašuma tiesībām.
	-zemesgabali pie pamestām mājām, kas nav norobežoti;	
-zemesgabali pie pamestām mājām, kas nav norobežoti;		
-atklātās sporta zonas, kurām pieeja sabiedrībai ir bez maksas;	Pieejamie sporta laukumi	
	-nav noteikta sporta laukumu vieta šajā Slokas daļā;	-Jūrmalas pilsētas stadions „Sloka” atrodas sasniedzamā attālumā otrpus dzelzceļam (~500m aiz dzelzceļa); -nav informācijas par sporta laukuma nepieciešamību šajā Slokas daļā.
	-rotaļu laukums bērniem.	-ne vienmēr var būt tehniski labā stāvoklī, tiek demolēts.
-privātās teritorijas (lauksaimniecības zemes, privātie parki), kurām pieeja sabiedrībai ir bez maksas.	Privātās teritorijas, kas pieejamas iedzīvotājiem	
	-nav informācijas.	-privātīpašumi (vasarnīcas, dārzi privātīpašumu teritorijā, mazdārziņi pie daudzdzīvokļu dzīvojamajām ēkām).

Galvenie pakalpojumi ir:	Pieejamie pakalpojumi	
-primārie sabiedrības veselības aprūpes pakalpojumi (terapeits vai ģimenes ārsts, slimnīcas, pirmās palīdzības sniegšanas vietas, ģimeņu konsultāciju centri vai citi, kas nodrošina veselības pakalpojumu saņemšanu, ieskaitot arī tādus kā diagnosticēšana un speciālistu veiktās pārbaudes);	Sabiedrības veselības aprūpes pakalpojumi	
	-„Veselības un sociālās aprūpes centrs – „Sloka””;	-piekļuve pie veselības un sociālās aprūpes centra, specializētā tehniskā ortopēdijas centra var būt nepietiekama, neērta;
	-„Specializētais tehniskās ortopēdijas centrs „Sloka””.	-var būt nepieciešama savādāka publiskā ārtelpa, infrastruktūra, publiskie apstādījumi (augi, koki).
-sabiedriskā transporta līnijas, kur darbdiēnās vismaz daļēji minimālais kursēšanas biežums ir reizi pusstundā;	Transporta pakalpojumi sasniedzamā attālumā	
	-„Jūrmalas autobusu satiksme” (savienojumi ar citām Jūrmalas pilsētas daļām);	-ērti sasniedzama Jūrmalas pilsētas daļa; -iedzīvotāju personiskās intereses, raksturs var ietekmēt apmierinātību ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem.
	-dzelzceļa stacija „Sloka”. Līnija „Rīga – Tukums 1”;	
	-starppilsētu autobusu pārvadājumi (Rīga, Tukums, Kuldīga, Ventspils, Liepāja).	
-publiskās skolas (obligātā apmeklējuma skolas);	Izglītības iestādes sasniedzamā attālumā	
	-Jūrmalas pilsētas internātpamatskola (-izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem; -izglītojamajiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem);	-internātpamatskolai var būt nepieciešama savādāka publiskā ārtelpa, publiskie apstādījumi.
	-Slokas pamatskola.	-otrpus dzelzceļam, sasniedzamā attālumā (~500m aiz dzelzceļa); -Ventspils šoseja (iela), dzelzceļa šķērsošana var būt nepatīkama, bīstama.
Pieejamie maizes un svaigu dārzeņu veikali		
-maizes un svaigu dārzeņu veikali;	-veikals/-i;	-nav lielveikalu.
	Pieejamie sadzīves pakalpojumi	
	-bibliotēka;	-atsevišķiem pakalpojumu centriem, piemēram, Alberta Kronenberga Slokas bibliotēka (bibliotēka bērniem), būt nepieciešama savādāka publiskā ārtelpa, publiskie apstādījumi.
	-Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests. Rīgas reģiona pārvalde 4.daļa. Slokas postenis;	
	-evanģēliski luteriskā draudze;	
	-katoļu draudze;	
	-„Jaunā paaudze” draudze;	
	-autoservisi;	
	-dzīvnieku patversme;	
-apbedīšanas birojs.		
-sadzīves atkritumu otrreizējās pārstrādes uzņēmumi vai pakalpojumi (ieskaitot atkritumu konteinerus atkritumu dalītai vākšanai).	Sadzīves atkritumu savākšanas punkti	
	-noteiktas vietas atkritumu šķirošanai nepieciešamajiem konteineriem;	-apkārtnei pieejami sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi;
	-sadzīves atkritumu savākšanas punkti.	-dažviet privātajos zemesgabalos atkritumu savākšana nav pievērsta uzmanība.

Vietizpēte Slokas centrā parāda, kā ir mēģināts Sloku pielāgot Jūrmalas pilsētai, tās pilsētvides prasībām: ceļu tīklojums, apstādījumi, izvietotie pakalpojumu centri. Analīze rāda, ka no apskatītajiem pakalpojumiem sliktākā situācija ir ar sabiedrībai pieejamām atklātām teritorijām, kur gandrīz vienīgie objekti ir Lielupes krasts un tukšs Tīrgus laukums. Labāka situācija ir pieejamo pakalpojumu sadaļā, kur Slokas iedzīvotājiem ir nodrošināti sabiedriskā transporta pakalpojumi pieejamā un sasniedzamā attālumā Jūrmalas pilsētas ietvaros, kā arī ar tuvākajām pilsētām.

6.2. „Mājokļa zonas” kritēriji

Slokas centra daļai, kas izvietota posmā no dzelzceļa stacijas „Sloka” līdz Lielupei, ir „Dzīvojamās zonas” raksturs, tāpēc apdzīvotās pilsētas daļas izvērtējumam tika izvēlēti „Mājokļa zonas” kritēriji. Tā kā pilsētās, kur ir izveidotas „Mājokļa zonas”, svarīga ir publiskā ārtelpa, ar to saistīta ielu tīklojuma izveide, lai pastāvīgie iedzīvotāji varētu droši uzturēties savas rezidences apkārtnē, netraucēti pārvietoties, kā arī ātri nokļūt līdz tuvākajai transporta pieturai, tuvākajiem pakalpojumu centriem, ejot ar kājām, tad „Mājokļu zonas” vai „Dzīvojamās zonas” kritēriji var tikt piemēroti arī Slokas centram.

Mūsdienās ļoti daudzi zemesgabali Slokas centrā atrodas Jaukta centra apbūves teritorijas (JC) un Publiskās apbūves teritorijas (P) funkcionālajā zonā. Šī brīža paredzētais funkcionālais zonējums Slokas centru var veicināt attīstīt par pavisam savādāka pielietojuma Jūrmalas pilsētas daļu. Zemesgabalu zonējums ir atbilstošs vēlamajām izmaiņām („Vietējie pakalpojumu centri”), bet pašreizējais zemesgabalu pielietojums, kad Slokas centrs galvenokārt tiek izmantots, lai tur dzīvotu (4.3.1.attēls), ir pārmaiņām traucējošs. Ilgākā laika posmā Jaukta centra apbūves teritorijā (JC) vai Publiskās apbūves teritorijā (P) var tikt izvietotas jaunas ēkas pakalpojumu centriem, biroju ēkām, nepieciešamajai apbūvei piemērots ceļu tīklojums u.tml. „Dzīvojamās zonas” līdzaspastāvēšana plānojumā nav respektēta.

Šī brīža situācija ir atbilstoša, lai uzstādītu zīmi „Dzīvojamā zona”. Pirms Slokas centra nav izvietotas zīmes par nepieciešamo ātruma samazināšanu, bet teritorijā izvietotie pakalpojumu centri, arī izglītības iestāžu tuvums, iedzīvotāju pārvietošanās iespējas un veids ir iemesls, lai zīmes uzstādītu.

Slokas centra publiskās ārtelpas kvalitāte ar apkārtni nesaistītiem cilvēkiem var likties nepievilcīga (piemēram, ļoti vienkārša, taču publiski pieejamā Lielupes krastmala). Sabiedriskajai lietošanai pieejamās pilsētvides telpas (bērnu rotaļlaukumi, parki, alejas, krastmala, publiskie apstādījumi) un infrastruktūra ir sliktā līmenī: nesaistītas ar apkārtējo

vidi, nepietiekamā daudzumā, neatbilstošas prasībām. Šobrīd teritorijā netiek domāts par cilvēkiem ar īpašām vajadzībām (piemēram, dažāda līmeņa ielu segumu augstumi), bet teritorijā atrodas pakalpojumu centri, iestādes, kur tiek strādāts ar šādiem cilvēkiem. Ielu noslogojums šī brīža situācijā ļauj iedzīvotājiem brīvi pārvietoties pa Slokas centra asfaltētajām ielām (kājāmgājēji, riteņbraucēji, mazi bērni, cilvēki ar fiziskiem un garīgiem traucējumiem), piemēram, doties uz Lielupes krastmalu. Ēkas (pakalpojumu centri, dzīvesvietas), kas atrodas ielās ar dažādu segumu, var būt nepieejamas (2.pielikums). Apkārtnē nav publiskās ārtelpas vietu, kuras būtu uzlabotas, ierīkotas. Ir viens bērnu laukums pie bibliotēkas, bet parējās iespējās (peldvietas, makšķerēšanas vietas, sakārtota upes krastmala) nav pilnveidotas (6.2.1.tabula, 4.3.1.attēls, 4.4.1.attēls).

6.2.1.tabula

Slokas centra atbilstība „Mājokļu zonas” kritērijiem
(izstrādājis autors, izmantojot Gateshead Council 2005)

„Mājokļa zonas” kritēriji	Slokas centrā ir	Šī brīža situācijas raksturojums Slokas centrā
Prioritāte – kājāmgājējs		
-ātruma ierobežojumi;	+/-	-šobrīd piemērota pilsētas daļa „Dzīvojamai zonai”;
-automašīnu plūsmas ierobežojumi;	+/-	-kājāmgājējiem piemērota apkārtnē;
-informatīvas ceļazīmes par „Dzīvojamo zonu”, ātruma ierobežojumiem, sabiedriski nozīmīgu iestāžu atrašanos netālu (piemēram, skolas, veselības aprūpes iestādes);	-	-riteņbraucējiem ielas var būt par šauru, ja tajās ir izvietotas mašīnas, ir satiksme, pārvietojas kājāmgājēji;
-400m līdz sabiedriskajam transporta pieturai;	+	
-brauktuve un ietve var būt vienā līmenī (saistībā ar lietus ūdens noteces sistēmu atšķirīgi ir segumu materiāli, ielu slīpumi).	+/-	-dažādi ietvju, brauktuveju segumi, augstumi (bieži vien nav sasaistes ar lietus ūdens noteces sistēmu);
Publiskās ārtelpas kvalitāte		
-sasaiste ar pilsētas satiksmes infrastruktūru;	+	
-publiskās ārtelpas uzlabošana – vides pieejamība (bērni, pensionāri, cilvēki ar fiziskiem un garīgiem traucējumiem);	-	-uzmanība jāpievērš pakalpojumu centriem (piemēram, veselības un sociālās aprūpes centram, bibliotēkai bērniem), to publiskās ārtelpas, pieejas sasaistei ar ielu tīklojumu, drošību;
-videi atbilstošu izejmateriālu pielietojums (sasaiste ar esošajām dabas teritorijām, lietus ūdens noteces sistēmu, inženiertehnisko infrastruktūru u.tml.);	0	-pilsētvidei, esošajai publiskajai ārtelpai ir sava apdzīvotās vietas identitāte;
-atvēlēta publiskā ārtelpa bērnu rotaļu laukumiem (atvērta vai slēgta piekļuve);	+	-Slokas centrā ir nepieciešama pieejama, sakārtota publiskā ārtelpa (iespējams, arī bērnu rotaļu laukums), kura būtu iekārtota apkārtnē.
-atvēlēta publiskā ārtelpa skvēriem, publiskiem apstādījumiem, ārtelpu labiekārtošanai (ainavu arhitektūra, publiskās ārtelpas labiekārtojumi saistībā ar esošo ielu tīklojumu, ēku izkārtojumu, atvēlētajām dabas teritorijām, lietus ūdens noteces sistēmām, inženiertehnisko infrastruktūru u.tml.);	-	
-publiskā ārtelpa un privātpašumi tiek nodalīti.	+	

Piederības sajūta		
-iedzīvotāji atpazīst pārējos „Dzīvojamās zonas” iedzīvotājus, spēj pamanīt pie apdzīvotās apkārtnes nepiederošas personas;	+	-Slokas centra iedzīvotāji pārzina apkārtnes iedzīvotājus;
-publiskā ārtelpa radīta sabiedriskai lietošanai (skvēri, parki, bērnu rotaļu laukumi, ielas u.tml.);	+	-publiskās ārtelpas nedrošība, nepieejamība var būt neapmierinoša;
-publiskās ārtelpas kvalitāte, vizuālais izskats var uzlabot iedzīvotāju labsajūtu (pilsētvide piesaistoša un interesanta tās iedzīvotājiem).	-	-vislabāk Slokas centrā pārvietoties kā kājāmgājējam, bet tas ne vienmēr var nodrošināt socializēšanās iespējas.
Drošības uzlabošana		
-pirms „Dzīvojamās zonas” ir izvietota zīme, kas norāda, ka šajā apkārtnē ir ātruma ierobežojumi;	-	-nav ceļa zīmes, kas liktu ierobežot ātrumu šajā Slokas daļā;
-izveidotā ielu tīklojuma sistēma, segums neļauj pārvietoties ātrāk par atļauto ātrumu (piemērā 10mph-20mph, ~ 16-32km/h);	+/-	-būtu nepieciešami ātruma ierobežojumi, jo teritorijā atrodas veselības un sociālās aprūpes centrs, netālu atrodas Jūrmalas pilsētas internātpamatskola;
-ielu tīklojumā nav veidotu asu, nepārredzamu pagriezienu;	-	
-var būt tikai gājēju ielas; ielas, kur iebraukt/izbraukt var noteiktās stundās, dienās;	+	-Slokas centrā esošās ēkas ir pietiekami pārredzamas, grūtības var rasties ielu krustojumos;
-atbilstoši izplānotas automašīnu novietnes;	-	
-ielās izvietoti ātruma ierobežojoši elementi, piemēram “guļošie policisti”;	+	-Šī Slokas daļa pietiekami norobežota no blakus esošās šosejas – ielas;
-satiksmes intensitāte nedrīkst traucēt „Dzīvojamās zonas” kvalitātei;	-	-Slokas centrā ir vienvirziena iela (Hercoga Jēkaba iela);
-avārijas dienestiem iespēja brīvi piekļūt ēkām (neatliekamā medicīniskās palīdzība, policija, VUGD u.tml.);	0	-gājēji un riteņbraucēji pietiekami brīvi pārvietojas pa visām Slokas centra ielām;
-ielu pārredzamība (objektiem augstumā līdz 60mm ~ 12 m, ielai – ~50 m).	+	-nav informācijas par avārijas dienestu piekļuves iespējām dažādām ēkām un objektiem Slokas centrā.
Ēku un pilsētvides kvalitātes uzlabošana		
-„Dzīvojamā zona” ir domāta gājējiem nevis automašīnām;	+	-Slokas centram atbilstoši uzlabota ielu sistēma un gājēju ietvju sistēma būtu nepieciešama;
-pilsētvidei atbilstoša gājēju ietvju, arī riteņbraucēju celiņu tīklu sistēma (izmantoti savādāki materiāli, noteiktas krāsas), kas savieno „Dzīvojamo zonu” ar skolām, sabiedriskā transporta pieturām, veikaliem, publiskajām ārtelpām (skvēri, parki, alejas u.tml.);	-	-veidojot jaunus plānus pilsētvides pārveidē ir jārēķinās ar Slokas apdzīvotās vietas raksturu, šī brīža pilsētvides funkcionalitāti, privātpašumiem, neapsaimniekotiem privātpašumiem, arhitektoniskā mantojuma īpatnībām, vietai atbilstošu ēku izvietojuma iespējamību;
-„Dzīvojamajā zonā” var atrasties arī skolas, bērnu dārzi, veikali, kā arī citas sabiedrībai nozīmīgas iestādes vai pakalpojumi;	+	-šobrīd Slokas centrs lielākoties ir Jauktas centra apbūves teritorijas (JC) funkcionālajā zonā, bet pēc vietizpētes var secināt, ka tai atbilstoša ir arī Mazstāvu dzīvojamās apbūves (DzM) teritorija, kurā vieglāk būtu ieviest „Dzīvojamai zonai” nepieciešamos uzlabojumus (4.3.1.attēls).
-apkārtnē, kur vairāk par 250 ēkām, ir grūti izveidot vienādu apdzīvotas vietas “identitāti”(arī ielu sistēmas segumi, dažādie līmeņi nevar nodrošināt unikalitāti);	+	
-apdzīvotajai apkārtnē jau ir savs raksturs (tajā var būt arī arhitektoniskas vai kultūrvēsturiskas vērtības), izvēloties jaunus ielu sistēmas izveides materiālus, publiskās ārtelpas mēbeles, pārveidojot ainavu, ir nepieciešams pārdomāt uzlabojumu atbilstību jau esošajai pilsētvidei;	+	
-„Dzīvojamo zonu” raksturojošais – ēkas, publiskie apstādījumi, ielu tīklojuma, izklājuma apstrāde.	-	

Pēc apskatītajiem kritērijiem var secināt, ka Slokas centrs ir atbilstošs „Mājokļa zonas” kritērijiem. Izpildās daudzi kritēriji, kas ir saistīti ar jau esošo ielu tīklojumu, tā pielietojumu (pārredzamība, drošība), savienojumu ar apkārt esošajiem sabiedriskā transporta pieturu punktiem. Slokas centra apkārtnē ir radīta gājējiem, bet, lai mūsdienās izpildītos visi kritēriji, kur kājāmgājējs ir prioritārs, ir jāuzlabo drošība uz ielām, pilsētvidei ir jābūt ērtai un pieejamai. Tāpat izpildās kritēriji, kas raksturo piederību noteiktai kopienai (savstarpēja atpazīstamība, iedzīvotāju sastāva pārzināšana). Neizpildās tie kritēriji, kas ir saistīti ar vidi, publiskās ārtelpas pieejamību, pilsētvides infrastruktūru. Ir nepieciešams uzlabot Slokas centra iedzīvotāju sadzīves apstākļus.

6.3. Vēsturisko pilsētu un apdzīvoto vietu konservācijas harta

Slokas centrs vēl joprojām vizuāli atšķiras no pārējās Jūrmalas pilsētas, tāpat kā netālu esošā Slokas privātmāju teritorija. Šajā Jūrmalas pilsētas daļā vēl joprojām ir saglabājies miesta, mazpilsētas, apdzīvotās vietas mērogs, kur šādas pilsētvides proporcijas (ielu tīklojums, ēku izvietojums) var pastāvēt arī mūsdienās (6.3.1.tabula). Izvērtējot Slokas centru, ir jāsecina, ka teritorijā ir arī citas ēkas, ēku grupas, ielu krustojumi, kuri uzskatāmi parāda kādreizējās mazpilsētas iezīmes (saskatāms 1785.gada Slokas plānojums). Ne visas ēkas, kas atrodas valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorijā, ir atbilstošas ēku ansambļa nosaukumam. Valsts nozīmes pilsētībūvniecības piemineklis „Slokas vēsturiskais centrs” (5.3.4.1.attēls, 6.3.1.attēls), kurš daļēji ietilpst vietzīmes teritorijā, ir attiecināms uz šajā Jūrmalas pilsētas daļā esošajiem teritorijas izmantošanas un apbūves plānošanas ierobežojumiem (TIAN 2016).

Neskatoties uz vēsturiskā centra autentiskumu un vēsturiskajām pazīmēm, no kurām izceļas ielu tīkls, ēku augstums, apbūves blīvuma izvietojums, par aizsargājamiem, dokumentējamiem ir atzīti tikai vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļi (trīs dzīvojamās ēkas, kapliča, Slokas luterāņu baznīca), kas ir apkārtējā pilsētvidē pamanāmi.

Slokas centra atbilstība ICOMOS Vēsturisko pilsētu un apdzīvoto vietu konservācijas hartai
(izstrādājis autors, izmantojot Vašingtonas harta 1987)

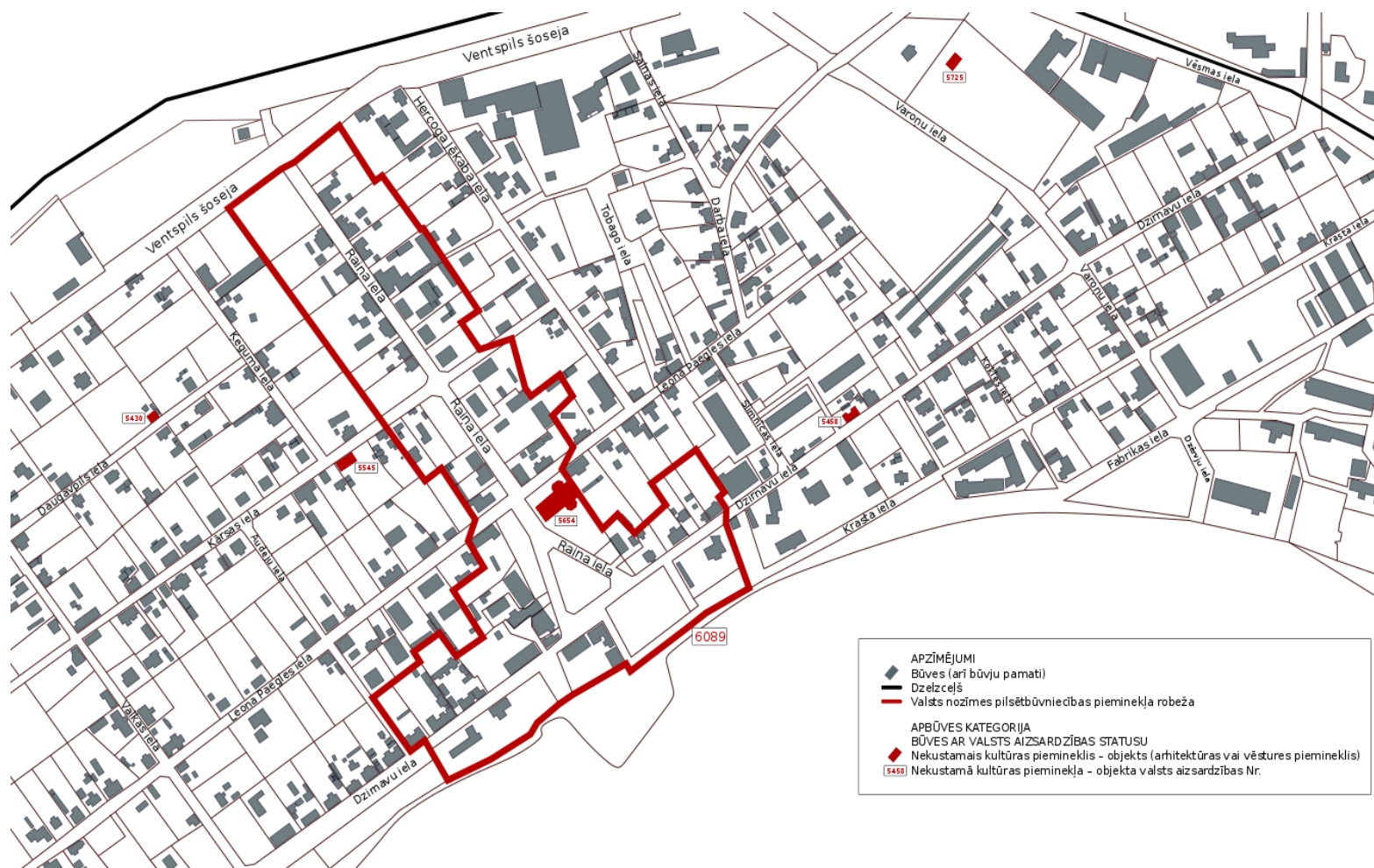
Vašingtonas hartā uzskaitītās nepieciešamības vēsturisku apdzīvoto vietu saglabāšanai		Slokas centrā ir:
Vēsturiskās pilsētas, apdzīvotās vietas raksturu veidojošais:	Metodes	
-pilsētas, apdzīvotās vietas vēsturiskais plānojums (gruntsgabalu izvietojums un ielu tīklojums);	-ceļot jaunas ēkas vai pielāgojot esošās, jārespektē vēsturiskais plānojums, īpaši gruntsgabalu izvietojums un plānojums; -modernu elementu pielietošana, ieviešana, ja tā nebojā pilsētvides vizuālo izskatu, neizjauc vēsturiskā ansambļa un apkārtējās vides harmoniju.	-pašreizējais Slokas centra plānojums radies pēc 1785.gadā apstiprinātā Slokas apbūves plāna; -paralēlas un perpendikulāras ielas; -ēku lineārs izvietojums*.
-mērogs, telpiskā attiecība (ēkas, zaļie masīvi, atklātie laukumi);	-transporta kustība vēsturiskās pilsētās un apdzīvotās vietās reglamentējama: stāvvietas ierīkojamas tā, lai tās nebojātu vēsturisko struktūru vai tās tuvāko apkārtni; -galvenās transporta maģistrāles nedrīkst iespiesties vēsturisko pilsētu vai apdzīvoto vietu struktūrā, tām vienīgi jāuzlabo transporta kustība vēsturisko centru tuvumā, atvieglojot arī piekļūšanu šīm vietām.	-vēl joprojām ir mazpilsētas ielu tīklojumam atbilstoši un proporcionāli izvietotas vienvietu, divvietu, arī trīsvietu ēkas; -dabas teritorijas, piekļuve pie ūdenstilpnes var būt ierobežota (privātīpašumi, publiskie apstādījumi, dažāda veida piekļuve pie Lielupes, nesakopta publiskā ārtelpa); -izvietotas divas piecstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas, viena pamesta, neapdzīvota piecstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka, kas neiederas pilsētvides mērogā.
-ēku ārējā veidola un interjera īpatnības (mērogs, proporcijas, stils, konstrukcijas, materiāls, krāsojums un apdare);	-dzīvojamā fonda uzlabošana ir viens no konservācijas (saglabāšanas) mērķiem; -vēsturisko pilsētu un apdzīvoto vietu pasargāšana no dabas katastrofām, piesārņošanas, vibrācijas un citām nelaimēm un tehniskiem traucējumiem; -metodēm jābūt atbilstošām saudzējamā kultūras un arhitektūras mantojuma specifiskajam raksturojumam.	-valsts nozīmes pilsēt būvniecības pieminekļa aizsargjoslas teritorija „Slokas vēsturiskais centrs”; -pieci vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļi; -Slokas dzīvojamās ēkas (Slokas miests, mazpilsēta); -Slokas evaņģēliski luteriskā baznīca – Valkera (Walker) firmas ērģeles (Vācija, 20.gs. sākums); -informācija par interjeru ēkās nav pieejama.
-pilsētas, apdzīvotās vietas sasaiste, attiecības ar apkārtējo vidi (daba, pilsētvide);	-svarīga iedzīvotāju ieinteresētība, piedalīšanās vēsturisko apdzīvoto vietu plānu sagatavošanā, viedoklis par vēsturiskajām apdzīvotajām vietām; -specifiskas vēsturisko centru saglabāšanas problēmas.	Kādreiz: -apkārtnes centrs, arī atsevišķa pilsēta. Mūsdienas: -apdzīvota vieta no apkārtējās Jūrmalas pilsētas var šķīst noslēgta, izolēta; -klusā, mierīga dzīvojamā pilsētas apkārtnē, kurā nav nozīmīgu pakalpojumu centru; -var brīvi piekļūt pie Lielupes; -drošības un piekļuves nozīmība saistībā ar pārējo Jūrmalas pilsētu (ietves, dzelzceļa sliežu šķērsošana, neatliekamā medicīniskās palīdzība, policija, VUGD u.tml.).
-funkcijas, kas pilsētai vai apdzīvotajai vietai piemītušas laika gaitā.	-jaunajām funkcijām jābūt sasaistītām ar vēsturiskās pilsētas vai apdzīvotās vietas raksturu.	Kādreiz: -apdzīvota vieta (zemnieki, saldūdens zvejnieki (Vēsturiskais apdzīvojums .. 2012)); -Slokas luterāņu baznīca (apriņķa pirmā draudze); -Slokas miests (tirdzniecības miests); -Sloka – mazpilsēta; -20.gs. 30tie gadi, Slokas celulozes un papīra fabrika – Slokai fabrikas pilsētas raksturs

	(Belte 1935, 27); -Sloka un Kauguri – dzīvesvieta celulozes un papīra fabrikas darbiniekiem Jūrmalas pilsētā; Mūsdienās: -apdzīvota Jūrmalas pilsētas nomale (mājokļi, pieejama publiskā ārtelpa – Lielupes krastmala, noteiktu pakalpojumu centru izvietojums).
* Lineārās pilsētās izvietojums lielākoties ir pakārtots vienam galvenajam vai vairākiem ceļiem (arī ielām), maģistrālēm. Paralēli ielai var atrasties komercdarbībai, industriālajai vai rūpnieciskajai darbībai paredzētas teritorijas, sabiedrisko pakalpojumu centri, dzīvojamās zonas, dabas un apstādījumu teritorijas. Aiz ielu tīklojuma nošķirtajām pilsētas apkaimēm, nostāk no pilsētas galvenās maģistrāles, visbiežāk var būt pilsētai pieguloša lauku teritorija. Ja šāda veida pilsētas atrodas noteiktā attālumā viena no otras, laika gaitā attīstoties, liela iespējamība, ka tās, pielāgojoties apkārtnes reljefam, var savienoties. Lineārās pilsētās nav noteikta dominējošā centra, pilsētu pakalpojumu centri un iestādes ir izvietotas visā pilsētas teritorijā (Lynch 1984, 372-387).	

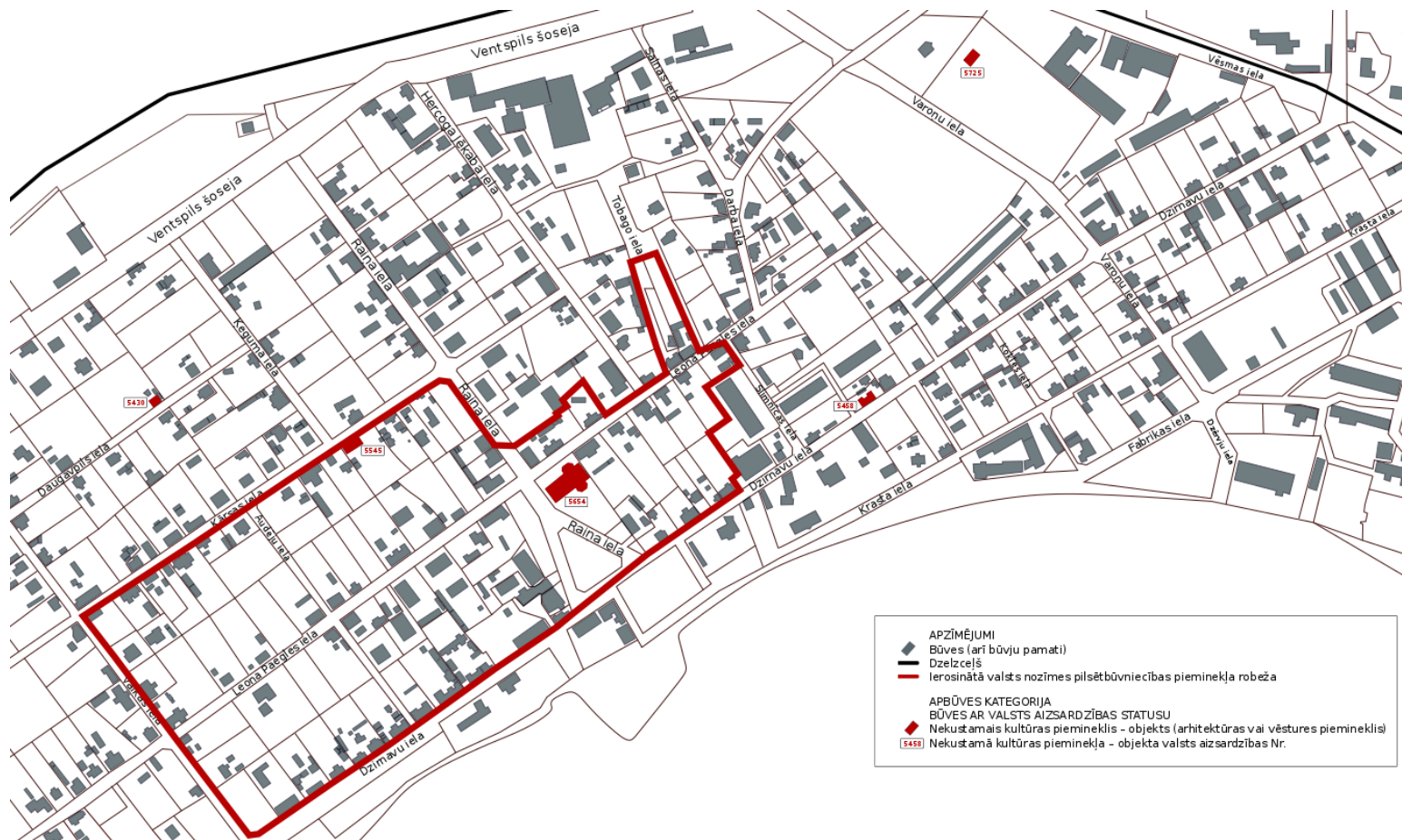
Tabulā apkopotie rezultāti rāda, ka Slokas centrs ir kultūrvēsturiski svarīga vieta, kur vēl joprojām ir saskatāmas vēsturiskās apdzīvotās vietas raksturs, apbūves piemēri.

Pēc tabulā (6.3.1.tabula) apkopotās informācijas var secināt, ka, lai parādītu Slokai raksturīgo apbūvi, ir jāmaina valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa teritorijas robežas (6.3.2.attēls), jāņem aizsardzībā ne tikai dažas ēkas ar kultūrvēsturisku nozīmi, bet ielu tīkls, ēku grupas, jāievēro tradicionālais ēku augstums. Tā kā vēsturiskajā plānojumā bija svarīgas divas perpendikulārās ielas (mūsdienās Raiņa iela un Leona Paegles iela), tad mūsdienās vajadzētu parādīt tieši ap šo ielu krustojumu izvietoto māju nozīmību.

Maģistra darbā ierosinātajā valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa robežā ir iekļauts Raiņa ielas un Leona Paegles ielas krustojums, ēkas, kas izvietotas ap krustojumu, galvenais Tirgus laukums, divi arhitektūras pieminekļi (Nr.5654, Nr.5545), Sloku raksturojošās daudzdzīvokļu mājas un privātmājas, ēku grupas vai ansambļi, kā arī ēkas, kuru frontālais izvietojums ir ar skatu uz Lielupi. Ieteiktajā valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa robežā ir saskatāma Slokas paralēlās un perpendikulārās ielas (Dzirnavu iela, Leona Paegles iela, Kārsas iela, Raiņa iela, Audēju iela, Valkas iela), ēku proporcionālais izvietojums, pilsētvides sasaiste ar dabu (6.3.2.attēls).

6.3.1.attēls. Valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa robeža Slokas centrā
 (izstrādājis autors, izmantojot Jūrmalas apbūves .. 2016 kartes pamatni)

6.3.2.attēls. Ierosinātā valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa robeža Slokas centrā
(izstrādājis autors, izmantojot Jūrmalas apbūves .. 2016 kartes pamatn)

6.4. Etnogrāfiskā pētījuma rezultāti

Kauguri un Sloka ir vienas no apdzīvotākajām Jūrmalas pilsētas daļām: Slokā, pēc 2012.gada informācijas, dzīvoja apmēram 6013 iedzīvotāji, Kauguros 20585 iedzīvotāji (Iedzīvotāju sadalījums 2012). Slokas centrā sastaptie cilvēki varēja un bija ieinteresēti atbildēt uz jautājumiem, paust viedokli par viņu ierasto dzīvesvietu. Visu atbilžu un interviju atšifrējums ir pievienots 9.pielikumā.

Sloka un Slokas centrs tās iedzīvotājiem un apmeklētājiem saistās ar senu apdzīvotu vietu, kuru nav apdzīvojuši bagātnieki vai turīgi cilvēki. Tās apkārtnē, kā arī apdzīvotajā vietā, ir risinājušies vēsturiskie notikumi. Sloka ir apskatāma Kristofa Broces zīmējumos un plānos. Sloka ir atšķirīga no pārējās Jūrmalas pilsētas, Kauguriem. Tā ir klusa, mierīga Jūrmalas pilsētas daļa (rajons). Kādreiz Tirgus laukums Slokā ir bijis svarīgs centrs, kurā patiešām bija izvietots tirgus placis. Mūsdienās Sloka saistītās ar Jūrmalas pilsētas daļu, kur neatrodas nekas svarīgs (vienkārši “nekas”), ir mājas, Lielupe, Lielupes krastmala, vēsturiskais centrs ar baznīcu, patstāvīgo iedzīvotāju personīgā dzīvesvieta. Sloka ir arī romu tautības (čigāni) iedzīvotāju pastāvīgā dzīvesvieta, kas arī ir Slokas mūsdienu iezīme.

Slokas centrs ir nekopts, “nolaists”. Arī šobrīd viena no Slokas raksturīgajām iezīmēm, kas atrodas tālāk no Slokas centra, ir Slokas papīra un celulozes fabrikas teritorija (palikušās ēkas). Slokas vecā apbūve lielākoties ir apskatāma Slokas daļā no dzelzceļa līdz Lielupei. Sloka ir mierīga, apdzīvota vieta, kur ir arī suņi un kaķi. Dažreiz iedzīvotājiem ir sajūta, ka tie dodas “romantiskā pastaigā pa pilsētas nomali”. Sloka tiek raksturota kā provinciāla apdzīvota vieta. Slokas centrā notiek publiskās ārtelpas pārveidojumi (piemēram, ir uzstādītas jaunas laternas), tiek gaidīta ielu rekonstrukcija, pārmaiņas, kas uzlabotu šī brīža situāciju.

Runājot par Slokas centra vērtībām, tiek sauktas gan pozitīvās, gan negatīvās. Pie negatīvajām ir pieskaitītas Slokas “caurstaigājamība” (cilvēki ilgi neuzkavējas vienā vietā), ielās ir sastopamas “degradētas” personas, bezpajumtnieki. Pārpirtā Slokas papīra un celulozes fabrikas teritorija ir Slokas problēmvieta. Pie Slokas pozitīvajām vērtībām var skaitīt pieejamos sabiedriskā transporta pakalpojumus, Slokas izvietojumu: Lielupe, netālu Rīgas jūras līcis (var aiziet ar kājām), karjeras (ūdenskrātuve), pieejama publiskā ārtelpa, dabas teritorija. Sloka ir sens pilsētbūvniecības piemineklis, Slokā ir iespēja apstaigāt vēsturisku notikumu vietas. Slokā ir apskatāmas Slokas papīra un celulozes fabrikas strādnieku dzīvesvietas (strādnieku dzīvojamās ēkas), šeit vēl joprojām ir Hercoga Jēkaba

laikā raktā kanāla vieta. Vērtība ir arī kopējais skaits uz Sloku no Lielupes, ja ir iespēja izbraukt ar laivu.

Pie galvenajām iezīmēm, kas neapmierina iedzīvotājus tika atzīmēts alkoholisms, narkomānija (narkotiku lietošana, pārdošana), uzņēmšanās. Ir nepatīkami, ja pa ielām klejo nikni, bīstami suņi. Slokas centram (apdzīvotai vietai) šobrīd nav savas “sejas”, tajā nav siltu, mīlīgu veikalu vai kafejnīcu. Tāpat ir nepieciešamas informatīvas plāksnītes par Sloku (ar aprakstiem un attēliem), arī informācija iedzīvotājiem par aktuālajiem un svarīgajiem notikumiem. Būtu nepieciešama ielu seguma uzlabošana, pilsētvides regulāra uzkopšana. Liela problēma ir ēku nolietošana, nodedzināšana. Problēmas var sagādāt arī čigāni, iespējamās konfliktsituācijas. Ir arī iedzīvotāji, kuriem Slokas centrs nešķiet nepatīkams, esošā ikdienas situācija ir saprotama, pieņemama.

Aktivitāšu trūkums un tradīcijas, kuras ir grūti turpināt, ir viena no Slokas centra problēmām. Patstāvīgie iedzīvotāji var būt arī neieinteresēti, nevēlēties apmeklēt pasākumus, kas notiek ik pa laikam (piemēram, bibliotēkā, baznīcā). Gadatirgi nenotiek Tirus laukumā, bet pie lielveikala „Liedags”. Tuvākais aktivitāšu un pakalpojumu centrs – Kauguri.

Slokas iedzīvotāji ir mierīgi, izpalīdzīgi, mēģina risināt problēmas kopā. Nav nikni. Slokas iedzīvotāji pārzina Slokas pamatiedzīvotājus. Novērotās kopīgās negatīvās īpašības ir pasivitāte, vienpatība, neieinteresētība apkārtējās vides uzlabošanā, piemēram, piedalīšanās Lielupes sakopšanas talkā. “Īsto” Slokas iedzīvotāju ir maz (pensionēti vai miruši), jauno šeit nav.

Sloka, Slokas centrs ir laba vieta dzīvošanai, tikai par tās kopējo tēlu (ēkas, ielu tīklojums, publiskās ārtelpas) ne vienmēr rūpējas. Sloka ir skaista un klusa vieta. Sarežģītākais – nokļūšana līdz darba vietai.

Nepatīkamās vietas Slokas centrā ir dzelzceļš, Slokas papīra un celulozes fabrikas „Kluba” ēka Lielupes krastmalā, pamestā piecstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka. Arī Lielupes krastmala var būt dažāda (ne visi cilvēki iet staigāties Lielupes krastmalā). Ir cilvēki, kuriem nepatīkami atrasties daudzviet Slokas teritorijā. Vakarpusē, naktīs ir nedroši.

Patīkamās vietas Slokas centrā ir pastaigu taka gar Lielupi, tur, kur ir vairāk publiski pieejamas zaļās teritorijas, pilsētā pieejamās dabas teritorijas. Slokas centrā patīkama ir apkārtnē pie luterāņu baznīcas un bibliotēkas (arī baznīcā un bibliotēkā). Patīkami ir pārvietoties pa galvenajām ielām, piemēram, Raiņa ielu. Apkārtnē, kur ir tikai privātmājas, arī ir sakopta (privātmāju teritorija tuvāk Vecsloces upei).

Vēlams saglabāt: Slokas papīra un celulozes rūpnīca tika nojaukta, atstājot tikai dažas ēkas, varēja saglabāt vairāk. Jāsaglabā luterāņu baznīca, upes krastmala.

Drošības līmenis Slokā tiek vērtēts dažādi. Slokas centrā brīvi pārvietojas bērni: skrien, spēlējas, braukā ar velosipēdiem, slido ar skrituļslidām (atbilstoša vide bērniem). Ja netiek veicināta konfliktsituācijas rašanās, tad konflikts tik vienkārši nevar izveidoties. Var būt nepatīkamas situācijas publiskajās ārtelpās (krastmala, bērnu laukumiņi), ja tajās uzturas "grupējumi" (alkohola lietošana, ārdīšanās, demolēšana). Slokā patrolē pašvaldības policija.

Termins "pilsētībūvniecības piemineklis" var tikt sajaukts ar pieminekļiem, kuri arī ir Slokā. Par valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritoriju zina maz (nav pamanāms). Zināmākais arhitektūras piemineklis ir luterāņu baznīca. Ir vecākas, Slokai raksturīgas ēkas, kuras nav pieminekļi. Būtu vēlams, lai ēkas, kuras ir vērtīgas un svarīgas, tiktu atbilstoši uzturētas.

Lielākoties uz Slokas centru dodas, jo tur atrodas dzīvesvieta, darba vieta, lai nokļūtu sabiedriskā transporta pieturā, iepirktos. Slokas centrā ir baznīcas, bibliotēka, veselības iestādes. Var arī atnākt no Kauguriem pastaigāties. Ir iespēja maksšķerēt (maksšķernieki no Kauguriem, visas Jūrmalas pilsētas), pastaigāties gar Lielupi, arī peldēties.

Lielupes krastmala ir pieejama visiem interesentiem, būtu nepieciešams Lielupes krastmalas pieejamību saglabāt arī turpmāk. Vēlams arī uzlabot publisko ārtelpu, jo krastmala ir dažāda, bet interesanta lielākai daļai. Var būt nepatīkami, jo vandāļi izmētā stikla pudeļu lauskas, piegružo.

6.5.Kopsavilkums 6.nodaļai

Pēc 6.1.1.tabulā, 6.2.1.tabulā un 6.3.1.tabulā apkopotās informācijas var izdarīt secinājumus par pilsētvides problemātiku, nepieciešamajiem, vajadzīgajiem uzlabojumiem.

Slokas centru var dalīt pilsētvides telpās (līdzīgi kā 4.3.1.attēls), kuras ir nepieciešami plānoti pārveidojumi. Iedzīvotāju prioritātes, vērtības šajā Slokas daļā ir: Lielupe, Lielupes pieejamība. Lielupes krastmalas uzlabošanas iespējas, sasaiste ar pārējo apkārtni ir vēlama un nepieciešama. Valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorijā (5.3.4.1.attēls, 6.3.1.attēls) esošā Raiņa iela ir viena no galvenajām ielām Slokā, arī šajā Slokas daļā, kur valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa teritorijas svarīgums nav saskatāms. Pamanāms arhitektūras piemineklis valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa

„Slokas vēsturiskais centrs” teritorijā ir Slokas evaņģēliski luteriskā baznīca. Ārpus valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” ir ēkas, kas labāk parāda kādreizējā Slokas miesta, mazpilsētas ēku raksturīgo vizuālo izskatu. Slokas centrs ir piemērota vieta, lai tur arī turpmāk atrastos dzīvojamais fonds, dzīvojamā apkārtnē.

Pēc veiktajām intervijām un viedokļu noskaidrošanas ir secināts, ka svarīgi, lai Sloka, Slokas centrs saglabātos kā dzīvesvieta. Iespējams, iedzīvotāju uzskati par ierasto dzīvesvidi var nesakrist ar vēlamajām šīs Jūrmalas pilsētas daļas pārmaiņām (plānotais transporta mezgls „Slokas savienojums”, teritorija „Vietējiem pakalpojumu centriem”). Iedzīvotāju ikdienas paradumi (iedzīvotāji no Slokas, Kauguriem) neliecina, ka viņi būtu ieinteresēti, lai Slokas centra daļa pamazām tiktu pārveidota tā (funkcionālā zonējuma radītās iespējas), lai Slokā nebūtu iespējams dzīvot, izmantot Lielupes krastmalu, pilsētvidi. Par problēmām, problēmjasautājumiem, saskaroties ar tiem ikdienā, Slokas iedzīvotāji ir informēti: pamests vēsturiskais centrs, dažādā tehniskā stāvoklī esošas ēkas un ielas, Jūrmalas pilsētas nomale.

Par saglabājamām ēkām, ēku grupām iedzīvotāji nevēlējās brīvi runāt, jo tas ir saistīts ar ēku, zemes gabalu piederību, privātīpašumiem. Ēkas var mēģināt grupēt pēc vizuālā izskata, sākotnējā pielietojuma, iedzīvotājiem. Piemēram, strādnieku koka ēkas, Slokas miestam vai mazpilsētai raksturīgas daudzdzīvokļu ēkas vai privātmājas. Aptaujātie ļoti labi apzinās, ka viņi dzīvo senā, nozīmīgā apdzīvotā vietā, par kuru var runāt dažādi, jo kultūrvēsturiski nozīmīgu notikumu ir pietiekami daudz. Pagātnes pozitīvās iezīmes ir nesaderīgas, kontrastē ar mūsdienu situāciju, kad lielākoties pret šo Jūrmalas pilsētas daļu ir negatīva attieksme.

7.SLOKAS CENTRA PILSĒTVIDES MANTOJUMA DAŽĀDĪBA

7.1.attēls. Slokas centra teritorija

(izstrādājis autors, izmantojot Microsoft 2018 kartes pamatni)

Pie Lielupes izvietotais Slokas centrs ir piemērota vieta patstāvīgai dzīvesvietai (7.1.attēls). Tā galvenās vērtības ir:

- Lielupes krastmala;
- dabas vērtības (ap mājām, pilsētas centrā stādītie koki, dižkoki);
- paralēlās un perpendikulārās ielas;
- ielu linearitāte (ēkas izvietotas tuvu ielas līnijai, pagalmi, ja tādi ir, atrodas aiz ēkām);
- redzama pilsētvides pakāpeniskā pārveidošanās (centrs (mazstāvu dzīvojamā apbūve) – privātmājas (mazstāvu dzīvojamā apbūve); centrs (mazstāvu dzīvojamā apbūve) – apkārtnē pirms rūpniecības apbūves teritorijas (mazstāvu dzīvojamā apbūve)) (4.3.1.attēls). Veidojot pārveides plānus, svarīgi atcerēties par cilvēku klātbūtni (dzīvesvieta, aktivitātes, vajadzības), dažādās pilsētvides savienojamības un pieejamības iespējām, nodrošināšanos pret postošām dabas katastrofām, rēķinoties ar vietas specifiku.

Slokas centrā (ēku, publiskās ārtelpas vizuālais izskats, pilsētvides “nolasāmības pētījuma” metode (Lynch 1960)) ir atrastas apskatāmas Slokas mazpilsētai, miestam raksturīgās, interesantas pilsētvides vietas (piemēram, mazpilsēta, kādreizējās rūpnieciskās teritorijas netāla klātesamība, upes krastmala), kas vēl joprojām ir šajā Jūrmalas pilsētas daļā apskatāmas. Šīs Slokas centra apkārtnes ieskaujošās ielas: Dzirnau iela, Krasta iela, Fabrikas iela, Tirdzniecības iela, Vecā Pils iela, Kokles iela, Varoņu iela, Dzērviņu iela (2.pielikums). Izvēlētajā apkārtnē nav ēku, kas atrastos valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” robežā. Ir zemesgabali, ielu posmi, Lielupes krastmalas daļas, kas atrodas valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” robežā, aizsardzības zonā (5.3.4.1.attēls, 6.3.1.attēls) (TIAN 2016).

7.1.Ielu tīklojums

7.1.1.attēls. Ielu tīklojums Slokas centrā

(izstrādājis autors, izmantojot Microsoft 2018 kartes pamatni)

Viens no galvenajiem Slokas centru veidojošajiem pilsētībūvniecības elementiem ir regulārais ielu tīklojums (paralēlās un perpendikulārās ielas) ar lineāro ēku izkārtojumu gar

ielu malām (7.1.1.attēls). Izveidoto ielu platums proporcionāli nosaka ēku izvietojumu, izvietojuma blīvumu, attālumu starp ēkām, ēku augstumu, lai tās neradītu disharmoniju to lietotājiem un garāmgājējiem. Divas garākās ielas Slokā ir Dzirnavu iela un Leona Paegles iela, kas izvietotas paralēli. Dzirnavu ielas sākums ir pie rūpnieciskās apbūves teritorijas (Vēsma iela), gals pie Vecslocenes upes. Leona Paegles ielas sākas pie Slokas pilsētas kapiem un beidzas pie Vecslocenes upes.

Izvēlētajā apkārtnē ir ietverta Dzirnavu iela. Dzirnavu iela savieno šī brīža (arī kādreizējo) rūpniecības apbūves teritoriju ar Slokas centru, Tirgus laukumu, aizved tālāk uz privātmāju apbūves teritoriju. Dzirnavu ielas un Varoņu ielas krustojums nodala Slokas centru no mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas, kas atrodas tuvāk rūpnieciskās apbūves teritorijai. Tāpat šajā krustojumā ir redzama netālu esošā kapsētu teritorija, saskatāmas aprises apkārtnē pirms kādreizējās Slokas papīra un celulozes fabrikas, Lielupes.

Krasta iela (dažviet gājēju celiņš) ir izvietota tieši gar Lielupi. Tās aptuvenais sākums ir pie Tirgus laukuma ielas un tā beidzas pie rūpnieciskās apbūves teritorijas. Ir ēkas, kuras, pārvietojoties pa šo ielu, ir apskatāmas no to pagalmu puses, jo ēkas fasādes vai ieejas daļa ir izvietota pret Dzirnavu ielu.

Fabrikas iela sākas Lielupes krastmalā, ved gar apkārtni pirms kādreizējās Slokas papīra un celulozes fabrikas, tieši gar rūpniecības apbūves teritoriju, kā arī beidzas pie rūpniecības apbūves teritorijas.

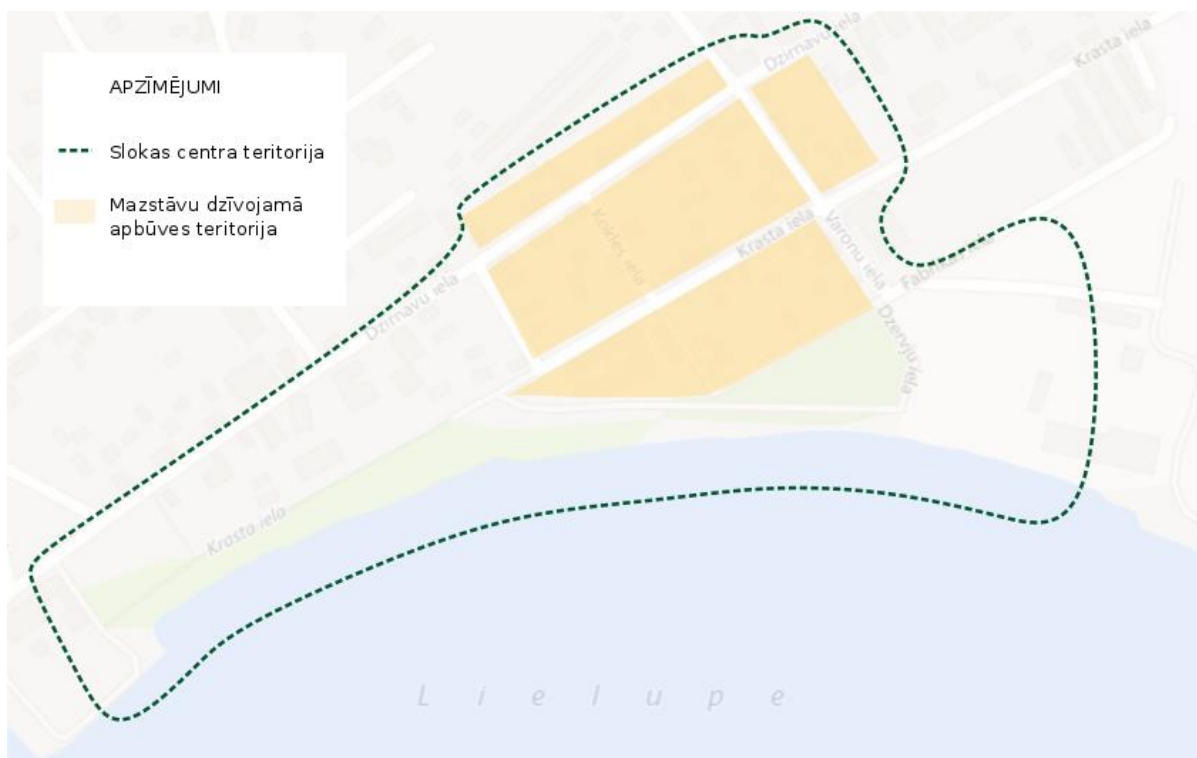
Salīdzinot ar Raiņa ielu, kur atrodas valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorija, šīs ielas ir daudz klusākas, tajās nav tik intensīvas satiksmes. Kājāmgājēji šajā Slokas centra daļā pārvietojas brīvāk. Dzīvojamai zonai atbilstoša pilsētvide, pāreja no aktīvāk lietotas, visiem pieejamas ielas puses uz mazstāvu dzīvojamās apbūves sadzīvisko apkārtni, ir saskatāma perpendikulārajās ielās (savieno paralēlās ielas), kur lielākoties ielu segums nav veidots no asfalta.

Perpendikulārās ielas izvēlētajā teritorijā: Tirgus laukuma iela, Vecā pils iela, Kokles iela, Varoņu iela. Kokles iela un iela, kas ir adresēta kā Dzirnavu iela, lielākoties ir privāti lietojamas (pirmais iespaids veicot vietzīpēti). Tirgus laukuma iela un Vecā Pils iela ir līdzīgas Kokles ielai, tikai uz zemesgabala starp tām nav izvietota būve vai būves (2.pielikums).

Ierosinājumi lineārajām ielām Slokas centrā

Vēlams saglabāt	Ierosināmas izmaiņas
-ēku izvietojums tuvāk ielas fronteī;	-ielu seguma uzlabošana;
-ielu pārredzamība;	-ar ielu segumu iespējams atšķirt biežāk lietotās pilsētas ielas no mazākiem ceļiem, takām (mazāk lietotas ielas, veidotās takas, takas, kas neatrodas ielas pusē, bet gan aiz ēkām);
-iespēja pārvietoties pa ielām – ielas ir publiski pieejamas, nav slēgtas;	-ielu seguma saistība ar lietus ūdens noteces sistēmu;
-iespēja netraucēti pārvietoties pa ielām.	-segums nedrīkst kaitēt cilvēkiem, apkārtējai videi, koka un mūra ēkām;
	-apkaimes drošība (ielu segums, iespējams zīmes „Dzīvojamā zona” izvietošana pirms apkārtnes).

7.2.Mazstāvu dzīvojamā apbūve

7.2.1.attēls. Mazstāvu dzīvojamā apbūve Slokas centrā
(izstrādājis autors, izmantojot Microsoft 2018 kartes pamatni)

Saglabāt un uzturēt vienotu, vizuāli pievilcīgu ēku grupu ir apgrūtināsi, ja netiek uzsvērts, oficiālos dokumentos nav ierakstīts, ka noteiktā ēku grupa ir apdzīvotai vietai raksturīgs (arhitektoniski vērtīgs) ēku ansamblis. Daudzas no ēkām, kas sākotnēji ir bijušas apdzīvojamas, lietojamas, vizuāli iederīgas apkārtējā pilsētvidē, šodien ir nepietiekami apsaimniekotas, ēkas vizuālajam izskatam vispār var netikt pievērsta uzmanība, tās ir grausti vai ir demontētas. Līdzīga situācija var tikt saskatīta arī oficiāli atzītajā valsts nozīmes pilsētņēmniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskajā centrā” teritorijā, kur daudzas no ēkām ir privātīpašumi. Pilsētņēmvidei raksturīgās ēku grupas ārpus valsts nozīmes pilsētņēmniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskā centra” teritorijas ir vērtējamas līdzvērtīgi, to vizuāli redzamā saistība, informatīvos nolūkos, var tikt uzrādīta dokumentos (7.2.1.attēls).

Vienotu ēku ansambļu esamība ārpus dokumentos noteiktiem pilsētņēmniecības pieminekļiem, to robežām ne vienmēr ir vēlama. Iespējams, pastāvīgie iedzīvotāji šādas vizuālas līdzības nesaskata, negrib saskatīt (privātīpašumi, konfliktsituācijas, nesaskaņas). Tāpēc vienota pieeja ēku tehniskajā apsaimniekošanā ir nepietiekama, iespējams nav vajadzīga, ja netiek pierādīts iemesls, kāpēc tas būtu jādara, vai arī nav pietiekamu finansiālo līdzekļu. Bieži vien, šādu iemeslu dēļ, ilgākā laika posmā, no apdzīvotai vietai raksturīgā ēku ansambļa, paliek tikai dažas ēkas.

Slokas centram raksturīgās mazstāvu dzīvojamās apbūves ēku adreses ir apskatāmas 10.pielikumā.

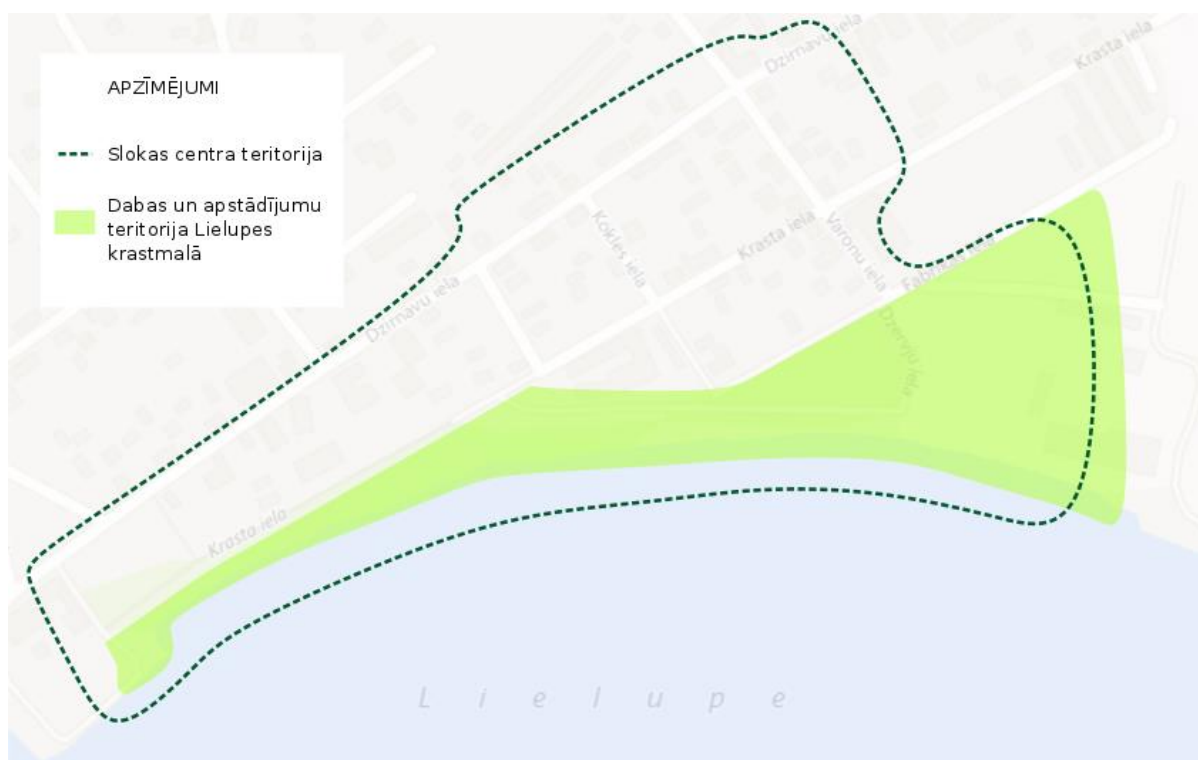
7.2.1.tabula

Ierosinājumi mazstāvu dzīvojamai apbūvei Slokas centrā

Vēlams saglabāt	Ierosināmas izmaiņas	Iespējamais izmaiņu veicējs
-apdzīvotajai vietai raksturīgo mērogu un apbūves blīvumu;	-dzīvojamā fonda uzlabošana, nepieciešamās infrastruktūras pieejamība;	Pašvaldība un iedzīvotāji
-ēku tonalitāti;	-uzlabot pilsētvides izskatu, izceļot ēku grupu vai grupas (ansambli);	Pašvaldība un iedzīvotāji
-vietējo iedzīvotāju takas, ceļus (iekšpagalmu savienojumi, arī ielas, kuras tiek lietotas retāk);	-neveidot tādu apbūvi, kas ir vizuāli, konstruktīvi un arī apjomā nomācoša, nav piemērota apdzīvotajai vietai;	Pašvaldība un iedzīvotāji
-vērtīgos kokus;	-atrast risinājumus, kā sakārtot un sakopt neapsaimniekotos zemesgabalus;	Pašvaldība

-daudzfunkcionālas ēkas, kur ir iespējams izvietot gan pakalpojumu objektus, gan dzīvokļus (dzīvīguma nodrošināšana).	-pieejama publiskā ārtelpa (skvērs, atpūts laukums, rotaļlaukums u.tml.), kura ir piemērota maziem bērniem, veciem cilvēkiem, cilvēkiem ar fiziskiem un garīgiem traucējumiem;	Pašvaldība
---	--	------------

7.3.Lielupes krastmala

7.3.1.attēls. Dabas un apstādījumu teritorija Lielupes krastmalā
(izstrādājis autors, izmantojot Microsoft 2018 kartes pamatni)

Apdzīvotas vietas izvietojums pie ūdenstilpnes (stāvoša, tekoša) ir liela vērtība, kas vienlaikus ietver iespējamās draudu situācijas: dabas stihiju vai cilvēku radītas atgriezeniskas vai neatgriezeniskas problēmas. Ieloks, ko Lielupes upe veido no Slokas centra (krastmala no Tirdzniecības laukuma ielas līdz kādreizējās Slokas papīra un celulozes fabrikai), ir pārredzams un mūsdienu situāciju raksturojošs (7.3.1.attēls). Tajā vēl joprojām ir saglabājušās apdzīvotajai vietai raksturīgās ēkas, pilsētvides kopējā ainava. Saskatāmais ēku izvietojums krastmalā (upes krasta līnija un ēkas atrašanās vieta) arī parāda sezonālās plūdmaiņas robežas. Tāpat ēku

izvietojums ūdensmalā norāda uz Slokas pilsētas daļu atšķirību. Arī šodien aptuvenajā privātmāju teritorijas sākumposmā, netālu no Tīrgus laukuma, ēkas ir izvietotas viena otrai blakus. Apkārtnē ir arī ēkas, kuru pagalmi ir vērsts uz krastmalu (sākotnēji nav bijusi veidotā gājēju taka). Iespējams, ka šādas ēkas posmā no Slokas centra Tīrgus laukuma uz Slokas papīra un celulozes fabrikas pusē ir bijušas vairākas.

Mūsdienās, kad situācija krastmalā ir mainījusies – krastmala ir publiski pieejama, tai blakus ir izvietoti pakalpojumu centri –, ir jāveicina drošības uzturēšana publiskajā ārtelpā. Lielupes krastmala ir vienīgā zilā-zaļi publiskās ārtelpas teritorija šajā Slokas daļā, kura dokumentos netiek atzīmēta kā vērtība. Tā neviendabīgi ir saistīta ar apkārtējo ielu tīklojumu, mazstāvu dzīvojamo apbūvi. Lielupes krastmalā ir izvietots „Veselības un sociālās aprūpes centrs – „Sloka””, kas ir ar sētu ierobežota veselības un sociālo pakalpojumu iestāde. Vēlams, lai krastmalā esošajiem zemesgabaliem nākotnē uzstādītās sētas vai žogi neierobežotu piekļuvi ūdenstilpnei. Arī papeļu aleja, dažāda seguma gājēju celiņš (asfalts, zemes segums) neveido cilvēkam draudzīgu publisko ārtelpu (bedres segumā, deformētās kāpnes Lielupes krastmalā), jo tas viss parāda publiskās ārtelpas infrastruktūras, iekārtojuma nolietojumu.

7.3.2.attēls (pa kreisi).Lielupes krastmala (2018)

7.3.3.attēls (pa labi). Lielupes krastmala ar zālāju (2018)

Lielupes krastmalai ir jābūt pārredzamai. Kopskatam tā varētu tikt savienota ar apkārtni pirms kādreizējās Slokas papīra un celulozes fabrikas. Šobrīd šī apkārtnē ir nesakopta: no tās ir redzamas skats uz Lielupi, Lielupes krastmalu, gājēju celiņu – Krasta ielu –, ar zāli aizaugušu teritoriju, mazstāvu dzīvojamo apbūvi, pamestām ēkām.

Ierosinājumi Lielupes krastmalai Slokas centrā

Vēlams saglabāt	Ierosināmas izmaiņas
<p>-saglabāt pieejamu Lielupes krastmalu;</p> <p>-Lielupes krastmala savieno divas dažādas Slokas pilsētvides telpas (privātmāju teritorija – centrs – mazstāvu daudzdzīvokļu ēku un privātmāju teritorija);</p> <p>-Lielupes krastmala – savienojums ar apkārtni pirms rūpniecībai atvēlētās teritorijas;</p> <p>-atpūtas vieta;</p> <p>-Lielupes krasta dabiskums. Ir iespēja nokļūt pie tekoša ūdens, kas reti izdodas labiekārtotās krastmalās. Labiekārtojuma vērtējams ir atkarīgs no prasībām un gaumes.</p>	<p>-krastmalas pārredzamība (attīrīšana no bīstamiem kokiem, krūmiem, apstādījumiem, nekoptām teritorijām);</p>
	<p>-nav dzīvībai bīstamu konstrukciju un ēku;</p>
	<p>-krastmalas nostiprinājumu atjaunošana;</p>
	<p>-krastmalas publiskās ārtelpas infrastruktūras uzlabojums, tā iekļaušanās apkārtņē;</p>
	<p>-iespēja izmantot Lielupes ūdeņus ūdenstransportam, neradot vides un trokšņa piesārņojumu.</p>

SECINĀJUMI

1. Vēloties pārveidot Sloku, ir jārēķinās ar apdzīvotu vietu, mazpilsētu, kas 20.gadsimta vidū iekļauta un piesaistīta Jūrmalas pilsētai. Vieglāk ir izmainīt pilsētu apkaimes, kvartālus, ja tie sākotnēji veidoti ar noteiktām funkcijām (piemēram, vienkāršu konstrukciju ēku dzīvojamais kvartāls, strādnieku kvartāls), mazapdzīvotas vietas pārplānošana var būt sarežģīta.

2. Atrodies Slokas centrā, ir “nolasāms” senas kultūrvēsturiskas vietas – miesta – autentiskums. Apdzīvoto vietu raksturo: tajā vēl esošās būvētās sabiedriskas un privātas nozīmes ēkas, dzelzceļa stacijas apkārtnē, privātmāju apkārtnē, Tirgus laukums, privātmāju un daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku apkārtnē, kapu teritorija, apkārtnē pirms rūpniecības apbūves teritorijas, rūpniecības apbūves teritorija, Lielupes krastmala, Lielupe.

3. Pastāvīgie Slokas iedzīvotāji ir ieinteresēti, lai Sloka, Slokas centrs saglabātos kā dzīvojamā apkaime ar tās vērtībām: pieejamu Lielupes krastmalu, apdzīvotai vietai veidotu pilsētvidi, kultūrvēsturiskām liecībām.

4. Slokas centra priekšrocība ir tajā izvietotie sabiedriskā transporta pieturu punkti, kas apkaimi padara sasniedzamu, mierīgā dzīvesvide, kultūrvēsturiskā un vēsturiskā nozīmība. Šajā dzīvojamajā apkaimē nav nodrošināti vienlīdzīgi sadzīves apstākļi, inženierkomunikāciju pieejamība, pilsētvides infrastruktūra ir nolietota, nav ērta un pieejama, šeit nav izglītības iestāžu.

5. Lielupes krastmala ir svarīga Slokas, arī Jūrmalas pilsētas publiskās ārtelpas daļa, kurai ir jāpievērš uzmanība. Tās pieejamība, daudzfunkcionalitāte un drošība var ietekmēt blakus izvietoto dzīvojamo fondu, dzīvojamo apkaimi.

6. Šobrīd valsts nozīmes pilsētībūvniecības piemineklis „Slokas vēsturiskais centrs” teritorijā esošās ēkas neparāda Slokas kultūrvēsturiskās un arhitektoniskās vērtības. Ielu tīklojuma un apdzīvotajai vietai raksturīgo ēku proporcionālo attiecību ļoti labi var saskatīt arī citviet Slokā.

7. Slokas centrā ir kultūrvēsturiski interesantas daudzdzīvokļu ēkas, privātmājas, bet tās raksturo kādreizējo Slokas miestu, mazpilsētu. Reprezentatīvu ēku Slokas centrā nav, rūpnieciskās apbūves ēku ir maz, ir sakrālās ēkas.

8. Jaunas apbūves, apbūves grupu plānošana Slokā var būt ilglaicīga vai neiespējama, jo jaunā ēka vai objekts var neiederēties apkārt esošajā vidē, kvartālā, var nesakrist ar plānotajām darbībām, kas saistītas ar teritoriālo attīstību. Slokas problemātika: ģeogrāfiskais novietojums, tajā jau esošs dzīvojamais fonds, Jūrmalas pilsētas un reģiona vēlamā attīstība, pastāvīgo iedzīvotāju intereses.

IEROSINĀJUMI

1. Saglabāt pieejamu un dabisku Lielupes krastmalu, veidojot to drošāku un atbilstošu apdzīvotajai vietai ar labiekārtotas infrastruktūras palīdzību.

2. Mainīt valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorijas robežu (Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts, Jūrmalas pilsētas teritorijas izmantošanas un attīstības plānošanas dokumenti). Iekļautās ielas: Dzirnavu iela, Leona Paegles iela, Kārsas iela, Valkas iela, Audēju iela. Teritorijā ir apskatāmi apdzīvotas vietas apbūves piemēri, kas proporcionāli izvietoti ielu tīklojumā.

3. Mainīt valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorijas nosaukumu (Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts, Jūrmalas pilsētas teritorijas izmantošanas un attīstības plānošanas dokumenti). Maģistra darbā ierosinātā valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa nosaukums ir „Vēsturiska apdzīvota vieta Slokā”.

4. Attīstībā saglabāt Slokas kultūrvēsturiskās ēkas, ēku grupas un publisko ārtelpu ap tām, izmantojot to kā unikālu potenciālu visai apkāmei.

5. Atstāt kultūrvēsturiskos piemērus visā Slokā – ēkas un ēku grupas, kas iederas apkārtējā ielu tīklojumā. Slokas centrā nozīmīgas ielas ir: Dzirnavu iela, Leona Paegles iela, Kārsas iela, Raiņa iela, Hercoga Jēkaba iela. Svarīgas ir ielas, kas izvietotas Lielupes krastā pie rūpniecības apbūves teritorijas: Krasta iela, Fabrikas iela, Dzērvju iela, Varoņu iela.

6. Slokas centrā ir vēlams dokumentēt, uzturēt, lokālā līmenī atzīst par vērtīgām arī apdzīvoto vietu veidojošos dzīvojamās ēkas, privātmājas, to veidotās ēku grupas, kas vizuāli parāda bijušā Slokas miesta, mazpilsētas raksturu un iezīmes.

7. Pilnveidot apkārtni pirms kādreizējās Slokas papīra un celulozes fabrikas līdz Fabrikas ielai. Atjaunot savienojumu ar Lielupes krastmalu, Krasta ielu, uzlabot pilsētvides infrastruktūru un iekārtojumu.

8. Saglabāt Slokas centrā mazstāvu dzīvojamo apbūvi, daudzfunkcionālas ēkas, ēku tonalitāti, raksturīgo apbūves augstumu, apbūves blīvumu un ielu tīklojumu. Lai saglabātu apdzīvotās vietas autentiskumu, mazstāvu dzīvojamo apbūvi, dzīvojamo apkaimi, daudziem zemesgabaliem Slokas centrā Jauktas centra apbūves teritorijas funkcionālo zonu (JC) ir jāmaina uz Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritoriju (DzM).

9. Veidot Sloku par „Dzīvojamās zonas” apkaimi: iedzīvotājiem ir nodrošināts atbilstošs dzīvojamais fonds, infrastruktūra, nepieciešamie pakalpojumi. Apkaimē var droši pārvietoties, ielu segumā nav šķēršļu, kas traucētu kājāmgājējiem vai cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Ir jābūt uzstādītām zīmēm, kas ierobežo automašīnu pārvietošanās ātrumu.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Literatūras avoti

- Augé, M. 2008. *Non-Places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity*. London, New York, Verso Books.
- Barr, J. 1969. *Derelict Britain*. Harmondsworth, United Kingdom, Penguin Books Ltd.
- Belte, P. 1935. *Rīgas Jūrmalas, Slokas un Ķemeru pilsētas ar apkārti. Vēsturiskais apskats*. Izdevis P.Belte, Dubultos, Mellužu ielā 17, Rīgas Jūrmala; R. Bērziņa grāmatu spiestuve Rīgā.
- Burton, E. 2000. The Compact City: Just or Just Compact? A Preliminary Analysis. *Urban Studies*. Vol.37, No.11, 1969-2001, 2000.
- Dimbira, I., Kleina, M., Naudiša, A., Pētersone, A., Pētersons, R. 1996. *Kultūras pieminekļi Jūrmalā*. Jūrmala, Jūrmalas pilsētas domes kultūrvēsturiskā mantojuma nodaļa.
- Dymnicka, M., Szczepanski, J. 2016. Dilemmas of Identity in Contemporary Cities. The City of Gdansk as an Example. *World Multidisciplinary Civil Engineering-Architecture-Urban Planning Symposium 2016, WMCAUS*. Procedia Engineering. 161 (2016) 1225 – 1229.
- Elkin, T., McLaren D., Hillman M., 1991. *Reviving the City. Towards sustainable urban development*. London, Friends of the Earth.
- Elkins, J., Ziady DeLue R. (eds.) 2008. *Landscape Theory. The Art Seminar*. New York, Routledge.
- European Common Indicators, 2003. *Towards a Local Sustainability Profile*. Italy, Ambiente Italia Research Institute.
- Hamnet, C. 2003. Gentrification and the Middle-class Remaking of Inner London, 1961–2001. *Urban Studies*. Vol. 40, No. 12, 2401 – 2426, November 2003.
- Harvey, D. 2013. *Rebel Cities: From the Right to the City to The Urban Revolution*. London, United Kingdom, Verso Books.
- Glass, R. 1964. *Introduction to London: aspects of change*. Centre for Urban Studies. London, MacGibbon & Kee. pp.xiii-xlii.
- Grava, S. 2006. *Anġlu-latviešu pilsētvides terminu vārdnīca. English-Latvian dictionary of the urban environment*. Rīga, Jāņa Rozes apgāds.
- Grizāns, J., Vanags, J. 2010. Pilsētu ilgtspējīgas attīstības plānošanas un pārvaldīšanas aspekti mūsdienās. *RTU Zinātniskie raksti. Ekonomika un uzņēmējdarbība*. 20.Sējums, 51.- 58.

- Guļevska, D. (red.) 1987. *Latviešu valodas vārdnīca*. Rīga, "Avots".
- Jacobs, J. 1958. Downtown is for People. *Fortune Magazine*. New York City. April. 124-131.
- Jacobs, J. 1972. *The Death and Life of Great American Cities*. London, Great Britain, Penguin Books.
- Jokilehto, J. 2007. International charters on urban conservation: some thoughts on the principles expressed in current international doctrine. *City & Time*. 3 (3): 2.
- Karvelytė-Balbierienė, V., Mlinkauskienė, A. 2014. Cultural Heritage and Social Environment Coherence in the Ethnographic Villages of Lithuania. *Journal of Sustainable Architecture and Civil Engineering*. Vol 9, No 4 (2014).
- Laiviņa, S. 2004. Ievads. *Slava, L. (red.) Jūrmala. Daba un kultūras mantojums*. Rīga, izdevniecība "Neputns". 11.
- Lefebvre, H. 2003. *The Urban Revolution*. Minnesota, United States, University of Minnesota Press.
- Ley, D. 1996. *The New Middle Class and the Remaking of the Central City*. Oxford Geographical and Environmental Studies. New York, Oxford University Press Inc.
- Lynch, K. 1960. *The Image of the City*. Publication of the Joint Center for Urban Studies. Cambridge, Massachusetts, London, The MIT Press.
- Lynch K. 1984. *Good city form*. Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- Madden D., Marcuse, P. 2016. *In Defense of Housing: The Politics of Crisis*. New York, Verso Books.
- Mintaurs, M. 2016. *Arhitektūras mantojuma aizsardzības vēsture Latvijā*. Rīga, izdevniecība "Neputns".
- Naudiša, A. 2004. 20.gadsimta 90.gadu arhitektūra. *Slava, L. (red.) Jūrmala. Daba un kultūras mantojums*. Rīga, izdevniecība "Neputns". 275-299.
- Pendlebury, J., Short, M., While, A. 2009. Urban World Heritage Sites and the problem of authenticity. *Cities*. 26 (2009) 349-358.
- Pētersone, A. 2004. Jūrmalas apdzīvoto vietu attīstība. *Slava, L. (red.) Jūrmala. Daba un kultūras mantojums*. Rīga, izdevniecība "Neputns". 77-115.
- Pētersons, R. 2004. Arhitektūras stilistiskais raksturojums. *Slava, L. (red.) Jūrmala. Daba un kultūras mantojums*. Rīga, izdevniecība "Neputns". 221-235.
- Polanska, D. 2008. Decline and revitalization in post-communist urban context: A case of the Polish city – Gdansk. *Communist and Post-Communist Studies*. 41 (2008) 359-374.

- Proshansky, H.M., Fabian, A.K., Kaminoff, R. 1995. Place identity: Physical world socialisation of the self, giving places meaning. *Reading in Environmental Psychology*. Pp 87-113.
- Relph, E. 1976. *Place and placelessness*. London, Pion.
- Rīgas dome, Latvijas Universitāte, Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte 2005. *Rīgas attīstības ilgtspējība. Iespējas un izaicinājumi*. Rīga, Rīgas vides centrs "Agenda 21".
- Sagan, I., Grabkowska, M. 2012. Urban Regeneration in Gdańsk, Poland: Local Regimes and Tensions Between Top-Down Strategies and Endogenous Renewal. *European Planning Studies*. Vol. 20, No.7, July 2012.
- Schumacher, E. F. 1993. *Small is Beautiful. Study of Economics as If People Mattered*. London, Vintage Publishing.
- Shamai, S. 1991. Sense of place: An empirical measurement. *Geoforum*. 22 (3), 347-358.
- Slava, L. (red.) 2004. *Jūrmala. Daba un kultūras mantojums*. Rīga, izdevniecība "Neputns".
- Smith, N. 1996. *The New Urban Frontier. Gentrification and the revanchist*. London, Routledge.
- Stähle, A. 2006. Sociotope mapping – exploring public open space and its multiple use values in urban and land-scape planning practice. *Nordic Journal of Architectural Research*. Nordic Association for Architectural Research. School of Architecture, Royal Institute of Technology. Volume 19, No 4, 13 pages.
- Stūre, I. 2004. *Kultūras un dabas mantojuma aizsardzība un attīstības plānošana*. Rīga, LU Akadēmiskais apgāds.
- Tölle, A. 2008. City profile. Gdańsk. *Cities*. 25 (2008) 107-119.
- Ujang, N. 2012. Place Attachment and Continuity of Urban Place Identity. *1st National Conference on Environment-Behaviour Studies, Faculty of Architecture, Planning & Surveying, Universiti Teknologi MARA, Shah Alam, Selangor, Malaysia 14-15 November 2009*. Procedia - Social and Behavioral Sciences 49 (2012) 156 – 167.

Kartogrāfiskie materiāli, karšu pamatnes

- Jūrmalas pilsētas dome. 2016. *Jūrmalas apbūves izvērtējums*. Sk. 01.05.2018. Pieejams: <https://www.jurmala.lv/docs/j16/x/TIAN.pdf>
Atsauce tekstā (Jūrmalas apbūves .. 2016).
- Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra (LĢIA) 2013. *Latvijas 5.cikla ortofotokarte*. LU ĢZZF WMS. Sk. 26.02.2018. Pieejams <http://kartes.geo.lu.lv/karte/>
Atsauce tekstā (Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra 2013).

Microsoft. 2018. *Bing Maps*. Sk. 28.03.2018. Pieejams <https://www.bing.com/maps>
Atsauce tekstā (Microsoft 2018).

Valsts zemes dienests. 2018. *Karšu pārlūks*. Sk.09.05.2018.
Pieejams: <https://www.kadastrs.lv/#>
Atsauce tekstā (Valsts zemes dienests 2018).

Elektroniskie resursi

City Beautiful movement. 2018. Encyclopedia Britannica. Sk. 28.02.2018. Pieejams
<https://www.britannica.com/topic/City-Beautiful-movement>
Atsauce tekstā (City Beautiful movement 2018).

Garden City. 2018. Encyclopedia Britannica. Sk. 28.02.2018. Pieejams
<https://www.britannica.com/topic/garden-city-urban-planning>
Atsauce tekstā (Garden City 2018).

Gdańsk. 2018. Encyclopedia Britannica. Sk. 25.04.2018. Pieejams
<https://www.britannica.com/place/Gdansk>
Atsauce tekstā (Gdańsk 2018).

Firmas.lv. 2018. *LR Uzņēmumu reģistrs, Biedrības un nodibinājumi, Politiskās partijas, Valsts un pašvaldības iestādes, Pārstāvniecības, Reliģiskās organizācijas*.
Sk. 06.04.2018. Pieejams <https://www.firmas.lv/profile/list>
Atsauce tekstā (Firmas.lv 2018).

Gateshead Council. 2005. *Home Zone Design Guide for Gateshead*. First Edition. England, Gateshead, Gateshead Council. Sk. 27.02.2018. Pieejams
<https://www.gateshead.gov.uk/DocumentLibrary/Transport/Strategy/Gateshead-Homezone-Guide.pdf>
Atsauce tekstā (Gateshead Council 2005).

ICOMOS. 1964. *Starptautiskā pieminekļu un vēsturisko vietu konservācijas un restaurācijas harta (Venēcijas harta, 1964)*. Sk. 24.02.2018. Pieejams
https://www.icomos.lv/site/attachments/12/01/2016/Venecijas_Harta.pdf
Atsauce tekstā (Venēcijas harta 1964).

ICOMOS. 1987. *Vēsturisko pilsētu un apdzīvotu vietu konservācijas harta (Vašingtonas harta, 1987)*. Pieņemts 15.10.1987. Sk. 24.02.2018. Pieejams
https://www.icomos.lv/site/attachments/01/06/2016/Vashingtonas_harta.pdf
Atsauce tekstā (Vašingtonas harta 1987).

ICOMOS. 1994. *Nara dokuments par autentiskumu*. Sk. 24.02.2018. Pieejams
https://www.icomos.lv/site/attachments/01/06/2016/NARAS_DOKUMENTS_PAR_AUTENTISKUMU.pdf
Atsauce tekstā (Nara dokuments par autentiskumu 1994).

ICOMOS. 2018. *ICOMOS Latvija*. Sk. 11.01.2018.
Pieejams <https://www.icomos.lv/lv/about-us/>

Atsauce tekstā (ICOMOS 2018).

Lithuanian Fund for Nature. 2009. *Baltijos jūros lagūnu gamtinių buveinių kompleksų atkūrimas*.

Sk. 07.01.2018. Pieejams <http://www.glis.lt/pamarys/?pid=13&lang=en>
Atsauce tekstā (Lithuanian Fund for Nature 2009).

Lithuanian Fund for Nature. 2018. *Protection of Rusne Island (1994 – 2001)*. Sk. 07.01.2018.

Pieejams http://www.glis.lt/?pid=45&proj_id=50
Atsauce tekstā (Lithuanian Fund for Nature 2018).

Lursoft, Lursoft IT. 2018. *Uzņēmumu datu bāzes*. Sk. 06.04.2018. Pieejams

<https://www.lursoft.lv/lv/uznemumu-datu-bazes>
Atsauce tekstā (Lursoft 2018).

The Office of the Deputy Prime Minister. 2005. *Bristol Accord - UK Presidency EU Ministerial Informal on Sustainable Communities*. Sk. 21.03.2018. Pieejams

http://www.forumdascidades.pt/sites/default/files/bristol_accord.pdf
Atsauce tekstā (Office of the Deputy Prime Minister 2005).

Pielak, E. 2017. *Presentation „Revitalization of Lower Town district in Gdansk” Poland*.

Sk. 19.11.2017. Pieejams
http://www.esinvesticijos.lt/uploads/documents/files/E_Pielak%20prezentacija.pdf
Atsauce tekstā (Pielak 2017).

Szczepański, J. 2008. The Lower Town and Its Bathhouse. *Leszkowicz, P. (eds.) Łaźnia – the Bathhouse. Architecture, Art and History*. CSW Łaźnia. Sk. 19.11.2017. Pieejams

<http://www.laznia.pl/index.php?mod=onas&aid=4&&lang=en>
Atsauce tekstā (Szczepański 2008).

Šilutės turizmo informacijos centras. 2015. *Skirvytėlė ethnographic village*. Sk. 07.01.2018.

Pieejams
<http://siluteinfo.lt/en/silutes-krastas/lankomi-objektai/rusne/buves-gatvinis-skirvytes-kaimas/>
Atsauce tekstā (Šilutės turizmo informacijos centras 2015).

Timur, U.P. 2013. Urban Waterfront Regenerations. *Özyavuz, M.(eds.) Advances in Landscape Architecture*. InTechOpen. 169-206. Sk.07.04.2018 Pieejams

<https://www.intechopen.com/books/advances-in-landscape-architecture>
Atsauce tekstā (Timur 2013).

UNESCO. 1962. *Recommendation concerning the Safeguarding of Beauty and Character of Landscapes and Sites*. Sk. 24.02.2018. Pieejams

http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13067&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
Atsauce tekstā (Recommendation concerning .. 1962).

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija. 2018. *UNESCO*. Sk. 11.01.2018. Pieejams

<http://www.unesco.lv/lv/unesco/unesco-1/>

Atsauce tekstā (UNESCO 2018).

Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. 2018. *Pieminekļu saraksts*. Sk. 13.03.2018. Pieejams <http://mantojums.lv/lv/piemineklu-saraksts/> Atsauce tekstā (VKPAI 2018).

Wasastjerna, R., Mäkelä-Marttinen, L. (eds.) 2013. *Wood Architecture in Kouvola 1890 – 1950*. Publications of Kymenlaakso University of Applied Sciences. Series A. Study Material. No 41. Finland, Kouvola. Sk. 06.01.2018. Pieejams https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/70596/WOOD_ARCHITECTURE_IN_K_OUVOLA_1890-1950_web.pdf?sequence=1 Atsauce tekstā (Wasastjerna, Mäkelä-Marttinen eds. 2013).

The World Heritage Site Gammelstad Church Town. 2018. *About the World Heritage*. Sk. 09.01.2018. Pieejams <https://www.lulea.se/engelsk/gammelstadchurchtown.4.28facf8a1537caf5e88111c3.html> Atsauce tekstā (The World Heritage Site .. 2018).

Elektroniskā datu bāze

LR Centrālā statistikas pārvalde (LR CSP) 2017. Platība, iedzīvotāju blīvums un pastāvīgo iedzīvotāju skaits reģionos, republikas pilsētās un novados gada sākumā. Sk. 13.03.2018. Pieejams http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociala/Sociala_ikgad_iedz_iedzskaits/IS0010.px/?rxid=09cbdccf-2334-4466-bdf7-0051bad1dec1 Atsauce tekstā (LR Centrālā statistikas pārvalde 2017).

Jūrmalas pilsētas attīstības un teritorijas plānošanas dokumenti

SIA Grupa 93. 2012. *Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojums turpmākajiem 12 gadiem. 1.daļa. Paskaidrojuma raksts. 7.Transports*. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 12.04.2018. Pieejams http://www.jpd.gov.lv/docs/i12/x/TP_12_galiga_red/01_paskaidrojuma_raksts/7_transports.pdf Atsauce tekstā (Transports 2012).

SIA Grupa 93. 2012. *Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojums turpmākajiem 12 gadiem. 1.daļa. Paskaidrojuma raksts. 8.Kultūras mantojums*. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 12.04.2018. Pieejams http://www.jpd.gov.lv/docs/i12/x/TP_12_galiga_red/01_paskaidrojuma_raksts/8_kulturas_mantojums.pdf Atsauce tekstā (Kultūras mantojums 2012).

Jūrmalas pilsētas dome. 2010. *Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030. Jūrmalas telpiskās attīstības perspektīva*. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 16.10.2017. Pieejams https://www.jurmala.lv/docs/i10/x/i100825_Strategija_2010-2030.pdf Atsauce tekstā (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010).

- Jūrmalas pilsētas dome. 2012. *Vēsturiskais apdzīvojums saistībā ar iedzīvotāju nodarbošanos līdz 20.gadsimta sākumam. 1.1.kartoshēma*. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 09.03.2018. Pieejams
http://www.jp.d.gov.lv/docs/i12/x/TP_12_2/I_dala_Paskaidrojuma_raksts/Paskaidrojuma_raksta_kartoshemas/1_1_vesturiskais%20apdzivojums.jpg
 Atsauce tekstā (Vēsturiskais apdzīvojums .. 2012).
- Jūrmalas pilsētas dome. 2012. *Patstāvīgo iedzīvotāju skaita sadalījums pilsētas daļas. 3.1.kartoshēma*. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 09.03.2018. Pieejams
http://www.jp.d.gov.lv/docs/i12/x/TP_12_galiga_red/02_Grafiska_dala/Kartoshemas/3/3_1_Iedzivotaju_sadalijums.jpg
 Atsauce tekstā (Iedzīvotāju sadalījums 2012).
- Jūrmalas pilsētas dome. 2013. *Jūrmalas pilsētas Attīstības programma 2014.–2020.gadam. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Vides pārskata projekts*. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 16.10.2017. Pieejams
http://www.jp.d.gov.lv/docs/j13/x/j130420_Vides%20p%C4%81rskats_J%C5%ABrmalas%20AP.pdf
 Atsauce tekstā (Vides pārskata projekts 2013).
- Jūrmalas pilsētas dome. 2015. *Jūrmalas pilsētas Attīstības programma 2014.–2020.gadam. 1.daļa. Esošās situācijas analīze un SVID analīze*. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 10.12.2017. Pieejams
https://www.jurmala.lv/files/attistiba/Jurmala_pilsetas_Attistibas_programmas_2014_-_2020_gadam.pdf
 Atsauce tekstā (Jūrmalas pilsētas attīstības programma .. 2015).
- Jūrmalas pilsētas dome. 2016. *Jūrmalas pilsētas Attīstības programma 2014.–2020.gadam. 2.daļa. "Rīcības plāns" nodaļa "Darbības un pasākumi"*. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 10.12.2017. Pieejams
https://www.jurmala.lv/files/attistiba/Jurmala_pilsetas_Ricibas_plans.pdf
 Atsauce tekstā (Jūrmalas pilsētas attīstības programma .. 2016).
- Jūrmalas pilsētas dome. 2016. *Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grozījumi 2016.–.gadam "Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi"*. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 10.12.2017. Pieejams <https://www.jurmala.lv/docs/j16/x/TIAN.pdf>
 Atsauce tekstā (TIAN 2016).
- Jūrmalas pilsētas dome. 2016. *Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grozījumi 2016.–.gadam "Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi". Grafiskā daļa: Apgrūtinājumi*. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 10.12.2017. Pieejams
https://www.jurmala.lv/docs/j16/x/02_Apgrutinajumi.pdf
 Atsauce tekstā (Apgrūtinājumi 2016).
- Jūrmalas pilsētas dome. 2016. *Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grozījumi 2016.–.gadam "Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi". Grafiskā daļa: Funkcionālais zonējums*. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 10.12.2017. Pieejams
https://www.jurmala.lv/docs/j16/x/01_Funkcionalais_zonejums.pdf

Atsauce tekstā (Funkcionālais zonējums 2016).

Jūrmalas pilsētas dome. 2016. *Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grozījumi 2016.– .gadam “Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”*. Grafiskā daļa: Kultūras pieminekļi un to aizsargjoslas. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 10.12.2017. Pieejams https://www.jurmala.lv/docs/j16/x/04_Kulturas_pieminekli_un_to_aizsargjoslas.pdf Atsauce tekstā (Kultūras pieminekļi .. 2016).

Jūrmalas pilsētas dome. 2016. *Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grozījumi 2016.– .gadam “Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”*. Grafiskā daļa: Plūdu riska teritorijas. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 10.12.2017. Pieejams https://www.jurmala.lv/docs/j16/x/07_Pludu_riska_teritorijas.pdf Atsauce tekstā (Plūdu riska teritorijas 2016).

Jūrmalas pilsētas dome. 2016. *Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grozījumi 2016.– .gadam “Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”*. Grafiskā daļa: Sarkano līniju plāns. Jūrmalas pilsētas dome. Sk. 10.12.2017. Pieejams https://www.jurmala.lv/docs/j16/x/03_Sarkano_liniju_plans.pdf Atsauce tekstā (Sarkano līniju plāns 2016).

Normatīvie akti

Kārtība, kādā kultūras pieminekļi iekļaujami valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā un izslēdzami no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta. Pieņemts 26.08.2003. Ministru kabineta noteikumi Nr.473. Atsauce tekstā (Kārtība, kādā kultūras pieminekļi .. 2003). Sk. 12.04.2018. Pieejams <https://likumi.lv/doc.php?id=78457>

Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika. Pieņemts 15.07.2003. Ministru kabineta noteikumi Nr.392. Atsauce tekstā (Kultūras pieminekļu aizsargjoslas .. 2003). Sk. 12.04. 2018. Pieejams <https://likumi.lv/doc.php?id=77333>

Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu. Pieņemts 26.08.2003. Ministru kabineta noteikumi Nr.474. Atsauce tekstā (Noteikumi par kultūras pieminekļu .. 2003). Sk. 24.02.2018. Pieejams <https://likumi.lv/doc.php?id=78458>

Par Konvenciju par kultūras vērtību aizsardzību bruņota konflikta gadījumā un tās Protokolu. Pieņemts 06.11.2003. Latvijas Republikas Saeima. Atsauce tekstā (Par Konvenciju par kultūras vērtību aizsardzību .. 2003). Sk. 24.02.2018. Pieejams <https://likumi.lv/doc.php?id=81259>

Par Konvenciju par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību. Pieņemts 17.02.1997. Latvijas Republikas Saeima. Atsauce tekstā (Par Konvenciju par pasaules kultūras .. 1997). Sk. 24.02.2018. Pieejams <https://likumi.lv/doc.php?id=42381>

Par kultūras pieminekļu aizsardzību. Pieņemts 12.02.1992. Latvijas Republikas likums.
Atsauce tekstā (Par kultūras pieminekļu aizsardzību 1992). Sk. 24.02.2018. Pieejams
<https://likumi.lv/doc.php?id=72551>

Zvejniecības likums. Pieņemts 12.04.1995. Latvijas Republikas Saeima.
Atsauce tekstā (Zvejniecības likums 1995). Sk.11.04.2018. Pieejams
<https://likumi.lv/doc.php?id=34871>

PIELIKUMI

Pielikumu saturs

- 1.pielikums **Ģentrifikācijas piemērs Rīgā – Dzirnavu iela**
- 2.pielikums **Slokas centra ielas**
- 3.pielikums **Slokas centrs mūsdienās**
- 4.pielikums **„Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030”.
Mērķu kopsavilkums, kas attiecas uz Slokas centru**
- 5.pielikums **„Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojums turpmākajiem 12 gadiem”.
1.daļa. Paskaidrojuma raksts. 8. Kultūras mantojums. Kopsavilkums**
- 6.pielikums **„Jūrmalas pilsētas attīstības programma 2014.–2020.gadam”.
Kopsavilkums**
- 7.pielikums **Pieejamie pakalpojumi Slokas centrā**
- 8.pielikums **Etnogrāfiskā pētījuma jautājumi**
- 9.pielikums **Etnogrāfiskā pētījuma, viedokļu noskaidrošanas rezultāti Slokas centrā**
- 10.pielikums **Slokas centra ēku grupas**

1.pielikums
Ģentrifikācijas piemērs Rīgā – Dzirnavu iela

Teorijas pamatojuma vizualizācijai ir izvēlēta Dzirnavu iela posmā no Pulkveža Brieža ielas līdz Baznīcas ielai. Laika gaitā, attīstot vai akcentējot noteiktus Dzirnavu ielas posmus, sākotnējā mazstāvu apbūve (1.1.attēls, 1.2.attēls, 1.3.attēls) ir nomainīta pret daudzstāvu apbūvi (1.4.attēls, 1.5.attēls). Mazstāvu apbūves ēkas noteiktos Dzirnavu ielas posmos var būt daudzstāvu apbūves ieskaudas (1.6.attēls, 1.7.attēls, 1.8.attēls). Pilsētvides dinamika, cilvēku plūsmas daudzums, ēku pielietojums noteiktos ielas posmos var būt pilnīgi atšķirīgs.

1.1.attēls (pa kreisi). Dzirnavu iela posmā pie Ganu ielas, Rīga (2018)

1.2.attēls (pa labi). Dzirnavu iela posmā pie Strēlnieku ielas, Rīga (2018)

1.3.attēls (pa kreisi). Dzirnavu iela posmā pirms Antonijas ielas, Rīga (2018)

1.4.attēls (pa labi). Pagalms Dzirnavu ielas posmā pirms Antonijas ielas, Rīga (2018)

1.5.attēls (pa kreisi). Dzirnavu iela posmā pirms Zaļās ielas, Rīga (2018)

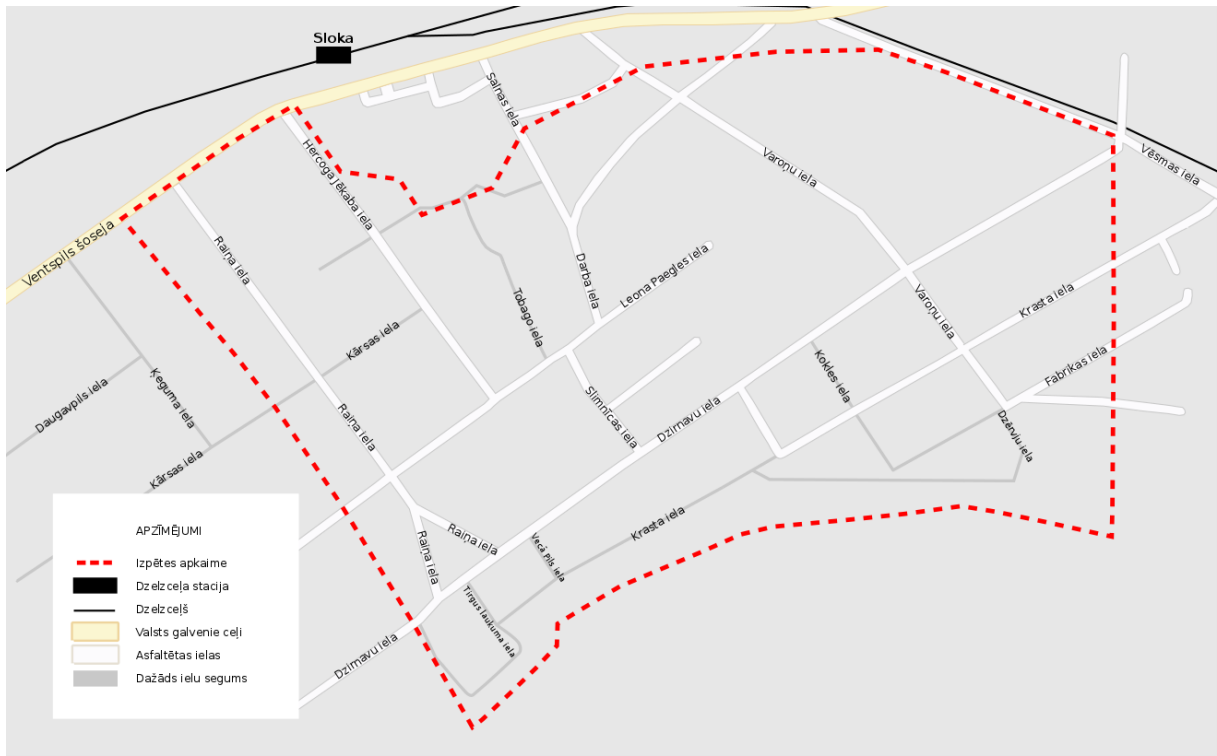
1.6.attēls (pa labi). Dzirnavu ielas un Krišjāņa Valdemāra ielas krustojums, Rīga (2018)

1.7.attēls(pa kreisi). Dzirnavu iela posmā pirms Skolas ielas, Rīga (2018)

1.8.attēls (pa labi). Dzirnavu iela posmā pirms Baznīcas ielas, Rīga (2018)

2.pielikums
Sloka centra ielas
(izstrādājis autors, izmantojot Microsoft 2018 kartes pamatni)

3.pielikums
Slokas centrs mūsdienās

3.1.attēls (pa kreisi). Skats uz ūdenstorni no Darba ielas puses (2017)

3.2.attēls (pa labi). Skats uz ūdenstorni no autoostas (2018)

3.3.attēls (pa kreisi). Skats no Krasta ielas uz Dzirnavu ielas pusi (2017)

3.4.attēls (pa labi). Fabrikas iela pirms krustojuma ar Varoņu ielu (2018)

4.pielikums

„Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030”. Mērķu kopsavilkums, kas attiecas uz Slokas centru (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010)

Galvenie stratēģijas mērķi ir „1. Starptautiski pazīstams, moderns piekrastes kūrorts un populārākā kūrortpilsēta Baltijas jūras reģionā”, „2. Austrumu un Rietumu kontaktu veidošanas un tikšanās vieta Baltijas reģionā” un „3. Kvalitatīva dzīves un brīvdienu vieta, kultūras un sporta centrs”.

Lai sasniegtu trīs galvenos stratēģijas mērķus, ir izveidotas trīs prioritāšu sadaļas: „Kūrorts”, „Jūrmalnieks”, „Daudzveidīga uzņēmējdarbība”.

Tā kā Jūrmalas pilsētas Slokas centra daļai ir raksturīga, no pārējās pilsētas atšķirīga mazpilsētu un ciemu mazstāvu apbūve ar teritoriju degradējošām ēkām, tad viens no prioritāri svarīgākajiem pasākumiem attiecībā uz teritoriju stratēģijas sadaļā „Jūrmalnieks” ir „J13. Pilsētvides uzlabošana Kauguros un Slokā”. Šeit tiek uzsvērtā vēlamā Slokas vēsturiskā centra rekonstrukcija. Zem stratēģijas sadaļas „Jūrmalnieks” uz Slokas vēsturisko teritorijas daļu, kas atrodas posmā starp dzelzceļu un Lielupi, ir attiecināmi pasākumi „J10. Sociāli drošas vides nodrošināšana”, „J4. Publiskās telpas izcilība” (pilsētbūvniecības pieminekļu un kultūrvēsturiskās apbūves saglabāšana), „J1. Integrētas pilsētas transporta sistēmas izveide” (ielu tīklu attīstība, jaunu ielu izbūve, ielu seguma rekonstrukcija un atjaunošana), „J5. Droša pilsēta”, „J6. Labs mājoklis”, „J8. Iedzīvotāju veselība (veselības un sociālās aprūpes centra attīstība Slokā)”.

Sadaļas „Daudzveidīga uzņēmējdarbība” prioritātes „U4. Lielupes iekļaušana pilsētas atpūtas piedāvājumā” un „U6. Tūrisma piedāvājuma dažādošana” arī var tikt attiecinātas uz noteikto Jūrmalas pilsētas Slokas daļu.

Slokai turpmākajai attīstībai visvairāk ir atbilstošs pilsētas attīstības stratēģijā izvirzītais trešais mērķis „Kvalitatīva dzīves un brīvdienu vieta, kultūras un sporta centrs”. Tajā aprakstītie pilsētvides kritēriji var tikt pielīdzināti vēlamajām Slokas centra pilsētvides īpašībām: droša un zaļa pilsētas publiskā telpa, labs mājoklis, tīra vide, kvalitatīvi komunālie pakalpojumi, izglītības un veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība. Var atzīmēt, ka Slokas un Kauguru teritorijas daļās dzīvo puse no pastāvīgajiem Jūrmalas pilsētas iedzīvotājiem. (Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010-2030 2010).

5.pielikums

„Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojums turpmākajiem 12 gadiem”. 1.daļa.

Paskaidrojuma raksts. 8. Kultūras mantojums. Kopsavilkums

(Kultūras mantojums 2012)

Saglabājot kultūrvēsturisko Jūrmalas pilsētas pilsētvidi, tiek domāts par tās acīmredzamo dažādību, pilsētas daļu savdabību, ielu tīklojumu. Tiek apzināts, ka rekonstruēt iepriekšējo pilsētvides struktūru (aptuvenais veidols, kas bijis pirms padomju laika izmaiņām) var tikai daļēji.

Teritorijas plānojumā ir noteikta arī būvju novērtēšanas un pārvērtēšanas kārtība. Ja ēka atrodas pilsētībūvniecības pieminekļa un tā aizsargzonas teritorijā, ēkas kultūrvēsturiskās kategorijas maiņai var būt 3 ierosinātāji – ēkas īpašnieks (piemēram, apstrīd ēkai piešķirto kategoriju), Jūrmalas būvvalde (piemēram, konstatē ēkas vērtības izmaiņas), VKPAI (piemēram, konstatē vērtīgu apbūvi). Ja ēka atrodas ārpus pilsētībūvniecības pieminekļa un tā aizsargzonas teritorijas, ēku kultūrvēsturiskās kategorijas maiņai var būt 2 ierosinātāji – ēkas īpašnieks un Jūrmalas pilsētas būvvalde.

Ēku un būvju kultūrvēsturiskās vērtības līmeni nosaka Jūrmalas pilsētas domes apstiprināta ekspertu komisija. Objekta vērtību nosaka pēc šādiem kritērijiem:

1. ēkas vērtība pilsētībūvnieciskā kontekstā, ņemot vērā:
 - 1.1. plānojuma struktūru, kvartāla pabeigtību, viengabalainību, vēsturiskās attīstības likumsakarības u.c.,
 - 1.2. ielas (publiskās ārtelpas) ainavu;
2. ēkas būvniecības un pārbūves laiks (vecums);
3. ēkas arhitektoniski mākslinieciskā kvalitāte, ņemot vērā:
 - 3.1. piederību arhitektūras stiliem, stila tīrību,
 - 3.2. autorību,
 - 3.3. saglabātības pakāpi un arhitektonisko vērtību apjomu;
4. ēkas autentiskums;
5. ēkas tehniskais stāvoklis, ņemot vērā:
 - 5.1. oriģinālsubstances saglabātības stāvokli,
 - 5.2. ēkas praktiskās saglabāšanas iespējas. (Kultūras mantojums 2012).

6.pielikums

„Jūrmalas pilsētas attīstības programma 2014.–2020.gadam”. Kopsavilkums
(Jūrmalas pilsētas attīstības programma .. 2016)

Jūrmalas pilsētas attīstības programmā tiek izvirzīti trīs vidējā termiņa attīstības mērķi ar prioritātēm un plānotām rīcībām: „M1. Kūrorts un tikšanās vieta”, „M2. Komunālā un transporta infrastruktūra”, „M3. Sociālā infrastruktūra”.

Uz Jūrmalas pilsētas Slokas daļu var tikt attiecināta mērķa „Kūrorts un tikšanās vieta” prioritāte „P.1.2. Kūrorta attīstība” ar rīcības virzienu „R1.2.2.: Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un attīstība”, prioritāte „P1.5. Veselības tūrisma attīstība” ar rīcības virzieniem „R1.5.1.: Veselības tūrisma pakalpojumu attīstība” un „R1.5.2.: Veselības tūrisma infrastruktūras attīstība”.

Lielākoties visas mērķa „Komunālā un transporta infrastruktūra” izveidotās prioritātes var tikt attiecinātas uz Jūrmalas pilsētas Slokas daļā nepieciešamo attīstību, tas ir, prioritāte „P2.1. Ceļu un ielu, to apgaismojuma kvalitātes uzlabošana, satiksmes drošības uzlabojumi, veloceliņu un gājēju celiņu attīstība”, „P2.5. Ūdensapgādes un notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmu pilnveide”, „P2.6. Energoapgādes un sakaru attīstība”, „P2.7. Atkritumu utilizācijas sistēmas pilnveide”, „P2.8. Publiskās telpas labiekārtošana”, „P2.9. Dzīvojamā fonda attīstība”, „P2.10. Privātīpašumu sakārtošanas motivācija”.

Mērķa „Sociālā infrastruktūra” atbilstošās prioritātes ir: „P3.5. Kvalitatīvs sociālais atbalsts” ar rīcību „R3.5.1.: Sociālo pakalpojumu attīstība”, kurā ietilpst Slokas centrā esošais „Veselības veicināšanas un sociālo pakalpojumu centrs – „Sloka””, „P3.7. Atbalsts uzņēmējdarbības iniciatīvām un uzņēmēju sadarbības veicināšana” ar rīcību „R3.7.2.: Vietējās uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūras attīstība”, kur ir pieminēta bijušās Slokas papīra un celulozes fabrikas tematiskā plāna izstrāde. (Jūrmalas pilsētas attīstības programma .. 2016).

7.pielikums
Pieejamie pakalpojumi Slokas centrā
(Izstrādājis autors, izmantojot Firmas.lv 2018; Lursoft 2018)

Nr.	Adrese	Nosaukums, statuss	Uzņēmējdarbības nozare
1.	Raiņa iela 4, Jūrmala	Jūrmalas Slokas evaņģēliski luteriskā draudze	Reliģija: baznīcas, draudzes.
2.	Leona Paegles iela 23, Jūrmala	Evaņģēliski kristiešu baznīca „Jaunā paaudze” Jūrmalas draudze	Reliģija: baznīcas, draudzes.
3.	Varoņu iela 10, Jūrmala	Jūrmalas Slokas Sv.Ģimenes Romas katoļu draudze	Reliģija: baznīcas, draudzes.
4.	Dzirnavu iela 50, Jūrmala	Jūrmalas pilsētas internātpamatskola, pašvaldības iestāde	Izglītība: vispārēja vidējā izglītība.
5.	Dzirnavu iela 36/38, Jūrmala	Profesionālās tālākizglītības un pilnveides izglītības iestāde „Praktikums”	Izglītības iestāde.
6.	Raiņa iela 3, Jūrmala	Alberta Kronenberga Slokas bibliotēka, pašvaldības iestāde	Bibliotēka.
7.	Dzirnavu iela 36/38, Jūrmala	„Veselības un sociālās aprūpes centrs – “Sloka””, pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību	Sociālā aprūpe: veco ļaužu un invalīdu sociālā aprūpe bez izmitināšanas, aprūpes centru pakalpojumi, slimnicu darbība.
8.	Vēsmas iela 13, Jūrmala	Vaivaru Ortozēšanas un protezēšanas centrs (Specializētais tehniskās ortopēdijas centrs „Sloka”), Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību	Medicīnas tehnika, instrumenti, preces un piederumi; medicīnas un zobārstniecības instrumentu un piederumu ražošana.
9.	Raiņa iela 3A, Jūrmala	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, Teritoriālās struktūrvienības Rīgas reģiona pārvalde 4.daļa	Ugunsdzēsības dienesti, ugunsdzēsības dienestu darbība.
10.	Dzirnavu ielu 8, Jūrmala	Slokas dzīvnieku patversme, biedrība	Jūrmalas Dzīvnieku aizsardzības biedrība.
11.	Raiņa iela 1, Jūrmala	Sēru nams (Černovs&Co, SIA)	Apbedīšanas birojs, apbedīšanas pakalpojumi.
12.	Raiņa iela 9, Jūrmala	TIVKO, SIA	Pārtikas tirdzniecība: mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos, kuros galvenokārt pārdod pārtikas preces, dzērienus vai tabaku.
13.	Dzirnavu 45, Jūrmala	Vesko, SIA	Pārtikas tirdzniecība: mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos, kuros galvenokārt pārdod pārtikas preces, dzērienus vai tabaku.
14.	Varoņu iela 1a, Jūrmala	Mazumtirdzniecības veikals	Mazumtirdzniecība.
15.	Raiņa iela 28, Jūrmala	Mūsu dārzs, SIA	Dārzenkopība: dārzu audzēšana; garšaugu, aromātisko un ārstniecisko augu audzēšana.
16.	Hercoga Jēkaba 7, Jūrmala	Valsts akciju sabiedrība “Latvijas Pasts”, Slokas pasta nodaļa	Pasta pakalpojumi.
17.	Ventspils šoseja 32, Jūrmala		
		ALK Outlet Dzērieni & vīni, (VITA mārkets, SIA)	Pārtikas tirdzniecība: mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos, kuros galvenokārt pārdod pārtikas preces, dzērienus vai tabaku.
		Autogalakтика, SIA	Apmācība: autovadītāju, autoskolas; transportlīdzekļu vadītāju apmācība.
		Ausht, SIA	Apģērbi, tirdzniecība: apģērbu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos; tekstilizstrādājumu, apģērbu un apavu mazumtirdzniecība stendos un tirgos.
		Linda Delux, SIA	Apģērbi, tirdzniecība: apģērbu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos; tekstilizstrādājumu, apģērbu un apavu mazumtirdzniecība stendos un tirgos.
		Jurmala Invest, SIA	Grāmatvedības pakalpojumi: uzskaites, grāmatvedības, audita un revīzijas pakalpojumi; konsultēšana nodokļu jautājumos, starpniecība darbībā ar nekustamo īpašumu.
		Construction Solutions, SIA	Sauszemes transporta palīgdarbības.
		DSG Distribution, SIA	Dzērienu vairumtirdzniecība.
		Riva Marine, SIA	
		Hair & Beauty, SIA	Smaržu un kosmētikas līdzekļu vairumtirdzniecība.
		Mežgaļi, SIA	Ceļu un tiltu būve, uzturēšana: Ceļu un maģistrāļu būvniecība.
		Nika Būve, SIA	Celtniecības un remonta darbi: Dzīvojamo un nedzīvojamo

			ēku būvniecība.
		ALFA RA, SIA	Automobiļu un citu vieglo transportlīdzekļu iznomāšana un ekspluatācijas līzings.
		J Konsultāciju Grupa, SIA	Apģērbi, tirdzniecība: lietoti apģērbi. Lietotu preču mazumtirdzniecība veikalos. Frizieru un skaistumkopšanas pakalpojumi. Apģērbu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos.
		Galeo Imports, SIA	Dzērienu vairumtirdzniecība.
18.	Ventspils šoseja 32-k-1, Jūrmala		
		Gigant (Mēbeļu outlets) , SIA	Mēbeļu tirdzniecība: mēbeļu, paklāju un apgaismes ierīču vairumtirdzniecība; sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana.
		Spēļu zāle „Fēnikss laimētava”, ALFOR, SIA	Spēļu zāles, kazino: azartspēles un derības.
19.	Ventspils šoseja 32-k-2, Jūrmala	Liedags (Tirdzniecības centrs), SIA	Telpu noma: sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana.
20.	Ventspils šoseja 28, 30, Jūrmala	Tirgus placis	
21.	Dzirnavu iela 5A, Jūrmala	Jūrmalas autobusu satiksme, SIA	Pasažieru pārvadājumi: pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi.
22.	Dzirnavu iela 2A-4, Jūrmala		
		Eurotech Baltic, SIA	Datoru, to perifēro iekārtu un programmatūras mazumtirdzniecība specializētajos veikalos.
		ITnT, SIA	Konsultēšana datoru pielietojumu jautājumos.
23.	Raiņa iela 2-2, Jūrmala	Paradīzes graudi, SIA	Mazumtirdzniecība: ziedu tirdzniecība, floristika.
24.	Raiņa iela 16, Jūrmala	DnE, SIA	Kravu pārvadājumi pa autoceļiem; augļu un dārzeņu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos.
25.	Raiņa iela 18, Jūrmala	EcoLogi, SIA	Durvis, logi: citur neklasificēta jaunu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos; metāla durvju un logu ražošana.
26.	Raiņa iela 19, Jūrmala	Labi nodomi, individuālais komersants	Starpniecība darbībā ar nekustamo īpašumu.
27.	Raiņa iela 21/23-5, Jūrmala	STEEL WAY GLOBAL, SIA	Nekustamā īpašuma pārvaldīšana par atlīdzību vai uz līguma pamata.
28.	Raiņa iela 28, Jūrmala	JAS, Leonoras Skuteles Jūrmalas tirdzniecības individuālais uzņēmums	Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana.
29.	Hercoga Jēkaba 8-1, Jūrmala	DAB finance, SIA	Uzskaites, grāmatvedības, audita un revīzijas pakalpojumi; konsultēšana nodokļu jautājumos.
30.	Hercoga Jēkaba iela 7, Jūrmala		
	Hercoga Jēkaba iela 7, Jūrmala	JV Kettler Real Estate, SIA	Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana; nekustamā īpašuma pārvaldīšana par atlīdzību vai uz līguma pamata.
	Hercoga Jēkaba iela 7-3, Jūrmala	KVALITĀTE, individuālais komersants	Apavu un ādas izstrādājumu remonts.
	Hercoga Jēkaba iela 7/1, Jūrmala	Elite LLC, ārvalstu komersants (organizācija)	Pārstāvniecība.
31.	Hercoga Jēkaba 5B, Jūrmala	Fiores, SIA	Frizieru un skaistumkopšanas pakalpojumi.
32.	Hercoga Jēkaba iela 12, Jūrmala	M.PRINTS, SIA	Reklāmas aģentūru darbība, cita veida izdevumu iespēšana.
33.	Slimnīcas iela 1, Jūrmala		
	Slimnīcas iela 1-84, Jūrmala	AGIŽS, SIA	Fiziskās labsajūtas uzlabošanas pakalpojumi.
	Slimnīcas iela 1-20, Jūrmala	APOLLO GROUP, SIA	Restorānu un mobilo ēdināšanas vietu pakalpojumi.
	Slimnīcas iela 1-20, Jūrmala	DMD Būve, SIA	Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība.
	Slimnīcas iela 1-84, Jūrmala	GF Taxi, SIA	Taksometru pakalpojumi.
	Slimnīcas iela 1-20, Jūrmala	J STONES, SIA	Kokmateriālu un būvmateriālu vairumtirdzniecības starpnieku darbība.
	Slimnīcas iela 1-20, Jūrmala	JT Telpa, SIA	Restorānu un mobilo ēdināšanas vietu pakalpojumi.
	Slimnīcas iela 1-59, Jūrmala	M.H., Hačatjana individuālā koemercfirma	Individuālais uzņēmums.
	Slimnīcas iela 1-20, Jūrmala	RAIŠI, SIA	Pārējā mazumtirdzniecība ārpus veikaliem, stendiem un tirgiem.
	Slimnīcas iela 1, Jūrmala	RIK, Kravcova ražošanas komercfirma Jūrmalā	Individuālais uzņēmums.

	Slimnīcas iela 1-20, Jūrmala	Smit Kiddy, SIA	Bērnu preču tirdzniecība: spēļu un rotaļlietu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos; apģērbu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos.
	Slimnīcas iela 1-20, Jūrmala	TEAM 3S, SIA	Cita veida īpašu preču vairumtirdzniecības starpnieku darbība.
	Slimnīcas iela 1-20, Jūrmala	Terra vegrandis, SIA	Muzeji: muzeju darbība, kultūras iestāžu darbība.
	Slimnīcas iela 1-84, Jūrmala	WEST PLUS, SIA	Automobiļu apkope un remonts.
	Slimnīcas iela 1-20, Jūrmala	Zeme Zeme, SIA	Ēdināšanas uzņēmumi: restorānu un mobilo ēdināšanas vietu pakalpojumi; cita veida ēdināšanas pakalpojumi.
34.	Slimnīcas iela 8-3, Jūrmala	Jaunietis jauniešiem, biedrība	Biedrības, nodibinājumi.
35.	Darba iela 5, Jūrmala		
	Darba iela 5, Jūrmala	E&K, Pandera komercuzņēmums Jūrmalā	Individuālais uzņēmums.
	Darba iela 5, Jūrmala	Signifo, SIA	Citu elektroiekārtu ražošana.
	Darba iela 5, Jūrmala	Tehnoteh, SIA	Automobiļu apkope un remonts.
36.	Darba iela 14, Jūrmala	Wilson, SIA	Apdrošināšanas aģentu un brokeru darbība.
37.	Salnas iela 3, Jūrmala		
		AK WHEELS, SIA	Citur neklasificēti individuālie pakalpojumi.
		BBK VELO, SIA	Atpūtas un sporta priekšmetu iznomāšana un ekspluatācijas līzings; citur neklasificēti individuālie pakalpojumi.
38.	Salnas iela 7, Jūrmala		
	Salnas iela 7-1, Jūrmala	R.P., individuālais komersants	Tekstilizstrādājumu, apģērbu un apavu mazumtirdzniecība stendos un tirgos.
	Salnas iela 7-4, Jūrmala	LEIDA, SIA	Grāmatu tirdzniecība: grāmatu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos.
39.	Salnas iela 2A, Jūrmala	Purple White, SIA	Konsultēšana komercdarbībā un vadīzinībās.
40.	Dzirnavu iela 53, Jūrmala	NBK AUTO, SIA	Citur neklasificēti individuālie pakalpojumi, taksometru pakalpojumi.
41.	Dzirnavu iela 40, Jūrmala	Lux Company, SIA	Izmitināšana viesnīcās un līdzīgās apmešanās vietās.
42.	Dzirnavu iela 39-28, Jūrmala	Latvijas klasisko automobiļu klubs, biedrība	Biedrības, nodibinājumi.
43.	Dzirnavu iela 39A, Jūrmala		
	Dzirnavu iela 39A-32, Jūrmala	Dzirnavu iela 39A, biedrība	Apsaimniekošanā nodoto dzīvojamo namu pienācīgu uzturēšana; tehniskās ekspluatācijas, dzīvojamo un koplietošanas telpu lietošanas un piemājas teritorijas kārtībā uzturēšanas.
	Dzirnavu iela 39A-45, Jūrmala	AN Imperial, SIA	Grīdas un sienu apdare: dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība.
44.	Dzirnavu iela 25-2, Jūrmala	Flaj, SIA	Lietotu preču mazumtirdzniecība veikalos.
45.	Dzirnavu iela 11-9, Jūrmala	V UN AB, Rīgas pilsētas Tagiņeva individuālais komerciālais uzņēmums	Citu preču mazumtirdzniecība stendos un tirgos.
46.	Dzirnavu iela 9-1, Jūrmala	GOBA GP, SIA	Citur neklasificēta izglītība: izglītības atbalsta pakalpojumi.
47.	Dzirnavu ielu 8, Jūrmala	Mellers, SIA	Zoopreces, dzīvnieku kopšana un aprūpe).
48.	Dzirnavu iela 5A, Jūrmala	Creative Strategy Partners, SIA	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi.
49.	Krasta iela 15A, Jūrmala		
	Krasta iela 15A, Jūrmala	AJ Design, SIA	Datorprogrammēšana.
	Krasta iela 15A, Jūrmala	AVI Solutions, SIA	Citi informācijas tehnoloģiju un datoru pakalpojumi.
50.	Hercoga Jēkaba iela 12, Jūrmala	Rembergo, SIA	Specializētie projektēšanas darbi, krāsotāju un stiklinieku darbi.
51.	Krasta iela 2, Jūrmala	Slokas kalns, SIA	Mēbeļu ražošana, mēbeļu sagataves: mēbeļu ražošana, citu mēbeļu ražošana.
52.	Dzirnavu iela 1, Jūrmala	Liktenis, SIA	Ceļu un tiltu būve, uzturēšana; ceļu un maģistrāļu būvniecība.
53.	Raiņa iela 31, Jūrmala	Jūrmalas riepu centrs, SIA	Auto riepu, auto disku tirdzniecība.
54.	Leona Paegles 23, Jūrmala	Ūdensapgādes spice	
55.	Hercoga Jēkaba iela 5, Jūrmala	Shershen, SIA	Ēku nojaukšana, būvlaukuma sagatavošana.
56.	Dzirnavu iela 35-3, Jūrmala	DZIRKO, automašīnu garāžu īpašnieku kooperatīvā sabiedrība	Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana.
57.	Dzirnavu iela 19-1, Jūrmala	Lovoro, SIA	Automobiļu un citu vieglo transportlīdzekļu pārdošana.

58.	Dzirnavu iela 7-2, Jūrmala	DIGREM, SIA	Iekārtu remonts: cita veida transportlīdzekļu apkope un remonts.
59.	Varoņu iela 1a, Jūrmala	KA Company, SIA	Auto remonts, apkope: automobiļu apkope un remonts, mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos, kuros galvenokārt pārdod pārtikas preces, dzērienus vai tabaku.
60.	Krasta iela 23, Jūrmala	IRONSLOKS, SIA	Metāllūžņi: atkritumu un lūžņu vairumtirdzniecība.
61.	Fabrikas iela 9, Jūrmala	RIKO+, SIA	Celtniecības un remonta darbi, dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība; restorānu un mobilo ēdināšanas vietu pakalpojumi.
62.	Fabrikas iela 11, Jūrmala	MARKUSS AUTO, SIA	Auto remonts, apkope.
63.	Ventspils šoseja 30a, Jūrmala	Slokas autoosta	
64.	Satiksmes iela 2A, Jūrmala	Dzelzceļa stacija „Sloka”	
65.		Lielupes krastmala	
66.		Lielupe	

LU ĢZZF maģistra studiju programmas „Telpiskās attīstības plānošana” studentes Elzas Deīnates maģistra darba „Kultūrvēsturisko pilsētībūvniecības ansambļu saglabāšana: Slokas centra piemērs” izstrādes ietvaros Jūrmalas pilsētas Slokas centrā tiks veikts etnogrāfiskais pētījums (intervijas, anketēšana), kura laikā Slokas iedzīvotājiem būs iespēja atbildēt uz dažādiem jautājumiem par viņu ierasto dzīvesvidi. Pētījuma mērķis ir izzināt šī brīža Jūrmalas pilsētas Slokas centra (apkārtnē posmā no dzelzceļa stacijas „Sloka” līdz Lielupei) pilsētvides un sociālās vides mijiedarbību, pilsētas daļas funkcionalitāti.

1.Ar ko Jums saistās Jūrmalas pilsētas Sloka, Slokas centrs?

2.Trīs, Jūsaprāt, Slokas centra raksturīgās īpašības mūsdienās:

- _____
- _____
- _____

3.Trīs, Jūsaprāt, Slokas centru raksturojošās vērtības:

- _____
- _____
- _____

4.Trīs, Jūsaprāt, Slokas centru raksturojošās iezīmes, kas var neapmierināt:

- _____
- _____
- _____

5.Kādas aktivitātes, pasākumi visbiežāk notiek Slokas centrā?

6.Kā var raksturot Slokas centra iedzīvotājus (nodarbošanās, intereses, brīvā laika pavadīšana utml.)?

7.Vai, Jūsaprāt, Slokas centrs ir izdevīga vieta pastāvīgai dzīvošanai?

8.Vai Slokas centrā ir vietas (noteiktas ēkas, ielas, publiskās ārtelpas u.tml.), kur uzturēties ir nepatīkami, nav ieteicams? Kur uzturēties ir patīkami, ieteicami? (Kartes pamatne, kur iezīmēt punktus.)

9.Kā Jūs vērtējat drošības līmeni Slokas centrā?

10.Vai ir ēkas, ēku grupas, publiskās ārtelpas vietas, kuras ir saglabāšanas vērtas šajā apkārtņē? Kur tās Slokas vēsturiskajā centrā atrodas? (Kartes pamatne, kur iezīmēt ēkas, ēku grupas.)

11.Kā Slokas iedzīvotāji uztver valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritoriju, vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļus?

12.Kāpēc cilvēki visbiežāk dodas uz Slokas centru (dzīvesvieta, darba vieta, atpūtas iespējas, sabiedriski nozīmīgas iestādes u.tml.)?

13. Vai Lielupes krastmalas pieejamība ir svarīga? Vai publiskajā ārtelpā Lielupes krastā ir nepieciešami uzlabojumi?

14. Kādas izmaiņas Jūs vēlētos redzēt Slokas centrā?

15. Citi komentāri.

Informācija par personu

Dzimums: Sieviete Vīrietis

Vecums: _____

Nodarbošanās: _____

Pašreizējā dzīvesvieta: _____

Saistība ar Slokas centru: _____

Paldies par atsaucību un Jūsu viedokli!

Sieviete, 52 (sarunu valoda – latviešu), Sloka

Sloka, Slokas centrs, pirmkārt, saistās ar Slokas vēsturisko centru (baznīca, tirgus laukums un Lielupe), otrkārt ar lielveikalu „Liedags” un dzelzceļa staciju.

Slokas centra raksturīgās īpašības mūsdienās: Slokas vēsturiskais centrs nefunkcionē (atrodas nomalē, nav veikalu un aktīvas satiksmes), otrs Slokas centrs ir tikai iepirkšanās vieta ar aktīvu satiksmi, Slokas centrs ir provinciāls. **Slokas centru raksturojošās vērtības:** tā ir “caurskrejama vieta” (cilvēki ilgi neuzkavējas vienā vietā), kur iespējams satikt degradētas personas. **Galvenās mūsdienu iezīmes, kas var neapmierināt:** nav savas sejas, nav mīļu, siltu, sabiedriski pieejamu vietu (veikali, kafējnīcas).

Galvenie pasākumi un aktivitātes, kas notiek Slokas centrā: gadatirgi pie lielveikala „Liedags”, Annas dienas balles tradīcijas neturpinās. Bibliotēkas pasākumus vietējie iedzīvotāji neapmeklē, bet ir neapmierināti par pasākumu un aktivitāšu trūkumu. **Slokas iedzīvotāju raksturīgās īpašības:** lieli viensētņieki, mājassēdētāji, lielākoties pasīvi. Nav ieinteresēti un necenšas estētiski uzlabot apkārtējo vidi, piegružo apkārtni. Pasivitāte un neatsaucība Lielupes piekrastes sakopšanas talkās.

Sloka ir skaista un klusa, atbilstoša vieta dzīvošanai. Pastaigu taka gar Lielupi ir Slokas centra patīkamā vieta, ierīkots labs bērnu rotaļu laukums pie bibliotēkas. Rotaļu laukumā bērni vieni paši nevar atrasties, jo čigāni un garīgi nepieskaitāmie bērni rada apdraudējumu. Tas ir saistīts ar drošības līmeni Slokā – nepatīkami, jo bieži bērnu rotaļu laukumā ir dzērāji, mazie čigāni, kas uzvedas agresīvi.

Par valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa teritoriju „Slokas vēsturiskais centrs”, vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļiem iedzīvotājiem nav interese. Uz Slokas centru cilvēki visbiežāk dodas, ja tur atrodas dzīvesvieta, darba vieta, lai dotos uz sabiedriskā transporta pieturu un iepirktos (ja netiek uz Kauguriem, kur iepirkties „Rimi” un „MAXIMA” ir izdevīgāk).

Lielupes krastmala ir svarīga (peldvieta, makšķerēšanas vieta), bet uzlabojumi tur nav notikuši gadiem.

Sieviete (sarunu valoda – latviešu), bieži apmeklē Sloku, Salas pagasts

Sloka saistās ar Kristofa Broces zīmējumiem un plāniem, vēstures notikumiem.

Slokas centra raksturīgās īpašības mūsdienās: nolaistība, neizmantotas iespējas. **Slokas centru raksturojošās vērtības:** sens pilsētībūvniecības piemineklis, vēsturisku notikumu vietas, pieejami sabiedriskā transporta pakalpojumi. **Galvenās mūsdienu iezīmes, kas var neapmierināt:** sliktais ielu stāvoklis, nesakopta vide, nav informācijas par Sloku (varētu būt izvietotas plāksnītes ar aprakstiem un attēliem). Slokas centrā patīkami atrasties apkārtņē pie baznīcas un bibliotēkas (arī baznīcā un bibliotēkā). Ja būtu sakopts, tad arī upes mala izveidotos par labu vietu. Nepatīkami atrasties ir daudzviet šajā Slokas daļā.

Tā kā respondente nedzīvo Slokā, tad nav viedokļa par drošību Slokas centrā, kā arī vietējo iedzīvotāju attieksmi pret valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritoriju, vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļiem.

Cilvēki uz Slokas centru lielākoties dodas, jo tur dzīvo. Lielupes krastmala ir svarīga, bet ir nepieciešami uzlabojumi. **Vēlamie uzlabojumi Slokas centrā:** sakoptība, vairāk publiski pieejamo pakalpojumu iestādes, informācijas pieejamība iedzīvotājiem.

Vīrietis

Jānis Priede II (sarunu valoda – latviešu), 39, Sloka

Sloka saistās ar dzīvesvietu un čigāniem.

Slokas centra raksturīgās īpašības mūsdienās: Tirgus laukums (kādreiz arī izmantots kā tirgus placis, tirgus noārdīts), mājas, ir daudz suņu un kaķu. **Slokas centru raksturojošās vērtības:** Lielupe, karjeras (ūdenstīlne), iespēja aiziet ar kājām uz jūra (2,5 km līdz Rīgas jūras līcim). **Galvenās mūsdienu iezīmes, kas var neapmierināt:** čigāni vai romi (narkomāni, narkotiku tirdzniecība un pārdošana), narkomāni (narkotiku tirdzniecība un pārdošana), alkoholisms, uzmākšanās, ēku dedzināšana (neapdzīvotās ēkās ievācās bezpajumtnieki, čigāni, tās uz kādu brīdi izmanto, izsilda un nodedzina, tad iet uz nākamo ēku).

Slokas centrā kādreiz ir notikusi Anniņu balle („Annas dienas balle”), mūsdienās pasākumi ir arī bibliotēkā, bet lielākoties šajā Slokas daļā nekas nenotiek. Slokas **pamatiedzīvotāji** ir raksturojami kā mierīgi cilvēki bez niknuma. Iedzīvotāji viens otru atpazīst.

Slokas centrs ir izdevīga, patīkama vieta pastāvīgai dzīvošanai, sarežģītākais – nokļūšana darbavietā (atkarībā, kur tā atrodas). **Nav viedokļa par patīkamām vai nepatīkamām vietām, ēkām, ēku grupām, publiskām ārtelpām.** Ir žēl Slokas papīra un celulozes fabrikas, kuras ēkas tika nojauktas, jo tā bija saglabāšanas vērtā vieta Slokā. Šodien šajā teritorijā atrodas nesavāktās drupas, tiek izmesti atkritumi. „Kluba” ēka Lielupes krastā nav vajadzīga.

Drošības līmenis Slokas centrā ir normāls. Ja netiek veicināta konflikta rašanās, tad konflikts tik viegli nevar izveidoties (vērtē ar 8 ballēm no 10).

Valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorija ir izprotama, bet centrs ir pie baznīcas (tā bija kādreiz), apkārtnē tieši pretī baznīcai. Pilsētībūvniecības pieminekļa teritorija varētu būt arī savādāka (virziens uz privātmāju pusi pa Dzirnāvu ielu). Galvenais arhitektūras piemineklis ir luterāņu baznīca.

Cilvēki Slokas centrā dzīvo, dodas pastaigāties gar Lielupi, arī makšķerē.

Lielupes krastmala ir pieejama un svarīga. Nedomā, ka būs kādi uzlabojumi vai kaut kā savādāk. Krastmalas publiskās ārtelpas izmantošanā ir novērojama bezatbildība (piemēram, izmētā stikla pudeles, lauskas).

Būtu vēlams, lai Tirgus laukumam būtu pielietojums (patiešām notiktu tirdzniecība, gadatirgi). Tāpat būtu svarīga apdzīvotās vietas senās un skaistās vēstures nozīmība izpratne (apdzīvotās apkārtnes galvenais centrs, sākotnēji lielas teritoriālās platības), cienīga attieksme, jo mūsdienās ne vienmēr par Sloku tiek domāts labvēlīgi.

Vīrietis un sieviete (sarunu valoda – latviešu)

Slokas centra raksturīgās īpašības mūsdienās: mierīga, glītas, foršas mājas, “romantiska pastaiga pa *svalku*”, ēka „Spirta brūzis” Slokas papīra un celulozes fabrikas teritorijā. **Slokas centru raksturojošās vērtības:** Lielupe, jūra (Rīgas jūras līcis) nav tālu. **Galvenās mūsdienu iezīmes, kas var neapmierināt:** čigāni.

Sloka ir izdevīga vieta dzīvošanai, jo Rīga ne vienmēr ir labvēlīga.

Vietas, kur ir nepatīkami uzturēties, nav ieteicams: dzelzceļš.

Būtu vērtīgi, ja tiktu izmantota Lielupes piekraste, būtu laivas, kuģīši (kādreiz ir bijuši, arī atbilstošs Lielupes krastmalas iekārtojums).

Drošības līmeni vērtē kā normālu. Slokas ielās uzturas bērni, kuri staigā, skrien, brauc ar velosipēdiem, slido ar skrituļslidām, spēlējas (8 balle no 10).

Vīrietis (sarunu valoda – krievu)

Vēlams visu pārveidot, visu uzcelts no jauna. Nojaukt nevajadzīgās būves.

Vīrietis un maza meitene (sarunvaloda – krievu un latviešu)

Patīk Slokas centrs. Pirmās asociācijas – Slokas centrs bija tur, kur baznīca. Blakus bija arī Tirdzniecības laukums ar tirgu. **Slokas centra raksturīgās īpašības mūsdienās:** vispār nekā Slokas centrā nav, ir uzstādītas laternas, notiks ielu pārveide, pārmaiņas ir vēlamas. **Slokas centru raksturojošās vērtības:** vējš. **Galvenās mūsdienu iezīmes, kas var neapmierināt:** dusmīgi suņi, kas klejo apkārt. **Slokas centrā aktivitāšu nav. Raksturojot Slokas iedzīvotājus:** ir arī bezpajumtnieki, kas staigā apkārt.

Vīrietis

Aleksandrs (sarunu valoda – latviešu, krievu), 38, Sloka

Sloka saistās ar senu apdzīvotu vietu, kas atšķiras no apkārtējās Jūrmalas pilsētas, Kauguriem. **Slokas centra raksturīgās īpašības mūsdienās:** tajā esošās vecās ēkas. **Slokas centru raksturojošās vērtības:** baznīca, bibliotēka, upe. **Galvenās mūsdienu iezīmes, kas var neapmierināt:** čigāni, narkomāni. **Aktivitātes Slokas centrā:** gadatirgus, Anniņdienas pasākumi, senioru pasākumi, arī baznīcā rīkoti koncerti, pasākumi. **Slokas pamatiedzīvotāji** ir mierīgi, mēģina risināt problēmas kopā. **Sloka ir** izdevīga vieta pastāvīgai dzīvošanai, salīdzinot ar Kauguriem ir daudz klusāks.

Nepatīkamās vietas: piecstāvu daudzdzīvokļu ēka, kura šobrīd netiek izmantota, CBZ „Klubs”. Saglabājami vērtīgās vietas Slokā: baznīca, upes krastmala, Skolas parks (pie Slokas pamatskolas).

Slokā patrolē pašvaldības policija. **Nedroša vieta** ir pie CBZ „Kluba”. Ēka netiek lietota, pie tās atpūšas dažādi cilvēki. Slokas centrā nebraukā daudz mašīnu.

Pirms tam nezināja par valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritoriju. Arhitektūras piemineklis ir luterāņu baznīca.

Cilvēki no Kauguriem nāk pastaigāties uz Sloku. Svarīga ir Lielupes upe, kura ir pieejama, ir vajadzīgs, lai tas tā arī paliek (iespēja maksāties, peldēties, atpūta pie dabas).

Pilsētvides vēlamie uzlabojumi ir aktivitāšu laukumi bērniem, jo esošais bērnu laukumīņš netiek lietots, pilsētvides uzlabojumi, kā arī veco ēku, pieminekļu atbilstoša uzturēšana. Lielupes krastmalas labiekārtošana, uzlabošana arī ir nepieciešama.

Sieviete ar ģimeni (sarunu valoda – latviešu)

Sloka ir laba vieta dzīvošanai.

Sieviete un vīrietis (sarunu valoda – latviešu) no Ķemeriem

Nevēlējās atbildēt uz jautājumiem, jo gaidīja autobusu uz Ķemeriem pie lielveikala „Liedags”.

Sieviete (sarunu valoda – latviešu, krievu), no Kauguriem pārcēlusies uz Sloku

Sloka, Slokas centrs – kluss, mierīgs rajons.

Slokas centra raksturīgās īpašības mūsdienās: šeit ir draudzīgi, izpalīdzīgi cilvēki. **Slokas centru raksturojošās vērtības:** upe (gulbji), karjeras, publiskā ārtelpa. **Nav Slokas centru raksturojošās iezīmes, kas ir negatīvas vai neapmierina.** Slokā notiek dažādas aktivitātes. Slokas iedzīvotāji viens otru zina (salīdzinājums ar lielu ģimeni). **Slokas centrs ir** laba vieta pastāvīgai dzīvošanai. **Nepatīkamas vietas Slokas centrā ir** pussagruvusī CBZ „Kluba” ēka Lielupes krastā. Patīkami atrasties ir tuvāk dabai. Par saglabājamām ēkām, ēku grupām, publisko ārtelpu šobrīd vēl nav viedokļa.

Drošības līmeni Slokas centrā vērtēts līdzīgi kā visur.

Nav viedokļa, nezina valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Slokas vēsturiskais centrs” teritorijas robežas, vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļus. Zināmākā ēka ir luterāņu baznīca.

Cilvēki uz Slokas centru visbiežāk dodas, lai makšķerētu (Kauguri, Jūrmala), dotos uz baznīcu (luterāņu baznīca), iepirktos („Liedags”, mazie veikali u.tml.), apmeklētu slimnīcu (Veselības un sociālās aprūpes centrs – „Sloka”). Arī Lielupes krastmala ir svarīga un piesaistoša, bet tās publiskās ārtelpas kvalitāte ir atšķirīga dažādās vietās.

Vēlamās izmaiņas Slokas centrā: autoostas pārveide, CBZ „Kluba” ēkas demontāža, sakoptāka pilsētvide.

Sieviete (sarunu valoda – latviešu), pensionāre, Sloka

Sloka ir apdzīvota vieta, kas ir apmēram par 30 gadiem vecāka par Rīgu. Slokas iedzīvotāji nekad nav bijuši tie bagātākie (ir bijusi arī nabagmāja), bet sākotnēji šeit ir bijusi vecākā bibliotēka Jūrmalas pilsētas teritorijā. Ir bijusi kuģīšu satiksme ar Jelgavu.

Slokas centra raksturīgās īpašības mūsdienās: Slokas papīra un celulozes fabrika (teritorija un palikušās ēkas). **Slokas centru raksturojošās vērtības:** Hercoga Jēkaba laikā raktā kanāla vieta, Slokas papīra un celulozes fabrikas strādnieku dzīvesvietas, pārpirtā Slokas un celulozes fabrikas teritorija. Sloku var apskatīt arī no Lielupes puses, ja izdodas izbraukt ar laivu vai kuģīti. **Galvenās mūsdienu iezīmes, kas var neapmierināt:** narkomāni, čigāni.

Slokas centrs nav aktivitāšu centrs (nav pasākumi, balles). Tuvākais aktivitāšu centrs ir Kauguri.

Slokas īstie pamatiedzīvotāju ir ļoti maz (pensionēti, miruši), jauno Slokā nav.

Sloka ir izdevīga vieta dzīvošanai, bet par to īpaši neviens nerūpējas, ir čigāni, kuri iemitinās neapdzīvotās mājās, tās nolietot, nodedzināt. Čigānus arī ievieto neizmantotās mājās.

Nedrošās vietas Slokā: Slokas centra vakarpusē, tumsā nav ieteicams staigāt apkārt, jo ir čigāni, arī dzelzceļš ir nedrošs. **Patīkami atrasties, pārvietoties** pa galveno Raiņa ielu, kā arī teritorijā, kur izvietotas privātmājas. Pa Lielupes krastmalu nemaz nevar tā pastaigāt (nav glīti, bet vajadzētu).

Drošības līmenis ir vērtējams dažādi: ir visādas vietas, piemēram, čigānu mājas, kuras vietējie iedzīvotāji zina.

Termins “pilsētībūvniecības piemineklis” var tikt sajaukts ar pieminekļiem, kuri arī ir Slokā. Svarīgākais arhitektūras piemineklis – luterāņu baznīca.

Slokas centrā lielākoties uzturas tie cilvēki, kas tur dzīvo. Uz veco „Kluba” ēku dodas skolēni, lai ārdītos. Slokas centrā ir iespēja nopirkt narkotikas. Lielupes krastmala ir pieejama visiem interesentiem, bet tur var būt nepatīkami, cilvēkiem patīk piemēslot.

Ir svarīgi tikt galā ar narkotikām (lietotāji, pārdevēji), alkohola pārmērīgu, neadekvātu lietošanu. Tāpat ir novērojama kaitniecība (stikla pudeles uz trotuāriem, krastmalā, gruži, demolēšana).

Mūsdienās daudzas ēkas ir no pilsētas nodibināšanas laikiem. Diemžēl vietai raksturīgās ēkas, ēku grupas ne vienmēr cilvēki ir spējīgi uzturēt (ēkas nīkuļo), tās lēnām tiek pārveidotas pēc īpašnieku vajadzībām.

10.pielikums

Slokas centra apbūves grupas

(izstrādājis autors, izmantojot Valsts zemes dienests 2018 kartes pamatni)

10.1.attēls. Ēkas Slokas centrā

(izstrādājis autors, izmantojot Valsts zemes dienests 2018 kartes pamatni)

- 1.attēls. Dzirnavu iela 30, Dzirnavu iela 30 k-2
- 2.attēls. Dzirnavu iela 29
- 3.attēls. Dzirnavu iela 26
- 4.attēls. Dzirnavu iela 25
- 5.attēls. Dzirnavu iela 23
- 6.attēls. Dzirnavu iela 20, Dzirnavu iela 20 k-1
- 7.attēls. Dzirnavu iela 18 k-1 (nodegusi ēka)
- 8.attēls. Varoņu iela 6
- 9.attēls. Fabrikas iela 9
- 10.attēls. Fabrikas iela 3
- 11.attēls. Krasta iela 11
- 12.attēls. Krasta iela 13 k-2, Krasta iela 13